

Møte torsdag den 31. mai 2007 kl. 15.22

President: Å s a E l v i k

D a g s o r d e n (nr. 34):

1. Innstilling fra justiskomiteen om lov om samvirkeforetak (samvirkelova) (Innst. O. nr. 59 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 21 (2006-2007))
2. Innstilling fra justiskomiteen om endringer i bilansvarslova (gjennomføring av femte motorvognforsikringsdirektiv mv.) (Innst. O. nr. 57 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 30 (2006-2007))
3. Innstilling fra næringskomiteen om lov om reindrift (reindriftsloven) (Innst. O. nr. 72 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 25 (2006-2007))
4. Referat

S a k n r . 1

Innstilling fra justiskomiteen om lov om samvirkeforetak (samvirkelova) (Innst. O. nr. 59 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 21 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir avgrensa til 1 time og 5 minutt, og at taletida blir delt slik på gruppen:

Arbeidarpartiet 20 minutt, Framstegspartiet 15 minutt, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutt, Kristeleg Folkeparti 5 minutt, Senterpartiet 5 minutt og Venstre 5 minutt.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil tre replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innafor den fordelte taletida.

Vidare blir det foreslått at dei som måtte teikne seg på talarlista ut over den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Thomas Breen (A) [15:24:30] (ordfører for saken): Samvirkeorganisasjonsformen har en 150 år lang tilstedeværelse i Norge. I dag kan vi endelig, etter fire forsøk tidligere, få vedtatt en selskapslov som er tilpasset denne organisasjonsformen. Formålet med å få på plass denne loven er bl.a. å fornye samvirke som eieform, understreke samvirke tankens egenart og gi samvirkeorganisering et statusløft.

Hva kjennetegner så et samvirkeforetak? Jo, et samvirkeforetak har i likhet med f.eks. et aksjeselskap til hovedformål å fremme medlemmenes eller eiernes økonomiske interesser. I et aksjeselskap vil formålet normalt handle om å maksimere profitten for å få størst mulig avkastning til eierne. I et samvirkeforetak er formålet å ivareta medlemmenes økonomiske interesser som tilbydere eller etterspørre av varer og tjenester. I et aksjeselskap realiseres formålet vanligvis med ervervsvirksomhet rettet mot en eksternt kundemasse, mens man i et samvirkeforetak

vil samhandle mellom foretaket og medlemmene. Det er også slik at et utbytte i et samvirkeforetak er basert på aktiv brukerdeltakelse og omsetning med foretaket. Dette er noen av de særtrekkene ved samvirkeformen som gjør at det er behov for en egen foretakslov i tillegg til den eksisterende selskapslovgivningen vi har.

Norge har i dag om lag 4 000 samvirkeforetak, med til sammen 2 millioner medlemmer, som er omfattet av en ulovfestet samvirkerett. Bare borettslagene, boligbyggelagene og i noen grad de gjensidige forsikringselskapene er underlagt samvirkerettslig lovregler per i dag. Nå får vi en endring på dette, og vi håper at det vil bidra til større kunnskap om samvirkeformen, og at man derigjennom vil få flere som vil bruke denne selskapsformen som en følge av dette.

EU har nå i flere år aktivt jobbet med å fremme samvirkeformen for å løse nye utfordringer. I 2004 var det over 300 000 samvirkeforetak med 140 millioner medlemmer og over 5 millioner ansatte i EU. I Sverige har man siden midten av 1990-tallet jobbet aktivt for å ta i bruk samvirkeformen på nye områder. De har vektlagt behovsdekning, brukernytte og samfunnsansvar, og etablert et begrep for dette, som kalles sosialøkonomi. I forbindelse med dette har de også etablert samvirkekontor rundt i landet for å bidra til denne nyskapingen. I dag utgjør samvirkeformen om lag 8 pst. av svensk økonomi.

Det er heldigvis slik at vi også i Norge ser en utvikling av samvirkeformen på nye områder. Det er etter hvert flere samvirkebarnehager, bilsameier, småindustri, taxi- og transportselskap og helse/omsorg- og terapiramvirke, for å nevne noe. Jeg håper at dette mangfoldet blir betydelig større når vi nå etablerer en foretakslov for dette.

Behandlingen i komiteen har vist at det er noen vesentlige forskjeller i synet på denne loven mellom de rød-grønne partiene og opposisjonen. Forskjellene går egentlig rett inn i essensen av samvirketanken. Høyre og Fremskrittspartiet vil åpne for en ubegrenset kapitalavkastning, fritt omsettelige andeler og mulighet for fondsemisjon. Hvis dette hadde blitt en realitet, hadde vi fjernet mye av det som er særeget ved samvirkeformen og vi hadde ikke trengt en egen samvirkelov. Det er godt mulig at det nettopp er det høyresiden mener, for de sier også i en merknad at det ikke er noen prinsipiell forskjell på målsettingen mellom et aksjeselskap og et samvirkeforetak. Dette synet deles ikke av de rød-grønne, og jeg tviler på om det deles av de 2 millioner medlemmer som er med i samvirket i dag.

Når det gjelder konkurranseperspektivet i denne loven, har det blitt utførlig vurdert, også av Konkurransetilsynet. Etter en analyse av dette er konklusjonen at loven vil ha en positiv konsekvens for konkurranseforholdene.

Jeg stiller meg også noe undrende til Fremskrittspartiet og Høyres merknad om å evaluere de konkurransemessige sidene etter tre år – undrende av to grunner: For det første er det slått klart fast at dette er en foretakslov, hvor de konkurransepolitiske forhold skal håndteres av konkurranseloven på lik linje med annen selskapslovgivning. For det andre er det også foreslått en overgangstid på fem år i loven før den slår inn med tvingende karakter. Det be-

tyr at opposisjonen vil evaluere loven to år før loven har full kraft. Det er noe merkelig.

Jeg vil også peke på at den omfattende høringsrunden som ble foretatt i forbindelse med lovarbeidet, viser at lovforslaget fikk solid støtte fra høringsinstansene. De som kom med motforestillinger, var i stor grad aktører som ikke vil bli omfattet av denne lovgivningen, men som var i en situasjon med konkurranse mot samvirkeforetaket.

Jeg vil få takke komiteen for godt arbeid og takke alle aktører som har kommet med gode og konstruktive innspill underveis i prosessen med denne loven.

Til slutt må jeg ta opp en inkurie, fordi Odelstinget på tirsdag behandlet finanslovgivningen, og der var det ett punkt som måtte utsettes i påvente av behandlingen av denne loven. Jeg tar da også opp forslaget om det. Forslaget er omdelt på representantenes plasser.

Helt til slutt vil jeg anbefale Odelstinget til å støtte innstillingen som er framlagt.

Presidenten: Representanten Thomas Breen har teke opp det forslaget han gjorde greie for.

Solveig Horne (FrP) [15:30:01]: Ordet samvirke utløser følelser hos mange, og det har særlig bakgrunn i den nære tilknytning som samvirket eller de kooperative hadde til arbeiderbevegelsen og LO på 1950- og 1960-tallet.

Men samvirke er ikke bare Coop. Det store flertallet av samvirkeforetakene er private foreldrebarnehager, handelslag, garasjesalg, maskinlag og andre foretak som utøver avgrenset økonomisk virksomhet.

I dag når vi vedtar en samvirkelov, blir ikke Norges 4 000 samvirkelag lenger lovløse. Men debatten om en samvirkelov har ikke foregått helt i det stille. Synnøve Finden og Q-meieriene har gått i strupen på Tine og samvirkeformen generelt. Til og med Finansdepartementet har vist skepsis når det gjelder det konkurransemessige. Likevel har det under behandlingen stort sett vært enighet om at vi trenger en samvirkelov, og at det konkurransemessige bør løses gjennom konkurranselovgivningen og ikke i samvirkeloven. Uenigheten i saken går på om man skal ha lovfestet tak på avkastning og åpne for fondsemi-sjon.

Enkelte hevder at samvirkene har en annen målsetting enn aksjeselskapene, men slik Fremskrittspartiet ser det, må det være opp til den enkelte å bestemme hvilken foretaksmodell man velger for sin bedrift, og ikke at Stortinget skal favorisere noen spesielle modeller.

Selv om vi er enige i at det ikke settes en minstegrense for innskudd ved stiftelse av samvirkeforetak slik som det er for aksjeselskap, er vi helt uenige i begrunnelsen om at man skal legge særlig til rette for samvirkeforetak. Da må man også sørge for tilsvarende forenklede regler ved oppstart av mindre aksjeselskap, slik at man sikrer likebehandling mellom organisasjonsformene og gjør det lettere å starte opp alle typer virksomhet.

Mange forsøker å framstille samvirkene som om de har edlere formål enn andre foretak, men samvirke er ikke forskjellig fra andre foretaksformer. Fremskrittspartiet

tror derfor at de begrensningene Regjeringen har lagt inn i lovforslaget, vil virke hemmende på nyetablering av samvirker. Regjeringen har foreslått en begrensning i avkastningen for samvirkeforetak. Grensen framstår som vilkårlig lagt, og slik Fremskrittspartiet ser det, burde det ikke vært en slik øvre grense. Nå kan ikke medlemmene bygge opp kapital i perioder med behov for investeringer, og de kan heller ikke bygge kapitalen ned når det ikke er det. Dette truer sunn konkurranse og undergraver markedsmekanismen.

Det samme problemet skaper Regjeringens forbud mot fondsemisjon. Dette har vært et sentralt stridstema under behandlingen av loven. Det å ha adgang til å overføre midler fra opptjent egenkapital til innskutt egenkapital gir fleksible muligheter for utbetaling og nyttiggjøring av kapitalen på en mye bedre måte.

Medlemskap kan etter loven ikke overdras, og opptjent midler i samvirkeforetaket blir i foretaket dersom man trer ut. Likevel foreslår Regjeringen en mulighet for unntak hvis medlemmet har jobbet i bedriften. For samvirke-loven, som lovpriser likhetsprinsippet om at hvert medlem har lik stemmerett, blir dette selvmotsigende. Derfor ønsker Fremskrittspartiet å vedtektsfeste at et medlem som trer ut, skal kunne få med seg sin andel av opptjeningen.

Som jeg sa i starten: Mange forbinder samvirkeformen med Arbeiderpartiet og arbeiderbevegelsen. For den ikke-sosialistiske fløyen har nok samvirke et belastet rulleblad. Men vi ser at samvirke kan være en egnet organisasjonsform, særlig for mindre enheter. Vi har fremdeles friskt i minne et representantforslag fra Fremskrittspartiet og Høyre om forenklet regelverk for små aksjeselskap for å stimulere til oppstart av nye foretak. Dette ble nedstemt av Stortinget, så AS-formen er tydeligvis ikke like ønsket av den rød-grønne regjeringen. Regjeringen har gjeninnført den særlige skattefavouriseringen, og lovforslagets mer lempelige krav til kjønnsrepresentasjon er et tydelig eksempel på at Regjeringen favoriserer samvirkeformen i forhold til andre foretaksmodeller. Dette er igjen konkurransevridende.

Til slutt vil jeg igjen få si at jeg er glad for at vi i dag får en samvirkelov, men vil igjen få vise til at den største innvendingen mot denne loven går på det konkurransemessige. Selv om vi i det store og hele er enige i at de fleste problemene må løses gjennom konkurranselovgivningen og ikke selskapslovgivningen, vil jeg likevel presisere hvor viktig det er at konkurranselovgivningen innrettes og praktiseres slik at man forhindrer konkurransevridende effekter.

Til slutt vil jeg ta opp de mindretallsforslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre som ligger i innstillingen.

Presidenten: Representanten Solveig Horne har teke opp dei forslaga som ho refererte til.

André Oktay Dahl (H) [15:35:00]: Det er positivt at vi i dag vedtar en lov om samvirke. Samvirkeformen kan ha mye for seg for enkelte næringer og enkeltpersoner

som ønsker å starte opp ny virksomhet. At vi lovregulerer, kan kanskje bidra til at samvirkeformen ikke forblir en utenkt tanke og en godt bevart hemmelighet for mange. Lovregulering er også i seg selv et gode, all den tid den kan bidra til mer oversiktlige forhold og forutsigbarhet.

Jeg synes det er greit å si dette innledningsvis, all den tid Høyre og Fremskrittspartiet har fyldige merknader som problematiserer viktige forhold, men som ikke nødvendigvis må tas som at vi er motstandere av en lovregulering, som også representanten fra Fremskrittspartiet var inne på. Det er imidlertid grunnlag for å spørre hvorfor enkelte store aktører med ett var så positive til lovregulering, etter at tidligere forsøk på å lovregulere samvirkeformen hadde brutt sammen. Det gir grunnlag for å frykte at man i denne loven har lagt inn konkurransevridende elementer som passer som hånd i hanske for allerede sterke etablerte samvirker.

Det er for så vidt greit å vise til konkurranselovgivningen, men ved flere korsveier har flertallet vist at konkurransehensyn når det kommer til stykket, ikke akkurat ligger langt fremme når det gjelder visse fusjoner, verken i oljeindustrien eller i matvareindustrien. Det blir også noe spesielt at man er veldig opptatt av at det skal legges til rette for at samvirkeformen skal bidra til flere mindre bedrifter. Det er nye toner sammenlignet med det vi fikk høre da vi behandlet forslaget om å gjøre det enklere for mindre aksjeselskap i sin tid.

En stor del av innvendingene mot forslaget til lovfesting av samvirkeforetak går på det konkurransemessige for vår del. Konkurranselovgivningen må innrettes, oppfølges, ikke minst, og praktiseres slik at man i størst mulig grad forhindrer konkurransevridende effekter som bidrar til samfunnsøkonomisk ulønnsom ressursbruk. Der viser vi igjen til det som har skjedd de siste to årene. Man har ikke gjort særlig mye mer enn å peke på at det er viktig med konkurranse, men ved de fleste korsveier har man benyttet anledningen til å underminere de instansene og mulighetene som lovverket som ble gitt under Bondevik II-regjeringen, gav for å håndheve konkurranseloven effektivt, ved faktisk å ikke bruke de verktøyene.

Regelutformingene i forbindelse med samvirkelovgivningen må ikke innebære en konkurransesituasjon som går i negativ retning for aktører som konkurrerer med et samvirkeforetak. Selv om flertallet ikke sier noe om en evaluering, vil jeg be statsråden legge opp til en bred evaluering når man har fått erfaringer med virkningen av lovregulering av samvirkeforetak, slik at man kan foreta eventuelle nødvendige justeringer hvis man f.eks. ser ytterligere konkurransejustering i markedet med få og store aktører som gjør det vanskelig for andre aktører å trenge inn i markedet. Vi er alle enige om at de aller, aller fleste eksisterende samvirkeforetak ikke utgjør noe konkurranserettslig problem, rett og slett fordi de er små og utøver veldig liten og begrenset økonomisk virksomhet. Det er når det gjelder de få store og dominerende aktørene advarslene fra Høyre og Fremskrittspartiet bør lyttes til og følges opp fremover. Det er viktig å legge opp til mer fleksible ordninger for utbetaling av f.eks. kapital og overskudd, uttreden og forrentning, for å nevne noe.

Til slutt vil jeg si at når det gjelder saksordførers undring over at vi vil ha en evaluering av en lov der det tross alt har kommet en del innspill om negative konsekvenser, har det rett og slett sin bakgrunn i at vi ikke har sett at Regjeringen har lagt til grunn dette konkurranseelementet som ligger som en premiss i komitemerknadene i denne saken, f.eks. innenfor skogbruket. Det holder ikke at man på den ene siden sier at man må legge vekt på konkurranselovgivningen, når man gjør det stikk motsatte innenfor skogbruket. Derfor advarer vi på det sterkeste: Ikke foreta en evaluering så raskt som overhodet mulig. Om det tar tre år eller fem år, er på en måte ikke det primære. Det primære er at man får forvisning om at denne type konsekvenser utredes, slik at ikke hensynet til konkurranse bare blir tomme ord fra flertallets side.

For Høyres og Fremskrittspartiets del er det ekstremt viktig at vi ikke bare bidrar til at nye kan etablere samvirker, men at vi hindrer allerede store etablerte og dominerende samvirker i å misbruke sin reelle markedsrett. Det bør også være god politikk for det rød-grønne flertall i denne salen.

Kirsti Saxi (SV) [15:40:05]: Stortinget vedtar i dag Norges første alminnelige lov om samvirkeforetak.

SV har lenge ønsket å få vedtatt en lov om samvirkeforetak, fordi vi ønsker flere demokratisk styrte bedrifter. En egen samvirkelov kan gi denne typen bedrifter trygge rammevilkår i et stadig mer markedsliberalistisk samfunn. Vi er derfor svært glad for at vi i dag kan vedta denne loven.

Allerede i 2002 la Samvirkelovutvalget fram NOU 2002:6, Lov om samvirkeforetak, uten at den forrige regjeringen, med Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti, tok tak i den. Dette viser at denne regjeringen følger opp sine lovnader.

Samvirkelovutvalget har trukket fram en rekke hensyn som taler for at det skal vedtas en samvirkelov. Utvalget peker bl.a. på at det er et samfunnmessig behov for organisasjonsformer som fremmer aktiv brukerdeltakelse både i økonomiske virksomheter og i samfunnslivet for øvrig. Man peker i utvalget på at mangelen på en samvirkelov hemmer bruk av samvirkeformen. Dette henger sammen med at samvirkeformen er for lite kjent, for lite synlig og for vanskelig å finne ut av.

I 2006 var det bare 331 av 34 892 nyregistrerte bedrifter i Brønnøysundregisteret som var samvirkeforetak. SV mener at en lovregulering kan føre til at flere tar samvirkeformen i bruk. En lov vil bl.a. gjøre det enklere å etablere foreldreide barnehager f.eks.

Vi i SV er spesielt opptatt av at flere tar samvirkeformen i bruk, fordi samvirkeforetaket er en demokratisk organisasjon som bygger på prinsipper om aktiv brukerdeltakelse og frivillig og åpent medlemskap. Vi mener at en samvirkelov vil bidra til å sette samvirkeformen og den sosiale økonomien på dagsordenen.

Den sosiale økonomien er en betegnelse på aktiviteter som har allmennytte eller medlemsnytte og ikke profitt som sin fremste drivkraft. Den bygger på demokratiske verdier og er organisatorisk frittstående fra offentlig sek-

tor. Erfaringer fra både innland og utland viser at den sosiale økonomien også kan spille en viktig rolle for å skape og opprettholde levedyktige lokalsamfunn. Eksempler kan være Coop-butikkene i bygda samt fiskesamvirket, som har lange tradisjoner på å bygge opp samfunnene våre.

I EU og flere europeiske land, f.eks. Sverige, er den sosiale økonomien et politisk satsingsområde.

SV oppfatter samvirke som en moderne og framtidrettet organisasjonsform, som faktisk kan tas i bruk på nye områder og kan egne seg innenfor flere forskjellige deler av nærings- og samfunnslivet, som kraftlag, båtföreninger, skogvirksomheter og barnehager – som tidligere nevnt. Vi mener at en lov vil kunne føre til holdningsendringer, og at flere vil ønske å starte samvirkeforetak.

Reglene om stiftelse av samvirkeforetak bygger på en tanke om at det skal være enkelt og billig å stifte nye samvirkeforetak – ikke krav til bestemt minstekapital. Loven bygger på at kapitaloppbygging primært skal skje gjennom innskudd fra medlemmene, tilbakeholding av årsoverskudd, spareordninger for medlemmene og gjennom ekstern lånekapital.

Loven tar videre utgangspunkt i prinsippet «ett medlem, én stemme», og ikke minst: Denne loven bygger på samvirkeprinsippene som er vedtatt av den internasjonale kooperative alliansen.

Hans Olav Syversen (KrF) [15:44:59]: Fra Kristelig Folkepartis side vil vi også si oss fornøyd med at det nå endelig kommer en lov om samvirkeforetak. Det var vel Bondevik I-regjeringen som i sin tid startet den prosessen, som nå da kulminerer i et vedtak etter at det har vært gjort diverse forsøk tidligere.

Jeg har ikke noe behov for å gå igjennom saken, det har saksordføreren gjort på en utmerket måte. Jeg vil bare peke på et par punkter. Vi har også et eget forslag.

Først kan det være greit å nevne at hvis man spør folk flest – og det er noen partier som er veldig opptatt av det – om hva de tenker når de blir spurt om hva de forbinder med samvirke, vil vel de fleste si at de tenker på det lokale samvirkeforetak. I mange lokalsamfunn var det gjerne slik at noen handlet *alltid* på samvirkeforetak, mens andre handlet *aldri* på samvirkeforetak. Det var en kime til et aldri så lite skille i mange lokalsamfunn. Den tiden tror jeg er forbi, men det sier også noe om den historiske tradisjonen, og som jeg følte noen av talerne indirekte var inne på. Vi i Kristelig Folkeparti er svært positive til samvirkeforetakene, og vil som sagt støtte stort sett hele forslaget.

Vi har imidlertid et ønske om å reise en problemstilling, og det gjelder dette med å hente kapital utenfra. Vi har levert inn et forslag hvor vi ber Regjeringen fremme forslag om endring i loven som forhindrer innlåning av kollektiv kapital, slik at man kan få adgang til fondsemissjon. Der bygger vi på svenske og finske erfaringer. Det er viktig for oss å si at loven samtidig må ha mekanismer som sikrer mot tapping av egenkapital, som for så vidt da også vil være i strid med samvirkeforetakets grunnprinsipper. Etter vår vurdering førte denne adgangen i Sverige og Finland til en vitalisering av samvirkeforetakene der. Vi ser at det kan være viktig når man ønsker å reise kapital

i et samvirkeforetak til industriell utvikling, og hvor man ikke får dette gjennom vanlig medlemstegning.

Vi fremmer et forslag og håper på støtte for det, også fra regjeringspartiene. Vil de ikke støtte det, men heller oversende det, skal vi absolutt være med på å vurdere det.

Til votingen: Kristelig Folkeparti støtter forslag nr. 4 fra mindretallet, og selvsagt også det forslaget som saksordføreren framsatte.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen har teke opp det forslaget han sjølv refererte til.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:48:39]: I Soria Moria-erklæringen står det at forslag til ny samvirkelov skal fremmes i perioden. Loven skal gi samvirke-modellen økte utviklingsmuligheter. Dette blir nå en realitet.

Endelig får vi en lov om samvirkeforetak. Vi får altså en lovmessig regulering av samvirkeforetak som organisasjonsform. Dermed vil samvirket bli et reelt selskapsmessig alternativ for mange formål siden en rekke uklare eller ulovfestede forhold nå kommer inn i lovfestede former, slik det er for aksjeselskaper eller allmennaksjeselskaper. Dette gjelder bl.a. stiftelse av samvirkeforetak, ansvar, plikter for eiere, kreditorvern og minoritetsvern.

I et samfunnsøkonomisk perspektiv er det en fordel at lovgivningen tilbyr et visst mangfold av selskapsformer med forskjellige kvaliteter og ulikt særpreg. Dette blir nå en realitet.

Samvirkeforetak er en selskapsform med lang tradisjon brukt i Norge, og gjennom eierskapet gis eierne rettigheter og plikter. I de senere år er selskapsformen blitt mer aktuell på flere samfunnsområder. I resten av Europa står begrepet «sosialøkonomi» sterkere enn i Norge, for der er bl.a. klassekonfliktene sterkere. Samvirkeforetak er der en mye brukt selskapsform for allmenntilgitt eller medlemsnyttige formål, hvor altså fortjeneste ikke er drivkraften. Samvirket får dermed en utbredelse innenfor områder som helse, omsorg, forskning og kultur. Det er også aktuelle områder i Norge.

Det blir enkelt å etablere et samvirkeforetak, å stifte selskapet. Det har enkle krav, er lett å etablere, og det trengs bare to personer. Det er ingen minstegrense for innskudd ved etableringen av samvirkeforetak, og det er enkle stemmeregler: et medlem, én stemme.

Det er fjerde gang en prøver å få vedtatt en alminnelig lov om samvirkeforetak i Norge, og for Senterpartiet er dette en sentral programpost som nå blir realisert. I 2007 lyktes vi altså. Høyre og Fremskrittspartiet er motstående med denne gangen, som tidligere. Opp gjennom historien har de økonomiske liberalistene aktivt motarbeidet samvirkeforetakene i næringslivet. De rød-grønne partiene i Regjeringa har stort sett stått på samme side for samvirket.

Hos mange i næringslivet blir Senterpartiet nærmest identifisert med *bare* samvirket. Det er korrekt at Senterpartiet er en varm tilhenger av samvirket, samtidig som vi tilrettelegger for å bruke ulike selskapsformer til ulike formål. Aksjeselskapsformen er godt brukbar til sitt formål.

Men når vi nå endelig får en samvirkeforetakslov, eller på folkemunne samvirkelov, vil mange flere gründere og bransjer se muligheter i samvirkeforetaksformen og etablere slike selskaper. Vi er svært glad for det.

Senterpartiet er for konkurranse mellom bransjelike virksomheter med ulik selskapsform. Høyre og Fremskrittspartiet sier i sine merknader at innvendingsene mot lovfesting av samvirkeforetak går på det konkurransemessige. Ja, dersom samvirkeeiernes strategiske ledelse av et samvirkeforetak er framtidsrettet og ideologisk, skal virksomheter med aksjeselskapsformen være ganske unike for å kunne konkurrere når det f.eks. gjelder bransjer der det er nødvendig for de mange yrkesutøvere å løfte i fellesskap for å få økt markedsrett og dermed rettferdig pris for produktene eller på innkjøpte varer. Dette gjelder både overfor kjøpere av varer og tjenester som på stadig flere områder opptrer som fåmannsvelde, og selgere som målbevisst arbeider for å få en tilsvarende markedsrett. Samvirket er de manges redskap i næringslivet for å balansere maktforhold.

Dette er Senterpartiets historiske linje. Høyre har vært en skarp motstander. Dette er et viktig ideologisk skille.

Ved en stadig friere flyt av kapital og mer enøyd fokusering på aksjekursen, blir aksjeselskapenes strategiske ledelse stadig mer kortsiktig. Dette er en svakhet som blir stadig tydeligere og skaper usikkerhet hos folk. Spredt privat, nasjonalt eierskap i aksjeselskapene blir eksempelvis i praksis vanskelig å realisere overfor et strategisk oppkjøpstilbud fra internasjonale konsern. For samvirkeforetak fungerer eierskapet annerledes. Kontrollen med eierskapet i et samvirke er knyttet til samhandel og bruk i samsvar med selskapets formål. Den som ikke fyller det kriteriet lenger, bør dermed innløses. Omsettelighet av andeler er dermed i prinsippet en unødvendighet. Ved eierskifte utløses tidligere eier, og ny eier tilbys andelseierskap. Eierskapet i samvirkeforetak blir dermed mer langsiktig.

Det har vært en del diskusjon omkring fondsemissjon, og der vil jeg presisere at det altså er fondsemissjon, ikke nyemissjon, som Kristelig Folkepartis representant gav inntrykk av. Det er altså spørsmål om hvordan en skal bruke allerede etablerte fond, og det punktet er det behov for å se nærmere på. Det er et område som man ikke har gått inn i, og dermed bør en se litt nærmere på det ved at samvirkeforetakenes fellesorgan går gjennom det, og så foretar en vurdering av hva som er hensiktsmessig framover.

Til slutt: Vi snakker om eiere av samvirkeforetak, ikke medlemmer. Og vi snakker om en avkastning også på andelskapital og medlemsinnskudd i tråd med Rockdale-prinsippene, begrenset avkastning. Vi er fornøyd med den avveining som Regjeringa har gjort på det punktet, med maks avkastning.

Odd Einar Dørum (V) [15:54:12]: Først til den praktiske konklusjonen: Venstre støtter lovforslaget, og vi støtter alle paragrafer i lovforslaget.

I det tilløp til en ideologisk debatt som har vært, tror jeg at jeg skal bringe inn enda flere nyanser. Venstre ser ikke noe problem med at det fins ulike eierformer og an-

svarsformer i et moderne samfunn. Vi ser altså ikke det at vi får en moderne samvirke Lovgivning som åpner for den eierformen og den samarbeidsformen, i motstrid til å føre en konsekvent og hard kamp for å skape lettere og forenklede vilkår for små selskaper, for aktive eiere, for arbeidsskaperne. Det at vi bør rydde opp for arbeidsskaperne, er en kamp som Venstre vil fortsette med i allianse med alle dem som vil stå sammen med oss om det.

Vi ser heller ikke samvirketanken i motsetning til en tanke som var litt fremmed for meg den gangen jeg startet i politikken, men som jeg senere har fått sans for, og som tilhører en annen politisk retning, nemlig det såkalte selveierdemokratiet. Det er forskjellige måter å ta ansvar på og utøve makt på i en vel fungerende moderne samfunnsøkonomi og i et marked. Den loven som nå kommer, har riktignok tatt tid. Det er mange grunner til det, men at den kommer, er bra. Det er også viktig å understreke, som flere talere har gjort, at loven gir rom for andre aktiviteter enn det man tradisjonelt tenker på når det gjelder kooperasjonen og samvirket, nemlig matproduksjon og matomsetning. Så jeg tror, i likhet med andre talere, at det er en eierform som også kan være spennende på andre samfunnsområder. Det er flere talere som har vist til det, og Venstre deler den tankegangen.

Når det gjelder de andre forslagene som er framlagt, skal det ikke stemmes over to av dem her i Odelstinget i dag. Jeg vil bare signalisere at vi har betydelig sympati for forslag nr. 5, om skogbruk. Vi ser ikke på det på samme måten som vi ser på resten av – skal vi kalle det – kjedene innenfor landbruket. Men det er en sak som jeg ikke vil gå inn på en debatt om her, fordi det ikke hører til selve lovgivningen.

Når det gjelder forslaget fra Hans Olav Syversen, synes jeg i hvert fall at det er verdt en vurdering – det er ikke et forslag som bare bør bli lagt til side. Så jeg håper at også representanter for flertallet kan kommentere forslaget. Selve tanken om at land som Sverige og Finland har et positivt forhold til at samvirket kan spille en rolle i samfunnsøkonomien, taler for at man i hvert fall bør gi representanten Syversens forslag en rimelig vurdering.

Med disse merknadene tilkjenner jeg herved at Venstre stemmer for lovforslaget i sin helhet. Det betyr også at vi stemmer imot de lovendringsforslag som er framsatt av Høyre og Fremskrittspartiet her i dag.

Statsråd Knut Storberget [15:57:05]: Det er en gledens dag for oss som er tilhenger av samvirket. Jeg må si at jeg vet vel ikke noe mer rød-grønt enn det å organisere økonomisk aktivitet i samvirket – det er i hvert fall flere av regjeringspartiernes talspersoner som har vært inne på det. Det er all grunn til å håpe på at denne loven, som etter alle solemerker blir vedtatt i Odelstinget i dag, faktisk kan være kimen til en veldig viktig start for mange aktiviteter og for mange nye samvirkeforetak i det ganske land.

Jeg hørte at representanten Horne – eller om det var representanten Dahl, det var i hvert fall fra opposisjonen – var inne på spørsmålet om hva det var nå som liksom hadde løsnet i forhold til å få fram denne loven. Da har jeg bare ett svar: Det har vært skifte av regjering i Norge. Vi

ser nå splid i de gamle regjeringspartiene. Høyre og Fremskrittspartiet står nå med sine forslag, og vi hørte en tidligere justisminister var oppe og forklarte hva han ville gi støtte til. Jeg tror kanskje noe av årsaken ligger der: Det er fint noen ganger å få regjeringsskifter, for da får vi fram så viktige lovsaker som dette faktisk er.

Jeg er derfor tilfreds med at komiteen har sluttet seg til forslaget om å lovregulere samvirkeformen. Norge er et av få europeiske land som ikke har gjort det – og dette til tross for at norske samvirkeforetak har en omfattende utbredelse. Vi har 2 millioner medlemmer i samvirkeforetak. Mange av oss er medlemmer flere steder. Det er mange samvirkeforetak, og det er derfor på høy tid at Norge får sin første samvirkelov.

Vedtakelsen av samvirkeloven er derfor en viktig begivenhet, ikke bare for samvirkebevegelsen, men også for det norske samfunnet som helhet. Samvirkeformen spiller allerede en sentral rolle innenfor deler av nærings- og samfunnslivet. Jeg håper og tror at samvirkeloven vil føre til at samvirkeformen får en enda større utbredelse og anerkjennelse. Etter mitt syn representerer denne formen for organisering et nyttig supplement og alternativ til statlig organisering og kapitalbaserte organisasjonsformer. Det er ikke gitt at statlig styring eller privat profittmaksimering er løsningen på alle problemer og utfordringer vi står overfor.

Samvirkeformen representerer en tredje vei med sin demokratiske, brukerdeltakende og inkluderende karakter. Samvirkeformen kan være egnet på nær sagt alle områder hvor borgere, bedrifter eller offentlige organer kan se seg tjent med å samarbeide for å ivareta felles økonomiske interesser eller for å dekke felles behov. Samvirkelovutvalgets utredning og proposisjonen inneholder en rekke eksempler på områder hvor samvirkeformen kan være egnet – jeg har også lyst til å si – ikke bare når det gjelder medlemmenes behov, men også når det gjelder samfunnets behov i forhold til kulturell utvikling og i forhold til spørsmål om miljø. Bilkollektivene er jo i så måte et godt eksempel, hvor man kan ivareta både menneskets, samfunnets og den globale verdens interesser med hensyn til miljøaspektet. Vi ser at dette er en organisasjonsform som skaper trygghet, forutsigbarhet og god økonomisk styring, men som samtidig ivaretar viktige samfunnsmessige hensyn. Derfor mener jeg at en samvirkelov ikke bare kan betraktes som et sivilrettslig prosjekt, men den bør ses i en større politisk sammenheng.

Samvirkeloven har en side til sentrale politikkområder som barnehageutbygging. Jeg har nevnt miljø. Jeg nevner velferd, organisering av offentlig virksomhet, kultur osv. En samvirkelov vil f.eks. gjøre det enklere å etablere foreldreide barnehager. I går var flere av oss på besøk i Stallen barnehage i Frognerparken her i Oslo og fikk et veldig levende inntrykk av nettopp det.

Private Barnehagers Landsforbund sier det slik i sin høringsuttalelse til oss:

«Forslaget til lov om samvirkeforetak er etter PBLs syn en absolutt nødvendighet, og det eneste overordnede virkemiddel som kan sikre så vel nyetableringer, videre stabil drift, at hensyn til tredjemann blir ivarettat,

og fleksibilitet i form av muligheter til å gjøre strukturelle endringer og omdannelser mv.»

Med sin vektlegging av behovsdekning, brukernytte og samfunnsansvar har samvirkeformen trekk som harmonerer godt med miljøpolitiske målsettinger, som jeg var inne på i sted. Bilkollektivene i de største byene er kanskje derfor det beste eksemplet på at samvirkeformen kan spille på lag med miljøet.

Tyngre pleie- og omsorgsoppgaver bør fremdeles være et offentlig ansvar. Men utover dette er det mange oppgaver som med fordel kan organiseres på samvirkebasis. Som eksempel vil jeg trekke fram ULOba, et samvirkeforetak for brukerstyrt personlig assistanse. Dette er et foretak hvor funksjonshemmede får nødvendig hjelp av assistenter som de funksjonshemmede sjøl er arbeidsledere for. Som presidenten sikkert forstår: Vi er langt unna fondsemisjonens tankegang.

Når Norge nå får sin første alminnelige samvirkelov, er jeg svært glad for at loven har så bred og solid støtte. Det hører til sjeldenhetene at det er så stor enighet om så omfattende lovarbeider. Dette tyder på at det nå er et sterkt ønske om å få vedtatt loven.

Enkelte har imidlertid kommet med kritiske merknader til lovforslaget. Synspunktene fra mindretallsfraksjonen er illustrerende for noen av de innvendingene som har kommet i forbindelse med lovarbeidet. Til dette er det å si:

- Kritikerne er få.
- De representerer foretak eller interesser som ikke vil bli omfattet av loven.
- De ønsker bare endringer i noen ytterst få av lovens 164 paragrafer.
- De tar til orde for å fjerne karakteristiske trekk ved samvirke som organisasjonsform.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre ønsker at loven skal åpne for fritt omsettelige andeler, fondsemisjon og ubegrenset kapitalavkastning. Felles for disse forslagene er at de vil gjøre samvirkeforetakene likere kapitalselskapene. Jeg kan ikke se at forslagene vil være i samsvar med de overordnede målsettingene med dette lovarbeidet. Jeg tenker da særlig på ønsket om å legge til rette for samvirkeorganisering og ønsket om å ivareta samvirkeformens egenart. Tvert imot kan forslagene være egnet til å svekke samvirket og fjerne karakteristiske trekk ved samvirke som organisasjonsform. Det er slik at både spørsmålet om fritt omsettelige andeler, fondsemisjon og ubegrenset kapitalavkastning er grundig vurdert i lovprosessen og i lovarbeidet, og i den proposisjonen som ligger til grunn. Regjeringa har foretatt en grundig vurdering av dette.

Etter mitt syn er det viktig at lovgivningen tilbyr et spekter av organisasjonsformer med ulike kvaliteter og særpreg, slik at aktørene sjøl kan velge hvilken organisasjonsform som er best egnet for deres virksomhet. I et slikt lys vil det være svært uheldig om man utvisker forskjellene mellom samvirkeforetakene og kapitalselskapene og gjennom en samvirkelov får nærmest et «aksjeselskap light». Skal samvirkeformen framstå som et reelt alternativ for organisering av økonomisk virksomhet, fordrer det at samvirkeformen beholder sine særtrekk. De

som måtte ønske de særtrekk som ligger i aksjeselskapslovgivningen, får da den fulle frihet til å velge den type organisasjonsform ved å danne nettopp et aksjeselskap.

Mindretallsfraksjonen hevder at det ikke er noen prinsipiell forskjell på målsettingen til aksjeselskaper og samvirkeforetak – noe saksordføreren også var inne på – og at det derfor er fullt mulig å drive samvirkeforetak innenfor rammen av organisasjonsformer som ansvarlig selskap og aksjeselskap. Jeg deler ikke dette synet. Både aksjeselskaper og samvirkeforetak har riktignok økonomisk hovedformål, men formålet blir realisert på vidt forskjellige måter. Det er stor forskjell på passiv kapitalplassering og aktiv brukerdeltakelse. Det er jo her kimen til hele samvirkeformen nettopp kommer inn. Spørsmålet ble nærmere drøftet av Samvirkelovutvalget, som konkluderte med at kapitalselskapene egner seg dårlig for utøvelse av kooperativ virksomhet. Å presse samvirkeforetakene inn i kapitalselskapenes regelregime og tenkning, er etter mitt syn en svært dårlig idé.

Mindretallsfraksjonen har videre hevdet at det innebærer et brudd på likhetsprinsippet at det i vedtektene til et arbeidssamvirke kan fastsettes at medlemmene ved utmelding skal ha krav på en andel av nettoformuen. Jeg gjør oppmerksom på at regelen *ikke* innebærer en forskjellsbehandling av medlemmene, ettersom alle medlemmene i et arbeidssamvirke vil ha krav på en andel av nettoformuen hvis vedtektene har en slik bestemmelse. Loven legger her opp til likebehandling, ikke forskjellsbehandling.

Komiteedlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre mener videre at lovforslaget inneholder en rekke uklare bestemmelser. Det må erkjennes at ikke alle bestemmelsene er like skarpt tilskåret. Det har sammenheng med at det ikke alltid lar seg gjøre å formulere krystallklare regler som samtidig leder til rimelige resultater i ethvert tilfelle. Av og til må man ty til skjønsmessige ord og uttrykk for å ivareta ønsket om konkret rimelighet. Dette er ikke særegent for samvirkeloven. Innholdet i bestemmelsene er dessuten nærmere presisert i lovens forarbeider. Loven ville blitt svært omfattende og lite oversiktlig dersom alle disse presiseringene skulle inntas i lovteksten.

Mindretallsfraksjonen har understreket at loven ikke må innebære en forverring av konkurransesituasjonen for aktører som konkurrerer med samvirkeforetak. De har foreslått at det skal foretas en evaluering av loven innen tre år etter ikrafttredelsen, og at evalueringen skal omfatte de konkurransemessige effektene. Jeg ser ingen grunn til å gjennomføre en slik evaluering, og vil eventuelt komme tilbake til det i et senere innlegg, da min tid nå er ute.

Presidenten: Presidenten vil seie at den reglementsmessige tida for formiddagens møte er forbi, men Stortinget har tidlegare i dag vedteke at vi skal halde fram til dagens kart er ferdigbehandla.

Det blir replikkordskifte.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [16:07:32]: Det var en flott høyredeining av justisministeren innledningsvis.

I dagens utgave av Nationen er det et flott bilde av to tilstedeværende herremenn, nemlig justisministeren og

representanten Breen. I intervjuet der sier representanten Breen bl.a. følgende om samvirkeloven:

«Høyresiden anerkjenner ikke det faktum at eiere ikke nødvendigvis må være eiere, men heller medlemmer.»

Hvis det er en motsetning mellom det å være medlem og det å være eier, blir jeg litt overrasket. Jeg vil også tro at de bøndene i Norge som er eiere og medlemmer i Landbrukssamvirket, vil føle seg overrasket over det. Så jeg vil gjerne høre statsrådets syn. Er det ikke slik, som representanten Lundteigen var inne på, at det at man faktisk er både eier og medlem, er det som er styrken i lovverket, og ikke slik som representanten Breen tilsynelatende uttaler, at det er en motsetning mellom de to?

Statsråd Knut Storberget [16:08:24]: Denne debatten om begreper i forhold til dem som deltar i et samvirke, har ikke utgjort noe problem i lovprosessen. Om man ser på dem som eiere, noe jeg ikke har nevneverdig problem med å gjøre, eller om man ser på dem som aktive deltakere, tror jeg er underordnet de store utfordringene vi står overfor når det gjelder samvirkeforetak. Det som fascinerer meg med samvirke, er at det er knyttet aktiv deltakelse til dem som er involvert i samvirkeforetaket, også i forhold til kroner og øre. Det er ingen passiv kapitalforvaltning.

Det er det som gjør det så pass stimulerende, for det gir ethvert samfunn gode muligheter til å skape vekst, fornøftig og bærekraftig vekst – ikke bare ut fra profittmaksimering, men også ved at folk har nærhet til og aktivt deltar i den økonomiske styringen. Så får det være opp til alle oss om vi skal definere dem enten som medlemmer eller som eiere. Jeg tror det faktisk er underordnet.

André Oktay Dahl (H) [16:09:35]: I spørretimen i går ble Regjeringen utfordret på hva den aktive næringspolitikken består i. Da svarte statsråd Enoksen en hel masse, men konkret satt man igjen med lederlønninger. Det var et forslag som ble igangsatt av den forrige regjeringen, og som Høyre stemte for. I dag fikk vi eksempel nr. 2: samvirkeloven. Da sitter man igjen med at samvirkeloven er det eneste eksemplet på en aktiv næringspolitikk. Hele komiteen forutsetter at konkurransepolitiske hensyn skal ivaretas gjennom sektorlovgivning og konkurranselovgivning. Det er på en måte lagt som premiss at man vil ha konkurranse i markedet. Har statsråden imidlertid forståelse for at skogbruksnæringen er bekymret for den foreslåtte forskriften om konkurranseavgrensende virksomhet i skogbruket? Vil Regjeringen avklare dette i forhold til EØS, eller er avvisningen av dette forslaget eksempel nr. 2 på hva den aktive næringspolitikken består i?

Statsråd Knut Storberget [16:10:26]: Dette er helt på siden av hva Odelstinget er invitert til å behandle nå. Vi skal behandle en lovtekst vedrørende samvirkeforetak. Jeg er helt enig med de foregående talere i denne debatten som har pekt på at de konkurransemessige vurderingene rundt dette, må foretas i andre fora, og i hvert fall under andre saker. Jeg mener det er et forsøk på en avlednings-

manøver fra en unnlattelssynd fra Høyres side, som man egentlig ikke bør fortsette.

Så jeg vil bare kort vise til konkurranseaspektet og de vurderinger som er gjort i proposisjonen. De rette organer sier at de konkurransemessige hensynene og fordelene faktisk styrkes ved dette lovverket.

Når det gjelder spørsmålet om næringspolitikk, er det mange andre tiltak som også representerer Regjeringas næringspolitikk. Det er ikke bare samvirkeoven. Det er f.eks. alt hva vi har gjort i forhold til arbeidslivslovene, arbeidstiltak osv.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Steinar Gullvåg (A) [16:12:09]: Formålet med den nye samvirkeoven er å fornye samvirke som eierform, å understreke denne eierformens egenart og å gi samvirkeorganiseringen et statusløft. Til forskjell fra andre eierformer er hensikten med samvirkeforetakene ikke først og fremst å oppnå størst mulig avkastning på investert kapital, men å ivareta medlemmenes og forbrukernes interesser.

Samvirkeformen krever brukermedvirkning. Samvirkeforetakene er ingen investeringsarena i tradisjonell forstand. Eventuelle overskudd tilbakeføres medlemmene. Medlemskap er i utgangspunktet åpent for alle som kvalifiserer til å være med, og som ønsker det. Hovedregelen er at hvert medlem har én stemme på årsmøtet. Nå lovfestet dette.

Fremskrittspartiets og Høyres anfektelser i forhold til samvirkeoven springer trolig ut av generasjoners mistro til samvirke som eierform. Partienes stadige angrep på landbrukssamvirket er trolig et uttrykk for akkurat det. Jeg er derfor ikke spesielt overrasket over at Fremskrittspartiet og Høyre ikke klarer å frigjøre seg fra andre selskapsformer i forståelsen av samvirkeforetakenes natur. De har åpenbart vanskelig for å fatte at hensikten med et foretak ikke trenger å være størst mulig utbytte for eierne. Det finnes faktisk andre muligheter. Men denne mentale sperren, som for øvrig også gjelder Fremskrittspartiets og Høyres syn på eierskap i sin alminnelighet, gjør at disse partiene holder sitt næringspolitiske blikk festet på selskapenes bunnlinjer – og bare der. Nå klandrer jeg selvfølgelig ikke høyrepartiene for å være opptatt av lønnsomhet. Målet med all næringsvirksomhet er selvfølgelig å skape verdier. Forskjellen ligger i fordelingen av verdiene. I samvirkeforetakene går utbyttet tilbake til medlemmene etter størrelsen på deres omsetning, eller det kan redusere prisen på innsatsen, f.eks. i samvirkebarnehager. I aksjeselskapene er det, som kjent, kapitalinnskuddet som er avgjørende for utbyttet. Det er denne prinsipielle forskjellen som av og til gjør det hensiktsmessig å bruke samvirkeformen.

Så lenge Fremskrittspartiet og Høyre ikke registrerer denne forskjellen, er det egentlig ikke rart at disse partiene setter likhetstegn mellom aksjeselskapers og samvirkeforetaks avkastningskrav. Jeg siterer fra disse partienes merknader i innstillingen:

« (...) uten et avkastningskrav vil det være vanskelig å fatte rasjonelle investeringsbeslutninger. Slik sett er det ingen prinsipiell forskjell på målsettingen til et aksjeselskap og et samvirkeforetak, og for mange aksjeselskap vil man kunne finne de samme målsettinger som de man søker å gjøre særegent for samvirkeforetak.»

Og videre:

«Det vil således også være fullt mulig å drive samvirkeforetak innenfor rammen av organisasjonsformer som ansvarlig selskap eller aksjeselskap.»

Da må jeg nesten spørre: Er Fremskrittspartiet og Høyre i realiteten mot foretak som er organisert på en annen måte, og som har ideelle hensikter? Var det historisk galt av bønder og fiskere å organisere sine interesser i fellesforetak for fredning og omsetning av sine produkter? I dag er jo fiskernes og bøndenes samvirkeforetak en garanti for omsetningen av deres produkter. I det minste måtte vi kunne vente at høyrepartiene erkjenner forbrukersamvirkets historiske betydning for norsk varehandel, og i dag som et nødvendig motstykke til de store matvarekjedenes markedsrett. Ikke minst det siste er viktig. Vi ser stadig hvordan matvarekjedene utøver sin markedsrett, og ikke alltid til forbrukernes beste, selv om reklamen av og til foregir dette. Internasjonalt er samvirkeformen like – og om ikke mer – utbredt enn hos oss. Jeg vet ikke om det kan hjelpe for forståelsen til visse partier når jeg nevner at store deler av fransk og italiensk vinomsetning faktisk er kooperativ. Men forholdet er at samvirket er på frammarsj i flere land i Europa, også i vårt naboland Sverige. Jeg tror at samvirkeoven vil bidra til en tilsvarende renessanse hos oss, og samvirket kommer til å bli tatt i bruk på stadig nye områder.

Torbjørn Hansen (H) [16:17:31]: Jeg vil innledningsvis bemerke at jeg synes representanten Gullvågs innlegg som vanlig gav et lite representativt bilde av Høyres næringspolitikk.

Jeg vil si i starten at jeg mener det er god næringspolitikk, om enn ikke spesielt revolusjonerende eller grense-sprengende, at Odelstinget i dag vedtar egen lov om samvirkeforetak. Samvirke er en særegen måte å organisere virksomhet på. Vi har mange samvirkeorganisasjoner i Norge, og de omfatter store verdier og mange arbeidsplasser innenfor forskjellige bransjer. Derfor er det viktig at samvirkeforetak får en egen lov.

Årsaken til at jeg tar ordet i denne debatten, er at en del samvirkeforetak og denne loven har en viktig side i forhold til konkurransepolitikk. Konkurranse er viktig i de fleste markeder, og det gjelder også i markeder hvor samvirkeforetakene opererer, enten som små eller mellomstore aktører eller som meget dominerende aktører, som vi ser i noen bransjer. Derfor er det positivt at komiteen i innstillingen understreker viktigheten av at konkurranselov-givning og sektorlov-givning som det klare utgangspunkt er foretaksnøytralt, og at konkurranseoven er et verktøy som brukes uavhengig av selskapsform. Høyre er opptatt av disse prinsippene om likebehandling.

Formuleringene står dessverre litt i kontrast til det vi har sett innenfor konkurransepolitikken fra denne regjeringen hittil i perioden, hvor særlig samvirkeforetakene ser ut til å ha gode støttespillere i Regjeringen og dermed en spesielt god mulighet til å komme rundt konkurranselovens bestemmelser. Samvirkeforetaket Prior fikk f.eks. kjøpe opp og legge ned eggprodusenten Norgården AS, mot Konkurransetilsynets vedtak. Vedtaket ble fattet på et rent politisk grunnlag, av Regjeringen, hvor forklaringen var behovet for å bygge opp en dominerende aktør i forkant av en eventuell WTO-avtale med tilhørende økt importkonkurranse en gang i framtiden. Dette er en begrunnelse som viste seg ikke å være gyldig, ettersom WTO-forhandlingene brøt sammen kort tid senere.

Jeg mener det er høyst tvilsomt om denne type usikre og teoretiske begrunnelser for å oppnå en dominerende markedsposisjon i Norge ville ha holdt selv med den regjeringen vi har i dag, dersom det ikke handlet om et samvirkeforetak. Samvirkeforetakene Prior og Gilde fikk så fusjonere, mot Konkurransetilsynets vedtak. Landbruksdepartementet har angrepet Konkurransetilsynets vedtak fra 2003 om osteimport, fordi man trodde dette var et problem for samvirkeforetaket TINE.

Forslaget om å stramme inn regelverket for utenlandsk bearbeiding av norske jordbruksråvarer er innrettet slik at det skal gi landbrukssamvirket en sterkere markedsposisjon. Dette er så begrensende for konkurransen at våre naboland, i tillegg til de norske aktørene som baserer seg på utenlandsk bearbeiding, har reagert kraftig, så kraftig at Regjeringen har gjort retrett på dette feltet, og omleggingen er lagt i skuffen. Behandlingen av de private meieriaktørene Q-meieriene og Synnøve Finden i markedsordningen for melk i forhold til samvirkeforetaket TINE har også vært svært konfliktylft fram til for noen uker siden.

Disse eksemplene viser at det er behov for en stor årvåkenhet når det gjelder forholdet mellom samvirkeforetak og konkurransepolitikk. Konkurranse er viktig både for forbrukerne og for næringslivet, uavhengig av hvordan aktørene i bransjen er organisert.

Regjeringen ser dessverre ikke ut til å overholde de prinsipper om likebehandling av selskapsformer som det pekes på i innstillingen, ei heller når det gjelder skogbruk. Jeg viser i den sammenheng til forskrift som nylig er sendt ut på høring fra Landbruks- og matdepartementet, om konkurransebegrensende virksomhet i skogbruket. Landbruksdepartementet begrunner unntaket fra konkurranseloven med at det er nødvendig for å få utført prioriterte oppgaver. Dette er en konkurransepolitisk særbehandling av samvirkeforetak innen skogbruket som er høyst diskutabel. Det viser seg at kostnadsnivået, bl.a. til skogbruksplanlegging, ligger 20–30 pst. høyere i områder med liten konkurranse, dvs. fylker som Oppland, Telemark, Agder-fylkene, Vestlandet, Trøndelag-fylkene og nordover.

Skogeiersamvirket har med bakgrunn i sin historie og markedsposisjon bygd opp en betydelig kapitalbase. I dag knyttes en andel av overskuddet fra driften av skogeierandelslagene og avkastningen av samvirkekapitalen til medlemmenes omsetning av trevirke. Denne type kobling av

overskuddet fra virksomheten, som da inkluderer kapitalforvaltning, til handelen med trevirke gjør det vanskelig for andre aktører å komme inn i markedet.

Deler av skogbruksnæringen mener at forslaget til forskrift om unntak fra konkurranseloven for deler av skogbruket begrenser konkurransen. Dette fører igjen til lavere lønnsomhet i enkelte regioner, og dermed også til lavere avvirkning som en viktig politisk målsetting.

Jeg vil understreke at det er positivt at Odelstinget i dag vedtar en egen samvirkelov. Høyres innvendinger er ikke til sakens hovedinnhold, ei heller til komiteens merknader knyttet til konkurransepolitikk. Innvendingene er til at Regjeringen i sak etter sak ser ut til å forskjellsbehandle samvirkeforetak i forhold til konkurransepolitikken. Det er en politikk som verken forbrukerne, næringslivet eller samfunnet generelt har noe å tjene på. Og jeg håper at dagens vedtak om en ny samvirkelov ikke forsterker disse problemene.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Aud Herbjørg Kvalvik (SV) [16:22:47]: Mange forbinder begrepet «samvirke» med noe fra Gerhardsens tid, noe litt støvete og antikvert, nesten som svart-hvitt-tv eller filmavis med etterkrigspreg. Det er det ingen grunn til å mene.

I dag er det en rekke aktiviteter som er organisert som samvirker, og det er plass til lang flere. Selv har jeg gjennom tidligere virksomhet møtt en rekke unge, flinke folk som ønsker å etablere virksomhet, men som rett og slett synes at aksjeselskap er for risikobetont. Det skal reises kapital, det skal gjøres avtale med revisor; det er i det hele tatt ganske komplisert å komme i gang for de ferskeste entreprenørene.

Jeg synes vi i dag gjør noe som er skikkelig lurt, og jeg håper selvfølgelig at Stortinget vedtar den nye samvirke-loven. Det er i tråd med SVs ønsker. Loven vil gi samvirkemodellen økte utviklingsmuligheter, og virksomheter som ønsker å vekte andre forhold enn ren profittmaksimering, vil få rammer omkring virksomheten sin som kan dekke andre behov. Samvirkemodellen vil rett og slett la en del virksomheter bli en ærligere utgave av seg selv.

Så vil jeg si at det er en svært viktig endring når vi nå får satt inn et hinder for at enkelt deltakere som går ut av samvirkeforetak, kan ta med seg hele andelen av den opparbeidede kapitalen, men kun får med seg ut sitt innskudd. Det gjør at samvirket vil bli mer stabilt, og det vil være et effektivt hinder mot spekulasjon og kortsiktig profitt, som er den rake motsetningen til samvirkemodellens idé.

Det er to grunner til at loven er viktig og vil få effekter. Den nye loven vil bringe «ordning och reda» i en organisasjonsform som er foretrukket og svært utbredt innen enkelte sektorer, og der reglene i hovedsak gir en lovhjemling for gjeldende rett. Loven vil, direkte og indirekte, bidra til at langt flere i framtiden vil velge samvirkeformen når de etablerer virksomhet, gjerne virksomhet til fordel for fellesskapet, og ikke nødvendigvis til investorenes lommebok. Det synes SV og jeg er veldig positivt.

Så vil jeg så vidt komme med en kommentar til Torbjørn Hansen. Jeg må bare si at jeg har hørt klagesangen omkring fusjonen mellom Gilde og Prior så mange ganger – og den er tilbakevist så mange ganger – at jeg velger å si at nå har jeg lukket ørene.

Ingrid Heggø (A) [16:25:44]: Det er veldig bra at vi no får ordna former for ei organisasjonsform som er svært utbreidd innanfor enkelte sektorar. Det har dei fleste sagt her i dag som har hatt ordet, og det er eg sjølvsagt heilt einig i.

Lova vil direkte og indirekte bidra til at langt fleire i framtida vil velja nettopp samvirkeforma når dei etablerer nye selskap. Lova gjer òg at eit framlegg om den tredje aksjelova, slik Framstegspartiet og Høgre foreslo, etter mitt syn vert endå meir unødvendig. Det var heller ikkje noka støtte for den tredje aksjelova under høyringa, tvert om.

Arbeidarpartiet var også i den debatten bekymra for alle dei såkalla NUF-ane, noko som alle her veit kva er: norskregistrerte utanlandske føretak. Vi var alle bekymra over den veksten som hadde vore i dessa selskapa. Her er som kjent kravet til aksjekapital svært lågt. Det varierer sjølvsagt frå land til land, men det er svært lågt.

Denne samvirkelova vil gjera det mogleg for f.eks. barnehagar, båtforeningar o.l. på ein enkel og grei måte å stifte eit selskap utan høg aksjekapital. NUF-ane mista altså fortrinnet sitt her.

Samvirkelova vil òg bidra til at Noreg no kan koma etter EU, og då spesielt etter Sverige, med å setja sosialøkonomi på dagsordenen.

Eg synest det er veldig bra at vi får ei lov der det er spleising på bruken, og ikkje profitt, som er hovudmålet. Det er som musikk i våre raud-grøne øyre.

Thomas Breen (A) [16:27:36]: Aller først vil jeg berolige representanten Ellingsen med at heller ikke jeg skjønnte hva jeg hadde sagt i Nationen i dag. Om jeg har sagt noe galt, eller om jeg er sitert feil, er jeg litt usikker på, men jeg kan ta skylden for det. Jeg synes for så vidt det er litt synd at ministeren må bruke replikkordskiftet til å forklare hva jeg har sagt eller ikke sagt.

Grunnen til at jeg tok ordet nå, var for så vidt at representanten Dørum utfordret oss til å knytte noen kommentarer til forslaget fra Kristelig Folkeparti om fondsemisjon. Det er et spørsmål som komiteen har drøftet mange ganger, og som var et tema i høringsrunden. Det er også slik at det var kun tre av 47 høringsinstanser som hadde gått inn for å tillate fondsemisjon i høringsrunden. Det er noe av bakgrunnen for at Samvirkelovutvalget og Justisdepartementet har foreslått å videreføre hovedregelen for gjeldende rett. Grunnen til det er at fondsemisjon lett kan føre til at andelsinnskuddene blir forrentet i strid med samvirkeprinsippene. Det kan også føre til at de som er medlemmer på et gitt tidspunkt, og som kanskje bare har vært medlemmer i kort tid, kan skaffe seg tilgang til verdier som hovedsakelig er skapt av andre, både eksisterende og tidligere medlemmer.

Den økonomiske stillingen til foretaket kan dessuten bli alvorlig svekket dersom medlemmene gjennom fondsemisjon kan øke andelsinnskuddene for så å kreve utbetaling av innskuddene i forbindelse med utmelding av foretakene. Hvis vi skulle ha gått inn for å åpne for fondsemisjon, måtte en også ha sett på reglene om utmelding i loven. Til sammenligning vil jeg påpeke at når aksjeselskaper har adgang til å foreta fondsemisjon, må det ses i sammenheng med at aksjeeierne ikke kan melde seg ut av selskapet med rett til å få utbetalt kapitalinnskuddet, slik et medlem av et samvirkeforetak har rett til etter hovedregelen i lovforlaget § 22.

I et aksjeselskap må en slik utreden av selskapet følge reglene for kapitalnedsettelse i aksjelovens kapittel 12, som bl.a. stiller krav om kreditorvarsel, og det må være dekning for bundet egenkapital. Eventuelle regler om fondsemisjon for samvirkeforetak krever etter min vurdering tilsvarende begrensninger for adgangen til å få tilgang til andelsinnskuddet i forbindelse med utmelding, slik det er for aksjeselskaper. I så fall nærmer imidlertid samvirkeloven seg i så stor grad aksjeselskapsformen at det er grunn til å reise spørsmål om poenget med en samvirkelov i det hele tatt, på lik linje med kapitalkravet, som Høyre og Fremskrittspartiet har jobbet for før i dag. Det er bakgrunnen for at de rød-grønne ikke vil gå inn for en fondsemisjonstanke i samvirkeloven.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:30:30]: Jeg vil først si at i denne saken har justisministeren gjort en svært god jobb. Den historiebeskrivelsen han kom med, er helt dekkende i forhold til Senterpartiets syn.

Det er viktig med en løpende debatt om veien framover. Ved etablering av et samvirke vet vi at det er andelskapitalen som er egenkapital. Ved videreutvikling av selskapet trengs det sjølvsagt mange ganger mer egenkapital, og en kan da tilbakeholde noe overskudd i selskapet, altså ikke dele ut det som er den økonomiske fortjenesten i selskapet, til eierne i form av medlemsnytte. Virkemiddelet er da å tilbakeholde overskuddet i fond, felleseie i selskapet. Svakheten ved det er sjølvsagt at eiernes interesse og engasjement i selskapet ikke blir stimulert tilstrekkelig, og derfor har temaet fondsemisjon kommet opp blant samvirkeideologer og samvirketilhengere.

Som jeg sa i stad, snakker vi om fondsemisjon, ikke nyemisjon. Det er ikke snakk om å hente inn ny kapital til selskapet. Det er spørsmål om å omgjøre kapital, som står i selskapets fond, over til eierne som andelskapital. Altså, ved en fondsemisjon kan en utvide selskapets andelskapital ved overføring av midler fra selskapets fond, og dette kan skje ved at andelseierne får tildelt flere andeler, eller ved forhøyelse av andelenes pålydende.

Norges Skogeierforbund har i forslag til revitalisering av samvirkeformen sterkt vektlagt at andelseierne også må kunne la et overskudd bli stående i selskapet, for å bygge opp kapital i den verdikjeden som selskapet er en del av, men skal det å la overskudd bli i selskapet være et alternativ for eierne, må de samtidig være sikret at de kan delta i den verdistigninga som dette representerer. Justisministerens svar til komiteen 22. mars bekrefter at dette er

en problemstilling som departementet ikke har arbeidet med. Statsråden synes å mene at dersom man innfører adgang til fondsemissjon, vil all egenkapital måtte individualiseres, altså overføres til andelseierne. Slik er det ikke etter Senterpartiets syn nødvendig å gjøre, sjøl om det er konsekvensen av forslaget fra medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet til § 22 fjerde ledd.

Formålet med en lovbestemmelse om fondsemissjon må være å lage bestemmelser som avveier ulike hensyn mot hverandre. Samvirkeselskapets vedtekter kan f.eks. med kvalifisert flertall åpne for fondsemissjon, dersom de felles-eide egenkapitalene etter emisjonen utgjør minst 70 pst. av samlet egenkapital. Dermed sikres selskapet og kreditørene mot for sterk tapping av egenkapital ved utmelding.

Til slutt: Senterpartiet er ikke medlem av justiskomiteen, men støtter Arbeiderpartiet og SVs merknader og forslag til lovtekst. Innholdet i forslaget til Kristelig Folkeparti, nr. 8, har jeg kommentert ganske grundig, og jeg håper at det kan bli omgjort til et oversendelsesforslag.

André Oktay Dahl (H) [16:33:53]: For noen år siden hadde jeg den høyst tvilsomme gleden å delta i en banks forstanderskap. Da vi diskuterte fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR, sa en av deltakerne der: Jeg liker egentlig ikke sånne aksjer, jeg.

Jeg synes nærmest det er rørende å høre enkelte her prate om hvor viktig dette er. Det er et enormt engasjement i forhold til de enkeltpersonene som skal få mulighet til å drive næringsvirksomhet og realisere masse ideelle interesser. Det er vi enig i, men det hadde vært litt greit om man hadde hatt akkurat det samme engasjementet i forhold til de enkeltpersonene, en eller to, som prøver å starte en bedrift, og prøver å få en bedrift – et aksjeselskap – til å overleve, men da med en betegnelse som profittmaksimering.

Denne profittmaksimeringen, hva er det? Jo, det er faktisk at enkeltpersoner prøver å få det flertallet av bedriftene i Norge som er små og mellomstore, til å overleve, slik at de kan lønne seg selv og lønne sine ansatte. På kjøpet bidrar de faktisk også ganske mye i lokalmiljøet. Jeg synes at neste gang vi behandler forslag om å gjøre det enklere for små og mellomstore bedrifter å overleve – og ikke minst å bli startet – bør vi vise det samme rørende engasjementet og ikke kalle det for profittmaksimering, som man faktisk har gjort her i dag.

Det var en representant som var inne på at det er så vanskelig å starte et aksjeselskap, og at vi derfor må gjøre det enklere å etablere samvirke. Men grunnen til at det er så vanskelig, er jo at flertallet i denne salen her har avvist nesten alle forslag som ville gjort at enkeltpersoner som ønsker det, kan starte et AS. Da hadde de kanskje ikke måttet gå via London og etablere en NUF, som man var så bekymret for. Man har ikke bidratt på noen som helst måte for å sørge for flertall for den typen forslag.

Så til slutt, for jeg så at presidenten syntes at debatten snart bør være slutt, skal jeg si noe positivt om samvirke. Jeg har faktisk vurdert det selv. I en alder hvor man er halvveis på vei til pensjonsalder, begynner man også å tenke på at man kanskje havner på et sykehjem en gang.

Jeg tenker med skrekk og gru på at man kan bli plassert sammen med en hel haug med mennesker man ikke har lyst til å være sammen med, og kanskje ikke ha gode pleiere. Da er faktisk samvirkeformen noe jeg vil vurdere selv sammen med fire–fem gode venner, vurdere å etablere et samvirke, slik at vi fire–fem kan være sammen – kanskje ikke representanten Breen, men kanskje et par andre, som er enda nærmere venner enn representanten Breen – og avslutte livet på den måten. Da tror jeg faktisk samvirkeformen kan være ganske ideell å bruke, og da synes jeg kanskje vi skal avslutte debatten i den ånd at samvirkelovregulering er positivt, men samtidig skulle jeg ønske at man ved neste korsvei viste hakket mer omsorg for de små og mellomstore bedriftene, viste omsorg også for dem som ønsker å etablere et aksjeselskap.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [16:36:41]: Jeg vil benytte anledningen til å tilbakevise et par påstander som har fremkommet i denne debatten, spesielt fra representanten Steinar Gullvåg fra Arbeiderpartiet, som kom med antydninger om at Fremskrittspartiet har gjort alt for å motarbeide samvirkeorganiseringsen, og flere ganger spesielt gått til angrep på landbrukssamvirket.

Dette er svada. Fremskrittspartiet har ikke noe imot samvirkeorganiseringsen, men har sett på det som en hvilken som helst annen måte å organisere seg på. Det bør være fritt opp til aktører å organisere seg på den måten. Fremskrittspartiet har heller ikke på noen måte gått til angrep på landbrukssamvirket.

Det Fremskrittspartiet har stilt spørsmål ved når det gjelder landbrukssamvirket, er de konkurransemessige forholdene. Det som har vært stridens kjerne innenfor enkelte deler av landbruksområdet, er at landbrukssamvirket har en for stor del av markedet, slik at forbrukerne kommer dårlig ut av den situasjonen. Dette har jeg presisert fra denne talerstol en rekke ganger, og det bør være unødvendig å gjenta dette fra opposisjonens side når det har blitt tilbakevist så mange ganger.

H e i k k i H o l m å s hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:38:44]: Det er mye en kan høre fra Stortingets talerstol, og det siste er altså at vi nå har fått en ny partipolitisk venn i samvirket. Det er Fremskrittspartiet, og det er gledelig. Fremskrittspartiet har nå ikke noe imot samvirket, en ønsker ikke noe angrep på landbrukssamvirket. Det er da slik at vi framover også kan regne med Fremskrittspartiets støtte for at det skal bli størst mulig oppslutning om landbrukssamvirket, slik at de mange små produsenter dermed kan stå sterkere i forhold til kjeder, som utøver en betydelig markedsrett.

Dette er en gledelig utvikling. Senterpartiet vil følge nøye med, og se om dette også gjelder i praksis i sakene som kommer.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 527)

S a k n r . 2

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i bilansvarslova (gjennomføring av femte motorvognforsikringsdirektiv mv.) (Innst. O. nr. 57 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 30 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Solveig Horne (FrP) [16:40:43] (ordfører for saken): Jeg skal ikke bidra til å forlenge dette møtet veldig.

Den saken vi nå behandler, er en følge av St.prp. nr. 46 for 2006-2007, som ble behandlet i Stortinget tidligere i dag, om ansvarsforsikring for motorvogn, som er gjort til en del av EØS-avtalen.

Endringen tar sikte på å oppdatere og forbedre eksisterende direktiver, og endringene innebærer en styrking av skadelidtes stilling ved at ansvarsgrensen for tingskade økes. Det er positivt at det nå legges til rette for at enkelte motorvogner som i dag er unntatt fra forsikringsplikten, kan likestilles med uforsikrede kjøretøy, slik at Trafikkforsikringsforeningen vil bære det økonomiske ansvaret. Det er likevel grunn til å tro at premien for forsikring vil øke, fordi forsikringsselskapene vil måtte utbetale større beløp enn tidligere.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2 (Votering, se side 556)

S a k n r . 3

Innstilling fra næringskomiteen om lov om reindrift (reindriftsloven) (Innst. O. nr. 72 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 25 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten også foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Arne L. Haugen (A) [16:42:46] (ordfører for saken): Jeg er glad for at regjeringen vår har prioritert arbeidet med å få fram en ny reindriftslov. Det har vært et omfat-

tende arbeid. Etter at næringskomiteen fikk hånd om saken, har vi avholdt et åpent høringsmøte i Alta, og det har vært åpen høring også her i Stortinget.

De mest sentrale endringene i lovforslaget er knyttet til ressursforvaltning, sanksjonsbestemmelser, innføring av sidaer i bestemmelsene om intern organisering, regler for etablering av sidaandeler samt likestillingsmessige forhold.

Utgangspunktet for forslaget til ny reindriftslov er Reindriftslovutvalgets forslag. Erfaringene som er gjort over mange år i forholdet mellom det offentlige og reindriftsnæringen, har vist at vedtak fattet av myndighetene har manglet legitimitet i næringen, og det har gjort at effekten av vedtakene er blitt liten. Dagens lov er også mangelfull i forhold til muligheten for å iverksette tiltak og for å sanksjonere hvis vedtak ikke blir fulgt opp.

Det gjøres det nå noe med. Etter den nye loven skal prosessen med å fastsette reintallet starte nedenfra og opp, ikke ovenfra og ned som i dag. Konkret legges det opp slik at reindriftsdistriktet skal foreslå reintallet, med utgangspunkt i det ressursgrunnlaget som sidaen og distriktet disponerer. Det er viktig å ha klart for seg at det er sidaeierne, altså reineierne sjøl, som sitter i distriktsstyret.

Bestemmelsene for hvordan et for høyt reintall skal reduseres, medfører en vesentlig forbedring i forhold til dagens lov, og den nye loven regulerer detaljert hvordan dette skal skje. Spesielt i Vest-Finnmark har det vært en stor utfordring å tilpasse reintallet til ressursgrunnlaget.

De nye sanksjonsreglene, kombinert med reglene for hvordan et for høyt reintall skal reguleres, gjør at man nå får et langt bedre verktøy for å redusere reintallet. Her er det svært viktig å balansere hensynet til næringsmessig selvstyre med den overordnede plikt og det ansvar som staten har med å sørge for at reintallet ikke overstiger ressursgrunnlaget. Men det er viktig å merke seg at næringen selv nå blir ansvarliggjort på en helt annen måte enn tidligere. Sidaen er ikke bare et arbeidsfellesskap, men også det sentrale grunnlag for tradisjonell bruk av reinbeiteområdene, og disse får nå en sentral rolle.

Dette gjelder i forhold til både representasjon i distriktsstyret og utarbeidelse av beitebruksregler, herunder bestemmelse om reintallet. For å imøtekomme signaler fra reindriftsnæringa har komiteen foreslått å øke antall medlemmer i distriktsstyret dersom særskilte forhold tilsier det.

Inntrykket etter konsultasjonene og høringene er etter mitt syn at Sametinget og NRL slutter seg til mye i denne loven. Det er naturlig at det i siste runde ble mye fokus på de punktene det var uenighet om. Men det er grunn til å understreke at forholdene for reindrifta varierer sterkt fra område til område i landet vårt. Det er utfordringen i forhold til lovverket.

I tillegg til den tradisjonelle samiske reindrifta regulerer loven også forholdet til tamreinlagenes drift.

Sametinget og NRL har påpekt at reindriftsloven må ha en henvisning til ILO-konvensjonen. Komiteen har hatt kontakt med departementet i dette spørsmålet, og det er på en god måte redegjort for hvorfor dette ikke følges opp, og jeg oppfatter at en samlet komite, med unntak av

Kristelig Folkeparti, støtter departementets vurdering og konklusjon på dette punktet.

Jeg viser også til at et nytt samerettsutvalg er i arbeid. De utreder bl.a. spørsmål rundt den samiske reindriftens arealbruk og rettigheter utenom Finnmark.

Videre er det fra samisk reindriftshold påpekt at de oppfatter reglene rundt reintallfastsetting som overkjøring som ikke ivaretar hensynet til samisk selvstyre. Det er etter min mening det motsatte vi nå gjør, ved å ansvarliggjøre næringen selv på en helt annen måte enn det som blir gjort i gammel lov. En viktig premis for arbeidet med loven har også vært at bruken av disse må være bærekraftig i et langsiktig perspektiv.

For reindrifta haster det nå med å få på plass et lovverk som på en bedre måte enn gammel lov legger til rette for en bærekraftig reindrift. Det må til for at det skal være mulig å nå målsettingen om en økonomisk, økologisk og kulturelt bærekraftig og sunn reindriftsnæring også i framtida.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [16:48:17]: La meg først berømme saksordføreren for et godt arbeid med denne saken. Dernest ønsker jeg å ta opp igjen de forslag som Fremskrittspartiet har fremmet enten sammen med andre eller alene i innstillingen.

Fremskrittspartiet mener også at den foreslåtte nye reindriftsloven er et bedre redskap til å regulere reindriftsnæringen enn det lovverket som man har hatt inntil nå. Det har kommet en del eksempler på at det har vært nødvendig for statlige myndigheter å gå inn og foreta regulering av reindriftsnæringen – det gjelder dette med nedbeiting av vidda i deler av Finnmark, og det er også kommet en del tragiske historier som gjelder dyrevern. Derfor er også Fremskrittspartiet godt fornøyd med at en enstemmig komite har sluttet seg til at vi skal vise til dyrevern og presisere det i § 1 fjerde ledd. Det tror Fremskrittspartiet er viktig. Det er viktig at den presiseringen kom inn i loven.

Spørsmålet er imidlertid om det hjelper å innføre en ny reindriftslov. Det er betydelige avvik mellom virkelighetsforståelsen mellom deler av reindriftsnæringen og statlige myndigheter bl.a. når det gjelder behov for å redusere reintallet i deler av Finnmark. Spørsmålet er om næringen vil rette seg etter en ny lov.

Det neste spørsmålet er om staten er tøff nok til å ta i bruk de virkemidler som loven gir adgang til for å redusere reintallet. Vi vet at det er en biologisk katastrofe i Vest-Finnmark. Professor Reidar Elven i herbariesamlingen ved Botanisk museum ved Universitetet i Oslo uttaler følgende til NRK Troms og Finnmark 30. mai 2007:

«Den samiske reindriften skader det biologiske mangfoldet på Finnmarksvidda. Problemet er størrelsen på reinsdyrflokkene. Vinterbeiteområdene i hele indre Finnmark er omtrent ødelagt.»

Han presiserer også at

«Mesteparten av reinlaven allerede er spist opp eller tråkket ned av rein».

Videre:

«De hardest rammete områdene er allerede ørken.»

Dette sier altså en av landets fremste eksperter på dette.

Det er også helt åpenbart at reinnæringen er en næring som det er veldig vanskelig for storsamfunnet å kontrollere. Det har å gjøre med hele næringens måte å drive på. Det krever et stort kontrollapparat, og det er kostbart å sette et slikt apparat i gang.

Vi tror imidlertid at den årlige reindriftsavtalen vil kunne være et virkemiddel til å redusere reintallet. Det er helt åpenbart at den måten man kanalisere offentlige midler på inn i en allerede altfor stor reindriftsnæring, er produksjonsdrivende. Et viktig virkemiddel for å kunne redusere antall rein vil derfor være å redusere den offentlige støtten som blir gitt over reindriftsavtalen. Det er ingen hemmelighet at Fremskrittspartiet ønsker å avvikle reindriftsavtalen. Vi har stemt imot reindriftsavtalen, og vi vil også gjøre det igjen i år.

Det er derfor viktig – og det har vi fremmet i et forslag – at det er staten som må gå inn og fastsette reintallet i de forskjellige områdene, ikke distriktsstyret, slik som staten legger opp til. Distriktsstyret består av næringen selv, og det sier seg selv hvilke utfordringer det vil bety når man skal redusere reintallet dramatisk.

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at taleren brukte ordet «svada» i sitt forrige innlegg. Det er ikke et spesielt parlamentarisk uttrykk, så presidenten er glad for at han ikke brukte det i dette innlegget, og oppfordrer ham til å fortsette med det.

Petter Løvik (H) [16:54:00]: Eg vil slutte meg til rosen frå Framstegspartiet til saksordføreren. Dette er ei svært viktig sak, og eg synest saksordføreren på ein glimrande måte har rydda opp i dei problemstillingane som har vore, slik at vi har fått ei veldig klar og grei innstilling frå komiteen.

Når det er sagt, så nokre ord til saka. Høgre støttar dei endringane som Regjeringa foreslår, og viser til at dei fleste av desse endringane stammar frå arbeid over lang tid. I hovudsak stammar forslaga til endringar i lova frå NOU 2001:35 frå Reindriftslovutvalet.

Det har også vore ein grundig prosess med å hente inn synspunkt frå reindriftsnæringa gjennom m.a. ei omfattande høyring og Regjeringas konsultasjonsprosess. Såleis skulle dei fleste ha fått moglegheit til å kome fram med synspunkt i denne saka.

Eg vil vise til at det no er 15 år sidan Stortinget sist behandla ei eiga stortingsmelding om reindrift. Høgre meiner det må utarbeidast ei ny reindriftsmelding på bakgrunn av dei store endringane som har skjedd i reindrifta sidan den gongen. Det har vore omfattande endringar på fleire plan: på det økologiske planet med arealinngrep, tap av beiteland, rovdyrta og klimaendringar, og på det rettslege planet med endringar med auka fokus på sedvanerett, ny reindriftslov og ny reinbeitekonvensjon. Samtidig har det på det økonomiske planet vore endringar med omlegging av tilskots- og erstatningsordningar.

Desse omfattande endringane på relativt kort tid meiner vi er grunnlag for å be om ei eiga stortingsmelding om

reindrifta. Reindriftnæringa har, særleg i Finnmark, utfordringar knytte til store produksjonsvariasjonar, lave slaktevekter, svært høge rapporterte rovdyrtaf og lav produktivitet. Marknadsmessig er det òg krevjande å få avsetnad på kjøttet. Avsetnad på produksjonen er viktig for økonomien i næringa.

Forslaget om ei eiga stortingsmelding frå Høgre og fleire andre parti er allereie fremja. Eg håpar på brei støtte til dette forslaget.

Aud Herbjørg Kvalvik (SV) [16:56:44]: Utgangspunktet for Regjeringens reindriftpolitikkk finner vi i St.meld. nr. 28 for 1991-1992, En bærekraftig reindrift. Der heter det at målsettingen for reindriftpolitikken er utvikling av en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift.

Reindriftsloven og den årlige reindriftsavtalen er verktøyet som Stortinget har for å følge opp disse målene i reindriftpolitikken.

Når det nå legges fram et forslag til ny reindriftslov, er det samtidig en erkjennelse av at vi trenger et bedre verktøy, et mer presist redskap for å oppnå målene vi har fastsatt for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift.

Reindrifta er, i motsetning til husdyrhold, basert på naturlige beiter. Reinen går på ikke-kultivert utmarksareal og må ta til takke med det som naturen til enhver tid byr på av vekster. Været er uforutsigbart, og det betyr at kvaliteten på beitet vil variere mellom sesongene og fra år til år.

Selv om reinen er tilpassingsdyktig med hensyn til ulike typer fôr, er dyrene sårbare for forandringar. Tilstrekkelig fôr er sentralt, og dersom beiten ikke er tilgjengelig for dyrene, f.eks. på grunn av is, må dyrene enten flyttes eller tilleggsføres for at de skal klare seg. Det skjer dessverre at ingen av disse alternativene er gjennomførbare i praksis, med det resultatet at rein blir avmagret og rett og slett sulter. Heldigvis er dette unntaket og ikke regelen. Likevel har det vært viktig for SV å få inn et nytt ledd i § 1 i loven som klart uttrykker nødvendigheten av å sikre forsvarlig dyrevelferd både i og utenfor de samiske reinbeiteområdene.

Driftsresultatet for den enkelte reineier vil svinge i takt med kvaliteten på beiter som flokken disponerer, og det antallet dyr som det produseres på. Her ligger også den største utfordringen for reindriftnæringa: å få riktig balanse mellom reintall og beitegrunnlag.

Tilgangen på gode og tilstrekkelige beiter er avgjørende, og det er ikke til å legge skjul på at det ofte og i mange områder blir reist kritikk mot næringa for at denne balansen er fraværende. Det stilles spørsmål om reindriftsutøvernes vilje og evne til å tilpasse reintallet til det beitegrunnlaget de faktisk har.

Reindriftnæringa selv svarer på denne kritikken med å peke på store arealinngrep som storsamfunnet foretar, og økt nærvær av rovdyr som store trusler for næringa, og som de viktigste årsakene til avmagrete dyr, nedgnagde beiter og store tap.

Det er altså sånn at misforholdet mellom reintall og beitegrunnlag i flere områder av landet har vært og er

grunnlag for konflikter mellom reindriftsutøverne og den øvrige befolkninga, dvs. storsamfunnet.

Mitt håp er at ny reindriftslov kan bidra til at disse konfliktene kan løses på en god måte, men skal vi lykkes med det, må det være vilje til samarbeid – samarbeid mellom reindriftsutøvere og ikke-reindriftsutøvere, og også samarbeid innad i næringa.

Skal næringa bli økonomisk, økologisk og kulturelt bærekraftig, må vi få til en reindrift der den enkelte utøver oppnår bedre lønnsomhet og bedre resultater. Det vil bare skje gjennom en tilpassing av dyretallet til beitegrunnlaget.

Næringa kan ikke være bekjent av at det i enkelte distrikt har skjedd at det er blitt utbetalt større erstatninger for tap av rein på beite enn det oppnås i oppgjør for innleverte slakt.

Så kunne det være fristende å gå inn på enkeltheter i loven. Det er veldig mange kompliserte ting, og jeg er veldig glad for at vi nå i hvert fall får løftet fram sida som et sentralt begrep. Vi får ansvarliggjort reineierne på en bedre måte. Jeg tror at vi får en løsning som skal være til å leve med.

Jeg synes også det er greit å få sagt at jeg er født i Vest-Finnmark. Jeg er født i Hammerfest. Jeg vokste opp med Aisarovi og Sennalandet som bakgården min. Jeg har gått og plukket moltebær der i mange sesonger. Jeg har med egne øyne sett hva som har skjedd i dette området, Vest-Finnmark, og beitedistriktet der – som flere har nevnt. Jeg håper at vi nå skal komme så langt at vi får til en reinnæring, en reindriftsutøvelse som er i takt med naturens forutsetninger.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [17:01:57]: Kristeleg Folkeparti støttar forslaget til ny reindriftslov, og i tillegg er me med på eit mindretalsforslag som ber Regjeringa om å leggja fram ei eiga stortingsmelding om reindrift våren 2008.

Den gamle reindriftsloven er frå 1978, og det har runne mykje vatn i havet sidan den tida. Hovudinnvendingane mot den gamle loven var at han har ein altfor norsk innfallsvinkel, loven fungerer ikkje tilfredsstillande i ein reindriftssamisk kontekst.

Kristeleg Folkeparti deler den oppfatninga at me skal ha ei reindrift som er økonomisk, økologisk og kulturelt bærekraftig, og det skal ho vera òg i eit langsiktig perspektiv.

Kristeleg Folkeparti deler òg det synet at reindrifta i utgangspunktet ikkje skal ha trong for myndigheitenes merksemd gjennom offentlege reguleringar og vedtak. Føresetnaden skal i utgangspunktet vera at dei private aktørane sjølve skal finna fram til fornuftige og langsiktige løysingar. No finst det likevel situasjonar som har ei så sterkt offentlig interesse at det krev tiltak frå myndigheitenes side. Det kan dreia seg om tilfelle som gjeld ressursgrunnlaget. Det kan dreia seg om viktige samfunnsinteresser av ulike slag. Og det kan dreia seg om tilfelle der den interne samhandlinga i reindrifta ikkje fungerer godt nok. Kristeleg Folkeparti meiner at ein i det lovforslaget som ligg føre, har funne fram til ein rimeleg balanse mellom desse ulike hovudføringane.

Når Kristeleg Folkeparti går inn for ei ny stortingsmelding om reindrift og ber om det, har det si årsak i at det er 15 år sidan Stortinget førre gongen behandla ei eiga melding om reindrifta. Det er svært mange forhold som har forandra seg i løpet av desse 15 åra. Eg kan nemna som eksempel arealinngrep, tap av beiteland, rovdyrta, klimaendringar, produksjonsvariasjonar og omlegging av tilskots- og erstatningsordningane.

På denne bakgrunnen håper eg, sjølv om trua kanskje ikkje er så sterk, at regjeringspartia vil støtta forslaget om ei ny stortingsmelding om reindrift. Det er faktisk trong for ei slik melding.

Statsråd Terje Riis-Johansen [17:04:39]: Dagen i dag er spesiell for reindriften. Den loven som næringa har ventet på lenge, behandles i Odelstinget.

Da Regjeringa tiltrådte høsten 2005, ble det umiddelbart tatt en beslutning om at dette arbeidet skulle prioriteres. Vel et år senere ble forslag til ny lov lagt fram for Stortinget. Jeg tror trygt vi kan si at vi har jobbet effektivt med denne saken, og jeg er glad for å få legge fram dette for Stortinget.

Vi har hatt mange utfordringer i dette lovarbeidet. Det gjelder både prosess og innhold. Som kjent har det vært gjennomført konsultasjoner med Sametinget og NRL. Da vi satte i gang lovprosessen, var den inngåtte konsultasjonsavtalen med Sametinget av relativt ny dato. Dette innebærer at det var svært begrensede erfaringer knyttet til konsultasjoner i forbindelse med lovarbeidet. Ny reindriftslov er faktisk den første loven med vesentlig betydning for samiske forhold som er blitt til etter at konsultasjonsavtalen ble inngått. Derfor måtte man fortløpende vurdere hvordan prosedyrene helt konkret skulle legges opp, og det ble gjort i samarbeid med Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Jeg mener det opplegget som ble fulgt, fullt ut tilfredsstillende de forpliktelser som Regjeringa har etter ILO-konvensjon nr. 169 og den inngåtte konsultasjonsavtalen.

Forslaget til ny lov er viktig av flere grunner.

For det første har vi tatt nytt grep med å få en reindrift som er bærekraftig i alle reinbeiteområdene. I mange år har vi hatt problemer med for høyt reintall i deler av Finnmark, og selv om innsatsen for å få dette i balanse må gjøres på mange områder, vil ny reindriftslov bli et langt bedre verktøy enn det dagens lov er. Næringa blir ansvarliggjort på en helt annen måte enn tidligere. Vi vil få et bedre samspill og samarbeid mellom næring og myndigheter, og det tror jeg er nødvendig for at vi skal få et system som fungerer slik at vi når de reindriftspolitiske målene.

For det andre har vi fått langt mer effektive virkemidler som kan settes inn når et for høyt reintall skal reduseres, og jeg vil i den forbindelse vise til reglene om reduksjon i reintall i § 60 samt sanksjonsreglene i kapittel 11.

Dagens lov har vist seg mangelfull og uklar når det gjelder mulighetene for å sanksjonere ved brudd på loven. De nye reglene er en nyvinning både for reindriften selv og for det øvrige samfunnet. Jeg vil påpeke at vi med denne loven har fått et opplegg som ivaretar flere hensyn: økt indre selvstyre for reindriften kombinert med gode mulig-

heter for myndighetene til å ivareta sitt overordnede ansvar for at reindriften er bærekraftig. Selvsagt vil det i visse situasjoner være nødvendig at myndighetene griper inn – både ressursgrunnlaget for reindriftsnæringa og hensynet til øvrige samfunnsinteresser vil kunne kreve det.

I noen tilfeller kan en ressursmessig situasjon være så vanskelig at den må vies særskilt oppmerksomhet. Til slike spesielle situasjoner foreslås en adgang til å gi utfyllende bestemmelser om reintallsfastsettelsen gjennom forskrifter. Gjennom slike forskrifter får man mulighet til å legge opp til et forsterket samarbeid mellom sida, distrikt, myndigheter og forskning når reintallet skal fastsettes. Etter mitt syn er dette en langt bedre måte å ta tak i de spesielt vanskelige situasjonene på enn det som gis gjennom dagens lov. Når vi i tillegg, som forutsatt i proposisjonen, får utviklet objektive og vitenskapelige kriterier som skal være et bedre hjelpemiddel for både næring og myndigheter i prosessen rundt reintallsfastsettelsen, vil den nye loven gi oss et godt utgangspunkt i arbeidet med å få til en bærekraftig reindrift.

Det er lagt opp til at lovens bestemmelser bygger på kulturen og tradisjonene innenfor reindriften. Det er i den sammenheng spesielt viktig og positivt at sidaen, som et viktig element i reindriftssamfunnet, foreslås å få en sentral plass i loven. Sidaen vil være sentral i flere sammenhenger, bl.a. ved deltakelse i distriktsstyret, ved utarbeidelsen av beitebruksreglene og ved etablering av nye sidaandeler. Sidaens deltakelse i etablering av nye sidaandeler er for øvrig noe som næringa prioriterer høyt.

Jeg er svært tilfreds med at komiteens flertall har sluttet seg til de prinsippene som departementet har foreslått lagt til grunn i den nye loven. Jeg vil i den forbindelse også få uttrykke min tilfredshet med at Stortinget raskt satte i gang sin behandling av lovforslaget, slik at vi får loven behandlet nå i vår. Det er etter mitt syn viktig at en ny lov trer i kraft så snart som mulig. Regjeringa går inn for å iverksette loven i løpet av kort tid, trolig allerede fra 1. juli i år. Det er mulig, siden vi har valgt en lovteknisk løsning som i liten grad krever utfyllende forskrifter.

Til slutt vil jeg understreke at selv om vi nå får en ny lov på plass, er ikke alle forhold knyttet til reindriften vurdert i denne omgang. Her kan det bl.a. vises til forhold vedrørende reindriftens arealbruk og rettigheter. Som det står i proposisjonen, vil de mer grunnleggende, rettighetsmessige spørsmål bli vurdert av det nye Samerettsutvalget. Når Samerettsutvalgets utredning foreligger, vil konklusjonen her kunne gi grunnlag for ytterligere endringer i reindriftsloven.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [17:10:03]: Mange talere her i dag har uttrykt sterk bekymring for situasjonen som gjelder beitearealene på deler av Finnmarksvidda. Statsråden har også tidligere i Stortinget – bl.a. da vi behandlet reindriftsavtalen, og i Stortingets spørretime – uttrykt lignende bekymring. Det er helt åpenbart at noe må gjøres, og ganske dramatisk. Det er snakk om at det er så mye som 30 000 rein for mye i Vest-

Finnmark. Samtidig avviser næringen mye av denne problemstillingen. Da kunne jeg tenke meg å spørre statsråden hva han konkret vil gjøre for å redusere reintallet i denne delen av Finnmark, med det antallet som jeg her nevnte.

Statsråd Terje Riis-Johansen [17:11:05]: Som jeg brukte store deler av mitt innlegg på å gå igjennom, er jo noe av hovedtanken – og det aller viktigste, når alt kommer til alt – med de endringene som nå gjøres, muligheten for å få til en bedre ressursforvaltning, særlig på Finnmarksvidda, og muligheten til å styre reintallet ved behov.

Vi har gjort det grepet at vi på den ene siden involverer næringa, ved at reintallsutviklinga bygges opp nedenfra, men samtidig gis myndighetene mulighet til å gå inn og styre hvis det viser seg at summen av det som blir gjort lokalt, ikke går i hop i forhold til behovet for å ha en bærekraftig næring. Så jeg mener at det som ligger i loven, er svaret på det som representanten Kielland Asmyhr spør om. I tillegg, som jeg også sa i mitt innlegg, har vi nå også lagt til rette for at vi skal ha et enda bedre vitenskapelig grunnlag for de beslutningene som tas om reintall og bærekraft på spesielt utsatte områder.

Petter Løvik (H) [17:12:11]: Statsråden sa heilt på slutten av innlegget sitt at det er mange sider som ikkje er vurderte i og med det vi vedtek i dag, og det er sjølsagt mange av oss i opposisjonen veldig einige i. Det er også ein av grunnane til at vi ber om å få ei ny stortingsmelding – 15 år etter den førre. Eg merka meg at statsråden ikkje kommenterte det, så langt eg hørde, i sitt innlegg.

Berre for å ta eit heilt aktuelt eksempel: Vi kan lese i Aftenposten i dag kva ein professor ved Universitetet i Oslo seier. Han har vore sitert tidlegare i debatten, men i tillegg til det som representanten Kielland Asmyhr refererte, seier den same professoren at skal Finnmarksvidda reddast, må reindrifta leggjast ned i 50–100 år. Det er ganske dramatiske ting, og eg kunne godt ha tenkt meg å utfordre statsråden til å kommentere dette. Men endå viktigare: Er ikkje alle desse tinga, denne usikkerheita, med på å understreke behovet for ei ny stortingsmelding?

Statsråd Terje Riis-Johansen [17:13:26]: Det var to måtar jeg kunne angripe utfordringene knyttet til disse spørsmålene på da vi startet opp i regjering i 2005. Den ene var å sette i gang et langsiktig arbeid, f.eks. en melding, som hadde endt ut i en del målsettinger. Den andre var å sette i gang et konkret arbeid hvor en fikk ting på plass. Etter relativt mange år med noen forsøk, men ikke noen konkrete resultater i form av konkrete endringer i riktig retning av reindriftspolitikken, mente jeg at det viktige nå var å få på plass konkrete endringer i lovs form som bidrar til en riktig utvikling. Det har vi gjort, og det vedtar Odelstinget etter alle solemerker her i dag. Det er bra.

Når det gjelder spørsmålet om en egen stortingsmelding, må jeg bare takke for tilliten. Etter at en del partier her i Stortinget har vært i regjering selv og ikke lagt fram en stortingsmelding om reindriften, synes jeg det er en be-

tydelig tillit som blir tillagt meg og denne regjeringa når det bes om at vi lager en stortingsmelding om disse spørsmålene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Lars Peder Brekk (Sp) [17:15:06]: Flere av talerne i dag har vært inne på spørsmålet om reintallet, og det vil også jeg komme inn på i mitt innlegg.

I dag kan vi lese et avisoppslag om at en professor ved Universitetet i Oslo mener at full stans i reindriften på Finnmarksvidda i 50–100 år er nødvendig for å redde vidda fra en økologisk katastrofe. Vinterbeitet i indre Finnmark er for en stor del ødelagt. De hardest rammede områdene er blitt til ørken. Reinlaven er spist opp eller tråkket ned av rein, som det sies. Han påpeker at det kan ta opptil 50 år før reinlaven er tilbake. Det mener professoren. Jeg skal ikke si at denne vurderingen er riktig, men det er hevet over enhver tvil at det kreves nye, effektive grep for å holde reintallet nede på et bærekraftig nivå.

Noen av de viktigste endringene i reindriftsloven som vi behandler i dag, er knyttet til ressursforvaltningen. Statlige myndigheter har et ansvar for at reindriftsnæringen opprettholdes på et bærekraftig nivå.

Samtidig er det reindriftsnæringen selv som har den mest grunnleggende interessen i at ressursene i næringen blir forvaltet på en god måte. Den nye loven legger derfor til rette for at næringen selv kan ta et større ansvar for den videre utviklingen av en langsiktig og bærekraftig reindrift.

Reindriften må utvikle seg innenfor naturens tåleevne, slik at nye generasjoner får mulighet til inntekt, og næringen sikres rekruttering i framtida. Det er det avgjørende, og det er det viktigste ved den nye reindriftsloven, slik jeg ser det.

Sametinget har framholdt at reindriftssamene selv i større grad må kunne regulere interne forhold og organisere den daglige driften i tråd med reindriftssamiske sedvaner, tradisjoner og rettsoppfatninger. Dagens lovverk oppleves som å være for norsk, og fungerer ikke godt nok i en reindriftssamisk kontekst.

Et hovedgrep i den nye loven er at samisk kultur og tradisjon skal prege de regulerende strukturene i mye større grad enn etter det gamle lovverket. Næringen gis større selvstyre enn den før har hatt.

Sidaens beitegrunnlag skal fra nå være basis for reintallsfastsettelsen. Senterpartiet mener dette vil gjøre det lettere å få aksept for å få gjennomført en tilpasning i reintallet som sikrer en langsiktig og bærekraftig reindrift. Reindriften har gode forutsetninger for å bidra til vurderingene av hvor stort beitetrykk et område faktisk tåler i et langsiktig perspektiv. En forutsetning for at dette skal føre til et reintall som er i balanse med ressursgrunnlaget, er at det i nødvendig utstrekning er fastsatt grenser mellom reinbeiteområder, distrikter og sidaer, samt beitetider. Der hvor slike rammebetingelser er fastsatt, er det ikke vesentlige problemer med reintallet. Det ser vi bl.a. i andre

(Brek)

deler av landet der reindriften i større grad er bærekraftig, bl.a. i det området jeg kommer fra i landet, Nord-Trøndelag, og Midt-Norge.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [17:18:18]: Jeg er redd intensjonene med dagens reindriftslov ikke vil bli oppnådd. Reintallet i Vest-Finnmark er i dag altfor høyt, og det må igangsettes langt mer drastiske tiltak enn hva man i denne proposisjonen tar til orde for. Dagens situasjon tilsier at det sannsynligvis er over 30 000 dyr for mye i Vest-Finnmark. Det burde være rimelig enkelt å forstå at næringen selv ikke er den rette til å kunne bestemme over antall dyr.

Det kan nevnes at slaktevekten på en årskolv i Øst-Finnmark i mange tilfeller er like høy som den er for en halvannetårning i Vest-Finnmark. Dyretragedier skjer hver eneste dag, og økologien er meget langt unna å være i balanse.

Vi kan snu det på hodet. Hvordan ville situasjonen blitt innen fiskeriene hvis fiskerne selv skulle bestemme kvoteuttak? Det er en årsak til og erfaringer som gjør at havforskere blir brukt som et objektivt organ. Et slikt objektivt organ burde også være på plass vedrørende reinforvaltningen, hvis Regjeringen ønsker det den sier om en bærekraftig næring som ivaretar økologien og hindrer dyretragedier. Man burde, spesielt i Vest-Finnmark, legge om dagens nomadiske drift til en stasjonær drift. Dagens nomadiske drift gjør at slaktevekten blir lavere, og det blir mye høyere driftsutgifter.

Det er ressurskrevende for både dyr og næring å flytte 15–20 mil to ganger i året. Det kan nevnes at næringen selv hevder at nomadisk drift krever ca. 2 000 dyr for at en familie skal kunne klare seg godt. Ved stasjonær drift kreves det under halvparten. Når antall dyr er det største problemet, burde det være innlysende at tiltak som er gjennomført i både Sverige og Finland med stasjonær drift, også må gjennomføres i Norge.

Så vet vi at det medfører et merarbeid i forhold til mating vinterstid. Men hvis det er prisen å betale, er det mye bedre å mate noe vinterstid enn å forandre vestvidda til en høyfjellsørken som knapt noen kan leve av.

Det er en meget viktig sak vi har foran oss her i dag. Det er slik at Stortinget i en årrekke har vedtatt hvor stort antallet dyr skal være i Finnmark. Det har aldri blitt fulgt opp. La oss håpe at det er større vilje til å følge opp dette denne gangen.

Arne L. Haugen (A) [17:21:28]: Avslutningsvis i debatten vil jeg gjerne gi uttrykk for tilfredshet med at det er bred enighet her i Odelstinget om den reindriftsloven som nå synes å bli vedtatt.

Fremskrittspartiet har en noe annen tilnærming enn de andre partiene, men jeg tror det er veldig bra at det ellers er stor enighet om det lovforslaget som vi nå vedtar. Jeg har tro på at loven blir et tjenlig virkemiddel for næringen og forvaltningsmyndighetene, slik at det kan utvikles en næring som fullt ut bygger opp om de målsettinger Regje-

ringen har om en økologisk og økonomisk bærekraftig reindriftnæring.

Bare to merknader til. Opposisjonen fremmer forslag om å pålegge Regjeringen å legge fram en stortingsmelding om reindrift innen våren 2008. Det blir ikke støttet av regjeringsfraksjonen. Vi har fått på plass finnmarksloven. Nå får vi en ny reindriftslov. Samerettsutvalget er i gang med å utrede samiske rettigheter til beite og vann også utenfor Finnmark. Vi mener vi må få denne utredningen på bordet og behandle den. Da kan det etter mitt syn være hensiktsmessig å vurdere om det bør utarbeides en stortingsmelding om reindrift, ikke nå.

Det andre punktet jeg har lyst til å presisere, gjelder § 2, som gjelder den såkalte trollheimsloven, den loven som åpner for samisk reindrift basert på frivillige beiteavtaler i Trollheimen. Her gjøres det en endring i overskriften ved at begrepet «og omegn» tas inn, siden det er en mer dekkende betegnelse for de faktiske forhold. Det har hele tiden vært en forutsetning for lovregulert tamreindrift i Trollheimen at det forelå et avtalegrunnlag for vinterbeite utenfor Trollheimen, derfor denne tilføyelsen. Det ligger ikke i dette noe signal om geografisk ekspansjon av den reindriften som i dag drives i Trollheimen med tilliggende vinterbeiteområde.

Som saksordfører vil jeg for øvrig takke komiteen for en ryddig og god prosess og for en saklig og grei debatt her i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 557)

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Odelstinget er da klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram ni forslag. Det er

- forslagene nr. 1–6, fra Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 7, fra Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 8, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 9, fra Thomas Breen på vegne av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti

Forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet og Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere nærmere lovligheten av unntaket som er foreslått i forslag om konkurranseavgrensende virksomhet i skogbruket i forhold til de forpliktelser som følger av EØS-avtalen.»

Forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet og Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om at det gjennomføres en bred evaluering av effektene av lovregulering av samvirkeforetakene, herunder en vurdering av hvorvidt det har skjedd en ytterligere konkurransevridning i markeder med få og markedsdominerende samvirker.

Regjeringen bes sørge for at slik evaluering skjer innen tre år etter ikrafttredelsen av samvirke-loven.»

Forslag nr. 8, fra Kristelig Folkeparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endring i lov om samvirkeforetak (samvirke-lova) som forhindrer innlåsning av kollektiv kapital med bl.a. adgang til fondsemisjon slik svensk og finsk samvirke-lovgivning gir adgang til. Loven må samtidig ha mekanismer som sikrer mot tapping av egenkapital.»

Disse forslagene blir i tråd med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Presidenten vil først ta opp forslag nr. 9, fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, til votering. Forslaget lyder:

«I lov 10. juni 1998 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner gjøres følgende endring:

I

§ 2a-2 bokstav d nytt annet punktum skal lyde:

Som finansinstitusjon og morselskap i finanskonsern regnes også samvirkeforetak av låntakere som etter endring av sine vedtekter ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, og som har overført virksomheten som kredittinstitusjon til foretak i konsernet.

II

Endringen under I gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan gi overgangsbestemmelser.»

Presidenten viser til at forslaget er framsatt etter fristen i § 30 i Stortingets forretningsorden, men vil likevel ikke motsette seg at det tas opp til realitetsvotering, og regner med å ha Odelstingets tilslutning til det. – Det anses vedtatt.

Forslaget gjelder lov 10. juni 1998 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner og er satt fram av en samlet komite.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om samvirkeforetak (samvirke-lova)

Kapittel 1 Innleiande føresegner

§ 1 Verkeområde

(1) Lova gjeld for samvirkeforetak.

(2) Med samvirkeforetak er meint ei samanslutning som har til hovudformål å fremje dei økonomiske interessene til medlemmane gjennom deira deltaking i verksemda som avtakarar, leverandørar eller på annan liknande måte, og der

1. avkastinga, bortsett frå ei normal forrenting av innskoten kapital, anten blir ståande i verksemda eller for-

delt mellom medlemmane på grunnlag av deira andel i omsetninga med samanslutninga, og

2. ikkje nokon av medlemmane har personleg ansvar for skyldnadene til samanslutninga, udelt eller for delar som til saman utgjer dei samla skyldnadene.

(3) Eit samvirkeforetak ligg også føre dersom interessene til medlemmane som nemnt i andre ledd, blir fremja gjennom deira omsetning med eit foretak som samvirkeforetaket eig åleine eller saman med andre samvirkeforetak, medrekna eit sekundærsamvirke etter § 4 andre ledd. Det same gjeld dersom interessene til medlemmane blir fremja gjennom deira omsetning med eit foretak som sekundærsamvirket eig åleine. Kongen kan ved enkeltvedtak i særlege tilfelle godkjenne at det ligg føre eit samvirkeforetak også om interessene til medlemmane blir fremja gjennom deira omsetning med andre samanslutningar enn dei som er nemnde i dette leddet.

(4) Lova gjeld ikkje for:

1. aksjeselskap
2. allmennaksjeselskap
3. bustadbyggjelag
4. burettslag
5. gjensidige forsikringsselskap
6. dottersamvirkeforetak.

§ 2 Høve til å fråvike lova

Føresegnene i denne lova kan fråvikast når det er særskilt fastsett i lova eller følgjer av samanhengen.

§ 3 Ansvarsavgrensing o.a.

(1) Medlemmane heftar ikkje overfor kreditorane for foretaksskyldnadene.

(2) Medlemmane har ikkje plikt til å gjere innskot i foretaket, om ikkje den einskilde medlemmen har vedtatt dette skriftleg ved teikninga av medlemskap eller ved særskilt avtale. Ei plikt til å gjere innskot må vere avgrensa beløpsmessig eller på annan måte. Kravet til vedtaking etter første punktum gjeld ikkje for plikt etter vedtektene til å betale andelsinnskot.

(3) Skjerpingar i plikta til å gjere innskot kan berre skje med samtykke frå den einskilde medlemmen eller ved vedtektsendring etter § 54 andre og tredje ledd.

§ 4 Føderativt samvirke

(1) Eit sekundærsamvirke utgjer saman med to eller fleire primærsamvirke eit føderativt samvirke.

(2) Eit samvirkeforetak er eit sekundærsamvirke dersom alle medlemmane er samvirkeforetak, eller dersom dei medlemmane som er samvirkeforetak, har avgjerande innverknad over foretaket. Andre samvirkeforetak er primærsamvirke.

(3) Eit sekundærsamvirke som er medlem i eit anna sekundærsamvirke, skal i rettsforhold mellom desse reknast som eit primærsamvirke.

§ 5 Konsern

(1) Eit morforetak utgjer saman med eitt eller fleire dotterforetak eit konsern.

(2) Eit samvirkeforetak er eit morforetak dersom det på grunn av avtale eller vedtekter eller som eigar av aksjar eller andelar har avgjerande innverknad over eit anna foretak. Eit samvirkeforetak skal alltid reknast for å ha avgjerande innverknad dersom foretaket:

1. har så mange aksjar eller andelar i eit anna foretak at dei representerer fleirtalet av stemmene i det andre foretaket, eller
2. har rett til å velje eller avsetje eit fleirtal av medlemmane i styret til det andre foretaket.

(3) Eit foretak som står i forhold som nemnt i andre ledd til eit morforetak, er eit dotterforetak. Eit samvirkeforetak etter § 1 i lova her kan ikkje vere dotterforetak.

(4) Ved fastsetjinga av stemmerettar og rettar til å velje eller avsetje styremedlemmar skal ein rekne med rettar som morforetaket og dotterforetaka til morforetaket har. Det same gjeld rettar som høyrer til nokon som handlar i eige namn, men for rekninga til morforetaket eller dotterforetaket.

§ 6 Elektronisk kommunikasjon

(1) Dersom ein medlem uttrykkeleg har godtatt det, kan foretaket bruke elektronisk kommunikasjon når det skal gi meldingar, varsel, informasjon, dokument og liknande etter denne lova til medlemmen, om ikkje noko anna følgjer av lova her.

(2) Når ein medlem skal gi meldingar o.a. etter denne lova til foretaket, kan han eller ho gjere dette ved bruk av elektronisk kommunikasjon til den e- postadressa eller på den måten foretaket har fastsett for dette formålet.

§ 7 Fastsetjing av fristar

(1) Fristar som er rekna i veker, månader eller år, endar på den dag i den siste veka eller den siste månaden som etter sitt namn eller tal svarer til den dagen då fristen startar. Har ikkje månaden dette talet, endar fristen på den siste dagen i månaden.

(2) Endar ein handlingsfrist på ein laurdag, heilagdag eller dag som etter lovgivinga er likestilt med heilagdag, blir fristen forlenga til nærmast følgjande vyrkedag.

Kapittel 2 Stifting av samvirkeforetak

§ 8 Stifting av foretaket

(1) Eit samvirkeforetak kan stiftast av minst to personar og må alltid ha minst to medlemmar. Blir det færre medlemmar, skal foretaket oppløysast.

(2) Både fysiske og juridiske personar kan vere stiftarar. Umyndige kan ikkje vere stiftarar.

(3) Stiftarane daterer og skriv under eit stiftingsdokument. Når alle stiftarane har skrivne under stiftingsdokumentet, er medlemskapane teikna og foretaket stifta.

§ 9 Krav til innhaldet i stiftingsdokumentet

(1) Stiftingsdokumentet skal innehalde vedtekter for foretaket, jf. § 10.

(2) Stiftingsdokumentet skal dessutan opplyse om:

1. namn eller foretaksnamn, adresse og fødselsnummer eller organisasjonsnummer for stiftarane,

2. namn, adresse og fødselsnummer for dei som skal vere medlemmar av styret.

(3) Dersom stiftarane skal gjere innskot i samband med stiftinga, skal stiftingsdokumentet også opplyse om:

1. det beløpet som kvar stiftar skal betale,
2. summen av innskotsskyldnadene til stiftarane,
3. tidspunktet for oppgjer av innskotsskyldnadene.

Skal ein eller fleire stiftarar gjere opp innskotsskyldnaden med anna enn pengar, skal stiftingsdokumentet opplyse om kva eigedelar det gjeld, namnet og adressa til innskytaren og kva vilkår som skal gjelde.

(4) Departementet kan utarbeide standard stiftingsdokument.

§ 10 Vedtekter for samvirkeforetak

Vedtektene skal minst innehalde føresegner om:

1. foretaksnamn for foretaket,
2. den kommunen i riket der foretaket skal ha forretningskontor,
3. kva verksemd foretaket skal drive,
4. storleiken på eventuelle andelsinnskot, om dei skal forrentast, og om dei skal betalast tilbake ved utmelding,
5. kor vidt det skal betalast medlemskontingent,
6. korleis årsoverskotet skal kunne nyttast, jf. § 26,
7. talet på eller det lågaste og høgaste talet på styremedlemmar,
8. kva saker som skal opp på det ordinære årsmøtet,
9. korleis nettoformuen skal fordelast ved oppløysing.

§ 11 Opningsbalanse

(1) Dersom ein eller fleire stiftarar skal gjere opp ein eventuell innskotsskyldnad med anna enn pengar, skal stiftarane setje opp, datere og skrive under ein opningsbalanse for foretaket som er i samsvar med lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap mv. Innskot med anna enn pengar skal vurderast til verkeleg verdi på dagen for opningsbalansen, dersom det ikkje følgjer av reglane i rekneskapslova at innskotet skal vidareførast til balanseførte verdier.

(2) Opningsbalansen skal tidlegast vere datert fire veker før stiftinga, jf. § 8 tredje ledd. Opningsbalansen skal leggjast ved stiftingsdokumentet.

§ 12 Melding av foretaket til Foretaksregisteret

(1) Foretaket skal meldast til Foretaksregisteret innan tre månader etter at stiftingsdokumentet er underskrive.

(2) Før foretaket blir meldt til Foretaksregisteret, skal ein eventuell innskotskapital frå stiftarane vere fullt innbetalt. I meldinga til Foretaksregisteret skal det opplysast om at foretaket har mottatt eventuelle innskot. Ein statsautorisert eller registrert revisor skal stadfeste at innskotskapitalen er fullt innbetalt. Dersom innskota utelukkande er gjort med pengar, kan i staden ein finansinstitusjon gi stadfesting.

(3) Er foretaket ikkje meldt til Foretaksregisteret innan fristen, kan foretaket ikkje registrerast. I så fall fell stiftinga bort, og eventuelle krav på innskot er ikkje lenger bindande. Det same gjeld dersom registrering blir nekta på grunn av feil som ikkje kan rettast.

§ 13 Verknader av registreringa

(1) Før foretaket er registrert, kan det ikkje erverve andre rettar og pådra seg andre skyldnader overfor tredje-personar enn dei som følgjer av stiftingsdokumentet eller av lov.

(2) For skyldnader som er pådregne i foretaket sitt namn før registreringa, og som foretaket ikkje heftar for etter første ledd, er dei som har pådregne skyldnaden, personleg og solidarisk ansvarlege når ikkje noko anna er avtalt med kreditor. Ved registreringa overtek foretaket skyldnaden.

(3) Er det før registreringa inngått ein avtale som ikkje bind foretaket etter første ledd, og visste den andre parten i avtalen at foretaket ikkje var registrert, kan denne gå frå avtalen dersom foretaket ikkje er meldt til Foretaksregisteret innan fristen i § 12, eller dersom meldinga blir avvist innan fristen. Var parten ukjent med at foretaket ikkje var registrert, kan parten gå frå avtalen fram til foretaket blir registrert. Føresegnene i dette leddet kan fråvikast ved avtale.

Kapittel 3 Medlemskap i samvirkeforetak

§ 14 Innmelding

(1) Forbrukarar, næringsdrivande og andre som kan få sine økonomiske interesser varetatt av eit samvirkeforetak, har rett til å bli medlem av foretaket ved innmelding. Foretaket kan berre nekte nokon å bli medlem dersom det er sakleg grunn for det. Vedtektene kan innehalde vilkår for å bli og for å vere medlem så langt det er sakleg grunn for det.

(2) Innmelding skal skje ved søknad til foretaket. Det høyrer under styret å avgjere søknader om medlemskap. Styret kan delegere sin avgjerdskompetanse til einskilde styremedlemmar, dagleg leiar eller andre personar og organ i foretaket. Innmelding kan ikkje skje i perioden mellom stiftinga av foretaket og registreringa av foretaket i Foretaksregisteret.

(3) Søkjaren skal få melding om utfallet av søknaden snarast mogleg, og seinast to månader frå den dagen foretaket mottok søknaden. Har søkjaren ikkje fått melding innan to månader, skal søknaden reknast for godkjent. I sekundærsamvirke er fristen seks månader. Søkjer fysiske personar medlemskap i eit sekundærsamvirke, er fristen likevel to månader overfor desse. Vedtektene kan fastsetje kortare fristar enn dei som følgjer av dette leddet.

(4) Dersom søkjaren blir tildelt medlemskap, skal innføring i medlemsregisteret skje utan ugrunna opphald. Når medlemmen er innført i registeret, skal foretaket gi medlemmen ei melding om tidspunktet for innføringa og om kva slags opplysingar som er registrert om vedkomande. Blir det som er registrert endra, skal medlemmen ha melding med opplysing om kva endringane går ut på.

§ 15 Medlemsrettar

(1) Medlemmar av samvirkeforetak har desse rettane:

1. rett til å bli innkalla og til å møte i årsmøtet, jf. §§ 46 og 36, jf. § 37,
2. rett til å få tatt opp saker på årsmøtet, jf. § 47,
3. rett til å røyste på årsmøtet, jf. § 38,

4. rett til å få tilgjengelege opplysingar på årsmøtet frå leiinga, jf. § 51,
5. rett til å få tilsendt årsrekneskapen, årsmeldinga og revisjonsmeldinga til foretaket, jf. § 41 tredje ledd,
6. rett til del av overskotet i foretaket basert på medlemmen si omsetning med foretaket, jf. § 27,
7. andre rettar som følgjer av lov eller vedtekter.

(2) Ein medlem kan ikkje utøve medlemsrettane tidlegare enn den dagen medlemmen blir innført i medlemsregisteret.

(3) Ved overgang av medlemskap, jf. § 20, kan avhendaren utøve medlemsrettar inntil desse har gått over på ervervaren, dersom ikkje vedtektene fastset at medlemsrettane til avhendaren skal falle bort tidlegare.

§ 16 Medlemsplikter

(1) Medlemmar av samvirkeforetak har desse pliktene:

1. plikt til å betale eit eventuelt innskotsbeløp,
2. plikt til å etterleve vedtak som er lovleg treft av eit foretaksorgan,
3. andre plikter som følgjer av lov eller vedtekter.

(2) Medlemspliktene oppstår den dagen medlemmen blir innført i medlemsregisteret, dersom ikkje noko anna følgjer av lov eller vedtekter. Vedtektene kan ikkje fastsetje at plikter som medlemmane har etter lova, skal oppstå seinare enn det som følgjer av første punktum.

(3) Ved overgang av medlemskap fell avhendaren sine medlemsplikter bort den dagen ervervaren blir innført i medlemsregisteret, dersom ikkje eit seinare tidspunkt følgjer av lov eller vedtekter.

§ 17 Likskapsprinsippet

Eit samvirkeforetak skal behandle alle medlemmar likt. Forskjellsbehandling krev sakleg grunn.

§ 18 Medlemsregister

(1) Når eit samvirkeforetak er stifta, skal styret utan opphald syte for at det blir oppretta eit register over medlemmane i foretaket. Medlemsregisteret skal først på for-svarleg vis og kan først elektronisk.

(2) I medlemsregisteret skal medlemmane først inn med opplysingar om namn eller foretaksnamn, fødselsdato eller organisasjonsnummer og adresse. Medlemmane skal først inn i alfabetisk orden eller på annan oversiktleg måte. Registeret skal innehalde datoen for innføringa av kvar einskild medlem.

(3) Registeret skal for kvar medlem opplyse om storleiken på eventuelle andelsinnskot.

(4) Registeret skal vere tilgjengeleg for alle hos foretaket. Ein medlem har krav på å få utskrift frå registeret med oversikt over dei opplysingane som er registrert om vedkomande. Kongen kan gi forskrift om rett til innsyn etter første punktum og kan gi reglar om at foretaket kan krevje vederlag for utskrift frå medlemsregisteret.

§ 19 Sams medlemskap

(1) To eller fleire personar kan ha ein medlemskap saman. Dei må i så fall oppnemne ein av dei til å oppetre overfor foretaket.

(2) Når fleire personar har ein medlemskap saman, skal alle førast inn i medlemsregisteret, jf. § 18 andre og tredje ledd. Det skal gå fram at kvar av dei har medlemskapen saman med andre.

(3) Første ledd første punktum kan fråvikast i vedtektene.

§ 20 Overgang av medlemskap

(1) Medlemskap i samvirkeforetak kan ikkje gå over til ein ny medlem. Medlemskap som er knytt til fast eigedom, kan likevel gå over til ein ny medlem saman med eigedomen dersom ikkje vedtektene seier noko anna.

(2) Vedtektene kan fastsetje at medlemskap skal kunne gå over til ein ny medlem med samtykke frå styret, dagleg leiar eller andre. Den som har søkt om samtykke, skal få melding om utfallet snarast råd, og seinast to månader frå den dagen foretaket mottok søknaden. Har søkjaren ikkje mottatt melding innan to månader, skal samtykke reknast for å vere gitt. I sekundærsamvirke er fristen seks månader. Har ein fysisk person søkt om samtykke til medlemskap i eit sekundærsamvirke, er fristen likevel to månader i forhold til denne. Vedtektene kan fastsetje kortare fristar enn dei som følgjer av dette leddet.

(3) Innføring i medlemsregisteret skal skje straks det er på det reine at det ikkje ligg føre hindringar for ervervet. Når medlemmen er innført i registeret, skal foretaket gi medlemmen ei melding om kva slags opplysingar som er registrert om vedkomande.

(4) Overgangen av medlemskap medfører at avhendaren sine samla rettar og plikter overfor foretaket går over på ervervaren. Dette gjeld likevel ikkje rettar og plikter som har oppstått uavhengig av medlemskapen. Den tidlegare medlemmen held fram med å hefte for sine økonomiske skyldnader overfor foretaket, dersom ikkje noko anna følgjer av vedtektene eller av særskilt avtale med foretaket.

(5) Første til fjerde ledd gjeld også dersom ein medlem dør. Ved dødsfall må ein søknad om å ta over medlemskapen setjast fram innan seks månader. Elles fell medlemskapen bort. Dersom medlemskapen ikkje blir overtatt, gjeld § 22 tredje ledd tilsvarande. Andre til fjerde punktum i leddet her gjeld ikkje for medlemskap som er knytt til fast eigedom, unntatt der vedtektene gjer overgang av medlemskap avhengig av samtykke frå foretaket.

§ 21 Pant i medlemskap

(1) Medlemskap i samvirkeforetak kan pantsetjast i same utstrekning som medlemskapen kan avhendast, jf. § 20 første og andre ledd. Vedtektene kan innehalde ytterlegare skrankar for pantsetjing.

(2) Panteretten får rettsvern ved at foretaket får melding om pantsetjinga. Pantelova § 1-4 gjeld ikkje for panterett i medlemskap som får rettsvern på denne måten. Er medlemskapen knytt til fast eigedom (jf. pantelova § 2-2 første ledd bokstav c), får panteretten rettsvern ved tinglysing i grunnboka.

(3) Når foretaket mottok melding om pantsetjing etter andre ledd første punktum, skal meldinga utan opphald førast inn i medlemsregisteret med opplysing om dagen

for innføringa. Registeret skal opplyse om namnet og adressa til panthavaren eller – for juridisk person – foretaksnamn, organisasjonsnummer og adresse. Dersom panthavaren ber om det, skal foretaket utferde ei fråsegn om at panteretten er innført.

(4) Ved tvangssal av medlemskapen gjeld reglane om overgang av medlemskap i kapitlet her.

§ 22 Utmelding

(1) Ein medlem kan bringe medlemskapen til opphøyr ved skriftleg utmelding til foretaket. Dersom medlemskapen går ut på ein bestemt dato, treng medlemmen ikkje å gi melding til foretaket om opphøyr av medlemskapen.

(2) Vedtektene kan fastsetje ein utmeldingsfrist som ikkje kan vere lenger enn tre månader rekna frå den dagen meldinga om utmelding kom fram til foretaket. I sekundærsamvirke kan fristen ikkje vere lenger enn tolv månader. Har eit sekundærsamvirke fysiske personar som medlemmar, kan fristen overfor desse ikkje vere lenger enn tre månader. Dersom det ligg føre tungtvegande, saklege grunnar, kan vedtektene fastsetje skrankar for høvet til å tre ut utover det som følgjer av første til tredje punktum.

(3) Ved utmelding har medlemmen krav på å få tilbakebetalt eit eventuelt andelsinnskot, dersom ikkje vedtektene seier noko anna. Renter på andelsinnskotet har medlemmen berre krav på å få utbetalt dersom det følgjer av vedtektene at andelsinnskota skal forrentast. Medlemmen og foretaket har ved utmelding ein gjensidig rett til å gjere opp kontraktsrettslege rettar og plikter som har oppstått i tilknytning til medlemskapen. Dersom det blir gjort vedtak om etterbetaling innan eitt år etter utløpet av det kalenderåret utmeldinga fann stad, har medlemmen også krav på etterbetaling basert på medlemmen si omsetning med foretaket i den perioden etterbetalinga knyter seg til. Vedtektene kan fastsetje at ein utmeld medlem ikkje skal ha krav på etterbetaling.

(4) I samvirkeforetak der medlemmane er tilsette i foretaket, kan vedtektene fastsetje at ein medlem som melder seg ut, skal ha krav på å få utbetalt sin andel av nettoformuen i foretaket.

§ 23 Utestenging

(1) Ein medlem kan ved skriftleg påbod stengjast ute frå foretaket når medlemmen har krenka foretaket ved vesentleg mishald, eller når tungtvegande grunnar elles tilseier utestenging. Vedtektene kan fastsetje at utestenging også skal kunne skje dersom ein medlem ikkje har omsetning med foretaket i ein periode på minst eitt år.

(2) Styret gjer vedtak om utestenging. Den som er stengt ute, kan krevje at styret legg vedtaket fram for årsmøtet. Kravet må vere sett fram innan ein månad etter at medlemmen tok imot skriftleg melding med opplysing om utestenginga og om fristen for å krevje vedtaket lagt fram for årsmøtet. Kravet har utsetjande verknad.

(3) Føresegnene i § 22 tredje og fjerde ledd om det økonomiske oppgjeret ved utmelding gjeld tilsvarande ved utestenging. Vedtektene kan fastsetje at ein medlem

skal ha meir avgrensa økonomiske rettar ved utestenging enn ved utmelding.

(4) Kompetansen til styret etter andre ledd kan i vedtektene leggjast til eit anna organ. Vedtektene kan fastsetje at krenking av foretaket kan medføre andre reaksjonar enn utestenging.

§ 24 Mishald frå foretaket si side o.a.

(1) Dersom eit foretak har krenka rettane til ein medlem ved vesentleg mishald, kan medlemmen straks melde seg ut av foretaket. Skrankar etter vedtektene for høvet til å melde seg ut gjeld ikkje. Medlemmen har krav på å få tilbakebetalt andelsinnskotet og inneståande på medlemskapitalkonto, eventuelt med renter. Dersom det blir gjort vedtak om etterbetaling innan eitt år etter utløpet av det kalenderåret utmeldinga skjedde, har medlemmen også krav på etterbetaling basert på medlemmen si omsetning med foretaket i den perioden etterbetalinga knyter seg til.

(2) Retten kan påleggje foretaket å utløyse ein medlem dersom tungtvegande grunnar talar for utløysing som følgje av at

1. foretaket har krenka rettane til ein medlem ved vesentleg mishald, eller
2. styret, årsmøtet eller nokon som representerer foretaket, har handla i strid med §§ 55 eller 90, eller
3. det har oppstått eit alvorleg og varig motsetningsforhold mellom medlemmen og andre medlemmar om drifta av foretaket.

(3) Ein påstand om utløysing kan ikkje takast til følgje dersom utløysing vil verke urimeleg mot foretaket. Sak med påstand om utløysing må reisast innan rimeleg tid. Utløysingssummen skal svare til verdien på medlemmen sin andel i nettoformuen til foretaket rett før utløysingsgrunnen låg føre.

(4) Vedtektene kan fastsetje at mishald frå foretaket si side skal ha andre verknader enn dei som følgjer av paragrafen her.

Kapittel 4 Økonomiforhold

§ 25 Krav til forsvarleg egenkapital

(1) Samvirkeforetaket skal alltid ha ein egenkapital som er forsvarleg utfrå risikoen ved og omfanget av verksemda i foretaket.

(2) Dersom det må leggjast til grunn at egenkapitalen er lågare enn det som er forsvarleg utfrå risikoen ved og omfanget av verksemda i foretaket, skal styret straks behandle saka. Styret skal innan rimeleg tid kalle inn årsmøtet, gi ei utgreiing om den økonomiske stillinga og gjere framlegg om tiltak som vil gi foretaket ein forsvarleg egenkapital.

(3) Dersom styret ikkje finn grunnlag for framlegg om tiltak som nemnt i andre ledd, eller slike tiltak ikkje let seg gjennomføre, skal styret gjere framlegg om å løyse opp foretaket.

§ 26 Bruk av årsoverskot

(1) Vedtektene kan fastsetje at årsoverskotet skal nyttast til etterbetaling (jf. § 27), avsetjast til etterbetalings-

fond (jf. § 28), avsetjast til medlemskapitalkonti (jf. § 29) eller nyttast til forrenting av andelsinnskot og medlemskapitalkonti (jf. § 30).

(2) Vedtak om bruk av årsoverskotet som nemnt i første ledd, blir gjort av årsmøtet etter framlegg frå styret. Årsmøtet kan ikkje vedta eit høgare beløp enn det styret foreslår eller godtek, men årsmøtet kan sjølv avgjere korleis beløpet skal nyttast innanfor dei rammene som følgjer av §§ 27 til 30.

§ 27 Etterbetaling

(1) Vedtektene kan fastsetje at medlemmane kan få utbetalt heile eller delar av årsoverskotet på grunnlag av deira omsetning med foretaket (etterbetaling).

(2) Berre medlemmar kan ha krav på etterbetaling. I salsorganisasjonar av fiskarar som nemnt i lov 14. desember 1951 nr. 3 om omsetning av råfisk § 3 kan også andre som har omsett med organisasjonen, ha krav på etterbetaling. Dei kan også ha økonomiske rettar etter §§ 28 og 29 på linje med medlemmane.

(3) Etterbetaling kan berre skje av den delen av årsoverskotet som står att etter at det er gjort frådrag for udekkka underskot og i tilfelle den delen av årsoverskotet som etter vedtektene skal avsetjast til fond o.a. Det kan ikkje betalast ut meir enn det som vil vere i samsvar med forsiktig og god forretningskikk.

§ 28 Etterbetalingsfond

(1) Når det er fastsett i vedtektene, kan årsmøtet vedta at årsoverskot som kan delast ut etter § 27 tredje ledd, heilt eller delvis skal avsetjast til eit etterbetalingsfond.

(2) Årsmøtet kan vedta at heile eller delar av etterbetalingsfondet skal delast ut til medlemmane. Utdeling må skje på grunnlag av medlemmane si omsetning med foretaket i ein periode som er fastsett i vedtektene. Perioden kan ikkje vere under eitt år. På same vilkår kan årsmøtet vedta at heile eller delar av etterbetalingsfondet skal avsetjast til medlemskapitalkonti, jf. § 29.

(3) Årsmøtet kan også redusere etterbetalingsfondet utan at det skjer utbetaling til medlemmane eller overføring til medlemskapitalkonti som nemnt i andre ledd.

§ 29 Medlemskapitalkonti

(1) Når det er fastsett i vedtektene, kan årsmøtet vedta at årsoverskot som kan delast ut etter § 27 tredje ledd, heilt eller delvis skal avsetjast til konti i medlemmane sine namn (medlemskapitalkonti) på grunnlag av deira omsetning med foretaket. Inneståande på medlemskapitalkonti skal dekkje elles udekkka tap.

(2) Årsmøtet kan vedta at heile eller delar av inneståande på medlemskapitalkonti skal delast ut til medlemmane. Ved opphøyr av medlemskapen har ein medlem krav på å få utbetalt inneståande på medlemskapitalkonto. Første og andre punktum kan fråvikast i vedtektene.

§ 30 Forrenting og annan auke av andelsinnskot og medlemskapitalkonti

(1) Når det er fastsett i vedtektene, kan årsmøtet vedta at årsoverskot som kan delast ut etter § 27 tredje ledd,

heilt eller delvis skal brukast til forrenting av andelsinnskot og medlemskapitalkonti. Renta kan ikkje vere høgare enn tre prosentpoeng over renta på statsobligasjonar med fem års løpetid.

(2) Auke av andelsinnskota kan berre skje ved at innskota blir forrenta etter første ledd, eller ved at medlemmane gjer ytterlegare innskot. Innståande på medlemskapitalkonti kan ikkje aukast på andre måtar enn ved forrenting etter første ledd og ved ytterlegare avsetjingar etter § 29 første ledd.

§ 31 Utdelingskranke. Ulovlege utdelingar

(1) Foretaket kan berre vedta etterbetaling og utbetaling frå etterbetalingsfond og medlemskapitalkonti så langt det er forsvarleg etter § 25 første ledd. Andre former for utdeling til medlemmane er berre tillatne dersom lova gir særskilt heimel for det.

(2) Utdeling i strid med paragrafen her skal mottakaren føre tilbake til foretaket. Det gjeld likevel ikkje dersom mottakaren, då utdelinga vart mottatt, verken kjente eller burde kjenne til at utdelinga var ulovleg.

(3) Den som på vegner av foretaket medverkar til eit vedtak om eller gjennomføring av ulovleg utdeling, og som forstod eller burde ha forstått at utdelinga er ulovleg, er ansvarleg for at utdelinga blir ført tilbake til foretaket. Ansvarlet kan lempast etter skadeserstatningslova § 5-2.

§ 32 Konserntilskot

(1) Vedtektene kan fastsetje at eit samvirkeforetak skal kunne yte konserntilskot til eit anna konsernforetak eller til eit foretak som inngår i same føderative samvirke.

(2) Føresegnene i § 26 andre ledd og § 27 tredje ledd gjeld tilsvarande for yting av konserntilskot. Konserntilskotet må ikkje overstige det som er forsvarleg etter § 25 første ledd.

§ 33 Kreditt og trygdgiving til medlemmar o.a.

(1) Eit samvirkeforetak kan berre gi kreditt eller trygd til fordel for ein medlem innanfor ramma av dei midlane foretaket kan bruke til etterbetaling, og berre når det blir stilt fullgod trygd for kravet på tilbakebetaling eller tilbakesøking.

(2) Forbodet i første ledd gjeld ikkje

1. kreditt på vanlege vilkår i samband med forretningsavtalar og omsetning med medlemmane,
2. kreditt eller trygd frå eit sekundærsamvirke til fordel for medlemsforetaka,
3. kreditt eller trygd til fordel for tilsette i hovudstilling i foretaket, dersom kreditten eller trygda er i samsvar med det som er vanleg ved finansiell støtte til tilsette.

(3) Føresegnene i første og andre ledd gjeld tilsvarande for høvet til å gi kreditt eller stille trygd til fordel for ein styremedlem, ein dagleg leiar, ein medlem av eit anna foretaksorgan eller ein som er nærstående til desse eller til ein medlem i foretaket etter reglane i aksjelova § 1-5 første ledd. Forbodet i første ledd er likevel ikkje til hinder for at foretaket gir kreditt eller stiller trygd til fordel for ein tilsett eller hans eller hennar nærstående dersom:

1. den tilsette er valt som representant for dei tilsette i styret etter reglane i lova her eller i vedtektene, og
2. skyldnaren er tilsett i hovudstilling i foretaket eller i eit anna foretak i same konsern eller i same føderative samvirke, og
3. kreditten blir ytt i samsvar med det som er vanleg ved finansiell støtte til tilsette.

(4) Har foretaket handla i strid med reglane i paragrafen her, er disposisjonen ugyldig. Er det gitt trygd, kan det likevel ikkje gjerast gjeldande at disposisjonen er ugyldig overfor ein medkontrahent som var i aktsam god tru då trygda vart gitt. Midlar som er ulovleg overført frå foretaket, eller eit beløp tilsvarande verdien av midlane, skal straks førast tilbake til foretaket. Den som på vegner av foretaket har gjort eller godkjent ein ulovleg disposisjon, er ansvarleg etter reglane i § 31 tredje ledd.

§ 34 Gåver

(1) Årsmøtet kan vedta å gi høvesgåver, og dessutan gåver til samvirkeformål eller allmennyttige formål som er rimelege utfrå formålet med gåva, stillinga til foretaket og omstenda elles. Retten til å gi gåver kan delegerast til styret eller eit anna organ.

(2) Styret kan til same formål gi gåver som har lite å seie i forhold til stillinga til foretaket.

Kapittel 5 Årsmøtet o.a.

I Allmenne reglar

§ 35 Mynde

Årsmøtet har øvste myndet i foretaket.

§ 36 Møterett. Fullmektig

(1) Alle medlemmane har rett til å møte i årsmøtet. Ein medlem kan møte ved fullmektig etter eige val, dersom ikkje vedtektene seier at medlemmane ikkje kan møte ved fullmektig. Ingen kan vere fullmektig for meir enn ein medlem, men der fleire har ein medlemskap saman, kan dei ha sams fullmektig. Møteretten kan ikkje avgrensast i vedtektene på anna vis enn det som følgjer av § 37.

(2) Fullmektigen skal leggje fram skriftleg og datert fullmakt. Dersom fullmakta blir lagt fram ved bruk av elektronisk kommunikasjon, skal det vere nytta ein forsvarleg metode for å autentisere avsendaren. Fullmakta gjeld berre for det førstkomande årsmøtet dersom det ikkje går tydeleg fram at noko anna er meint. Medlemmen kan når som helst kalle tilbake fullmakta.

(3) Kvar medlem kan ta med seg ein rådgivar, som årsmøtet kan gi talerett. Første punktum kan fråvikast i vedtektene.

§ 37 Utsendingar

(1) I landsdekkande foretak eller foretak med meir enn 100 medlemmar kan vedtektene fastsetje at medlemmane skal vere representerte ved utsendingar på årsmøtet. Det skal i så fall fastsetjast i vedtektene korleis utsendingane skal veljast, om det skal veljast varamedlemmar for desse, og kor

lang valperioden skal vere. Valperioden kan ikkje vere lengre enn fire år. Berre medlemmar kan vere utsendingar.

(2) Føresegner i lova som vedkjem medlemmane, gjeld tilsvarande for utsendingane så langt dei høver. Medlemmar som er representerte ved utsendingar, har vanlege medlemsrettar og medlemsplikter så langt ikkje noko anna følgjer av lova. Likestilt med medlemmar som er representerte ved utsendingar, er fiskarar eller eigarar av båtar eller reiskapar som er medlemmar i ein salsorganisasjon av fiskarar gjennom båtlag, lokale salslag eller gjennom ein fagleg fiskarorganisasjon, jf. lov 14. desember 1951 nr. 14 om omsetning av råfisk § 3 første ledd.

(3) Utsendingar kan ikkje møte ved fullmektig, men kvar utsending kan ta med ein rådgivar, som årsmøtet kan gi talerett. Første punktum kan fråvikast i vedtektene.

§ 38 Røysterett

(1) Kvar medlem har ei røyst på årsmøtet. Ein medlem kan dessutan røyste som fullmektig for ein annan medlem. Personar som har ein medlemskap saman, kan berre gi ei røyst.

(2) Vedtektene kan innehalde føresegner om at medlemmane kan ha fleire røyster, dersom røystene blir fordelte på medlemmane etter deira omsetning med foretaket. I sekundærsamvirke kan vedtektene dessutan fastsetje at røystene blir fordelte etter medlemstala eller den geografiske tilhørsla til primærsamvirka. Ein medlem kan ikkje ha eit fleirtal av røystene i foretaket.

§ 39 Inhabilitet ved røysting på årsmøtet

Ingen kan sjølv eller ved fullmektig, som fullmektig eller som utsending røyste på årsmøtet om søksmål mot seg sjølv eller om eige ansvar overfor foretaket, og heller ikkje om søksmål mot andre eller om ansvar for andre overfor foretaket dersom medlemmen, fullmektigen eller utsendingen har ei vesentleg interesse i saka som kan stride mot interessa til foretaket.

§ 40 Møterett og møteplikt for leiinga

(1) Styreleiaren og dagleg leiar skal vere til stades på årsmøtet. Ved gyldig forfall skal det peikast ut nokon til å møte i staden. Andre styremedlemmar kan vere til stades på årsmøtet.

(2) Styremedlemmane og dagleg leiar har rett til å uttale seg på årsmøtet.

II Årsmøte

§ 41 Ordinært årsmøte

(1) Foretaket skal halde ordinært årsmøte innan seks månader etter utgangen av kvart rekneskapsår. Foretak som ikkje har rekneskapsplikt, skal halde ordinært årsmøte ein gong kvart kalenderår.

(2) Det ordinære årsmøtet skal ta opp og avgjere saker som etter lova eller vedtektene høyrer under årsmøtet. I foretak med rekneskapsplikt etter rekneskapslova skal årsmøtet godkjenne årsrekneskapsplan og årsmeldinga, medrekna disponering av årsoverskot.

(3) Dokument som nemnt i andre ledd andre punktum og ei eventuell revisjonsmelding skal seinast ei veke før årsmøtet sendast til alle medlemmar med kjend adresse. Vedtektene kan setje ein lengre frist. Vedtektene kan fastsetje at dokumenta berre skal sendast til medlemmar som ber om det, eller at dokumenta kan gjerast tilgjengelege for medlemmane på anna forsvarleg vis enn ved utsending. Innkallinga til årsmøtet må i så fall opplyse om korleis medlemmane kan få tilgang på dokumenta. Skal medlemmane vere representerte ved utsendingar på årsmøtet, jf. § 37, er det nok å sende dokumenta til utsendingane, om ikkje vedtektene seier noko anna.

§ 42 Ekstraordinært årsmøte

(1) Styret kan kalle inn til ekstraordinært årsmøte. Vedtektene kan fastsetje at også andre organ skal kunne ha ein slik rett. Vedtektene til eit primærsamvirke kan fastsetje at styret i sekundærsamvirket skal kunne kalle inn til ekstraordinært årsmøte.

(2) Styret skal kalle inn til ekstraordinært årsmøte når revisor eller minst ein tidel av medlemmane krev det skriftleg for å få tatt opp eit klart oppgitt emne. Styret skal syte for at årsmøtet blir halde innan ein månad etter at kravet er sett fram. Vedtektene kan fastsetje at styret også skal ha plikt til å kalle inn til ekstraordinært årsmøte etter oppmoding frå andre enn dei som er nemnde i første punktum.

§ 43 Vedtak av årsmøtet utan personleg frammøte

(1) I eit foretak som har færre enn 20 medlemmar, kan styret leggje fram ei sak til avgjerd av eit årsmøte som blir halde utan personleg frammøte. Dette gjeld berre dersom styret finn at saka kan behandlast forsvarleg ved at den blir lagt fram skriftleg for medlemmane til avgjerd.

(2) Styret skal sende saksdokumenta med forslag til vedtak og grunngiving for forslaget til alle medlemmar med kjend adresse, og til dagleg leiar og revisor. Fristen for å røyste skal opplysast. Den kan ikkje vere kortare enn fristen for å kalle inn til årsmøte, dersom ikkje alle medlemmane er samde om ein kortare frist. Medlemmane skal gjerast kjende med at dei kan krevje at saka blir lagt fram for eit årsmøte som blir halde med personleg frammøte.

(3) Reglane i lova om årsmøte gjeld tilsvarande så langt dei høver. Resultatet av røystinga skal først inn i årsmøteprotokollen, som skal daterast, underskrivast av styreleiaren og sendast til alle medlemmane. Gitte røyster med innlegg til saka skal leggjast ved protokollen.

(4) Saka skal leggjast fram for eit årsmøte som blir halde med personleg frammøte dersom dette blir kravd av ein styremedlem, ein medlem eller revisor innan fristen for å røyste skriftleg.

III Innkalling til årsmøte

§ 44 Kven som skal kalle inn

(1) Årsmøtet skal kallast inn av styret eller av det organet som vedtektene fastset.

(2) Dersom styret eller det organet vedtektene fastset, ikkje kallar inn årsmøte som skal haldast etter lova, vedtektene eller tidlegare vedtak av årsmøtet, skal tingretten gjere dette snarast råd om det blir kravd av ein styremedlem, dagleg leiar, revisor eller ein medlem av foretaket. Har foretaket representantskap, kan leiaren av representantskapet setje fram eit slikt krav. Foretaket skal dekkje utgiftene.

§ 45 Staden for årsmøtet

Årsmøtet skal haldast i den kommunen der foretaket har forretningskontoret, om ikkje vedtektene fastset at det kan eller skal haldast på ein eller fleire andre oppgitte stader. Årsmøtet kan haldast ein annan stad dersom det trengst av særlege grunnar.

§ 46 Krav til innkallinga

(1) Alle medlemmar med kjend adresse skal ha skriftleg innkalling som opplyser om tid og stad for møtet. Skal medlemmane vere representerte ved utsendingar på årsmøtet, jf. § 37, er det nok å sende innkallinga til utsendingane.

(2) Innkalling til årsmøtet skal sendast slik at den til vanleg er komen fram seinast ei veke før møtet skal haldast, om det ikkje er fastsett ein lengre frist i vedtektene. Ei slik vedtektsføresegn gjeld ikkje for innkalling etter § 42 andre ledd.

(3) Innkallinga skal oppgi klart dei sakene som årsmøtet skal behandle. Framlegg til vedtektsendingar skal takast inn i innkallinga. Styret skal lage framlegg til sakliste i samsvar med lov og vedtekter.

§ 47 Rett til å få saker opp på årsmøtet

Ein medlem har rett til å få tatt opp saker på årsmøtet. Eventuelle saker må meldast skriftleg til styret i så god tid at dei kan takast med i innkallinga. Er innkallinga allereie send, skal det sendast ny innkalling dersom den kan kome fram minst ei veke før årsmøtet skal haldast.

IV Møtereclar

§ 48 Opning av møtet. Møteleiar

(1) Styreleiaren eller den styret har peikt ut, opnar årsmøtet. Er det fastsett i vedtektene kven som skal vere møteiar eller at eit anna organ enn årsmøtet skal velje møteiaren, jf. andre ledd andre punktum, opnar møteiaren årsmøtet. Har tingretten innkalla årsmøtet, skal retten peike ut den som skal opne møtet. Avgjerda frå tingretten kan ikkje ankast.

(2) Årsmøtet skal velje ein møteiar, som ikkje treng vere medlem eller utsending. Vedtektene kan fastsetje kven som skal eller kan vere møteiar, eller at eit anna organ enn årsmøtet skal velje møteiaren.

§ 49 Liste over medlemmane på møtet

Den som opnar møtet, skal før første røysting setje opp ei liste over dei medlemmane som har møtt, anten sjøve

eller ved fullmektig. Dersom nokon av medlemmane har meir enn ei røyst, skal det gå fram av lista kor mange røyster desse har. Lista skal nyttast til den måtte bli endra av årsmøtet.

§ 50 Saker utanom saklista

(1) Saker som ikkje er melde til medlemmane etter reglane om innkalling av årsmøtet, kan ikkje avgjerast utan at alle medlemmane i foretaket samtykkjer. Er medlemmane representerte ved utsendingar, er det nok at alle utsendingane samtykkjer.

(2) At saka ikkje er oppgitt i innkallinga, hindrar ikkje at:

1. det ordinære årsmøtet avgjer saker som etter lova eller vedtektene skal behandlast på møtet,
2. det ordinære årsmøtet avgjer framlegg om gransking etter § 59 første ledd,
3. det blir vedtatt å innkalle til nytt årsmøte for å avgjere framlegg som er gjorde i møtet.

§ 51 Opplysningsplikt for leiinga

(1) Ein medlem kan krevje at styremedlemmar og dagleg leiar på årsmøtet gir tilgjengelege opplysingar om tilhøve som kan innverke på vurderinga av:

1. godkjenninga av årsrekneskapen og årsmeldinga, eventuelt anna rekneskap for foretaket,
2. saker som er lagde fram for medlemmane til avgjerd,
3. den økonomiske stillinga til foretaket, medrekna verksemda i andre samanslutningar som foretaket tek del i, og andre saker som årsmøtet skal ta opp, om dei opplysingane som krevst, kan givast utan for stor skade for foretaket.

(2) Er medlemmane representerte ved utsendingar, kan berre utsendingane krevje slike opplysingar.

(3) Dersom leiinga ikkje kan svare på årsmøtet fordi det må hentast inn opplysingar, skal det lagast skriftleg svar innan to veker etter møtet. Svaret skal sendast til alle medlemmar med kjend adresse eller på annan forsvarleg måte gjerast tilgjengeleg for medlemmane. Skriftleg svar skal alltid sendast til den medlemmen som har bede om å få opplysingar. Andre medlemmar har etter førespurnad krav på å få tilsendt svaret. Var medlemmane representerte ved utsendingar, er det nok å sende svaret til alle utsendingane.

§ 52 Protokoll

(1) Møteleiaren skal syte for at det blir ført protokoll for årsmøtet.

(2) Vedtak i årsmøtet skal takast inn i protokollen saman med opplysing om røystetal. Lista over dei som har møtt, jf. § 49, skal takast inn i eller leggjast ved protokollen.

(3) Møteleiaren og minst ein annan person som årsmøtet skal velje mellom dei som er til stades, skal skrive under protokollen. Protokollen skal haldast tilgjengeleg for medlemmane av foretaket og skal takast forsvarleg vare på.

V Fleirtalskrav o.a.

§ 53 Vanleg fleirtalskrav

(1) Eit vedtak av årsmøtet krev fleirtal av dei røystene som er gitt, om ikkje anna er fastsett i lova. Står røystetalet likt, gjeld det som møteleiaren sluttar seg til, også om møteleiaren ikkje har røysterett. Blanke røyster blir likestilt med røyster som ikkje er gitt.

(2) Ved val eller tilsetjing skal den som får flest røyster, reknast som vald eller tilsett. Årsmøtet kan på førehand avgjere at det skal røystast på nytt dersom ingen får fleirtal av dei røystene som er gitt. Står røystetalet likt, blir avgjerda gjort ved loddtrekning.

(3) Vedtektene kan setje andre vedtakskrav enn dei som følgjer av paragrafen her, og andre reglar om følgjene av like røystetal og blanke røyster.

§ 54 Vedtektsendring

(1) Årsmøtet kan vedta å endre vedtektene med to tredelar av dei røystene som er gitt. Vedtektene kan setje strengare vedtakskrav.

(2) Vedtektsendringar som inneber

1. vesentlege endringar av formålsføresegna,
2. meir tyngjande heftereglar for medlemmane,
3. skjerpning i plikta til å gjere innskot i foretaket,
4. innføring av omsetningsplikt med foretaket eller vesentleg skjerpning av slik plikt, eller
5. avgrensingar i retten til å tre ut,

krev tilslutning frå minst fire femdelar av dei røystene som er gitt.

(3) Blir det gjort vedtektsendringar som nemnt i andre ledd, kan ein medlem som har røysta imot, tre ut av foretaket etter reglane i § 24 første ledd, om melding om det blir gitt seinast ein månad etter vedtaket. Første punktum gjeld ikkje for medlemmar som har vore representerte ved utsendingar.

§ 55 Misbruk av mynde

Årsmøtet kan ikkje gjere noko vedtak som er skikka til å gi visse medlemmar eller andre ein urimeleg fordel til skade for andre medlemmar eller foretaket.

VI Søksmål om ugyldige vedtak

§ 56 Kven som kan reise søksmål om ugyldige vedtak

Ein medlem av foretaket, ein styremedlem eller dagleg leiar kan reise søksmål med påstand om at eit vedtak av årsmøtet er ugyldig, fordi det er blitt til på ulovleg vis eller elles er i strid med lova eller vedtektene for foretaket. Slikt søksmål kan også reisas av eit fleirtal av dei tilsette eller alternativt av fagforeiningar som organiserer to tredelar av dei tilsette.

§ 57 Frist for å reise søksmål

(1) Søksmål etter § 56 om at eit vedtak er ugyldig, må reisas innan tre månader etter at vedtaket er gjort. Elles er vedtaket gyldig. Er vedtaket gjort utanfor møte, blir fris-

ten rekna frå den dagen protokollen vart sendt til medlemmane.

(2) Reglane i første ledd gjeld ikkje når

1. vedtaket er av slikt slag at det ikkje kan gjerast sjølv med samtykke frå alle medlemmane,
2. lov eller vedtekter krev at visse medlemmar eller alle medlemmane må samtykke i vedtaket, og slikt samtykke ikkje er gitt,
3. det ikkje er kalla inn til årsmøtet, eller reglane om innkalling har vore sette vesentleg til side,
4. søksmål blir reist innan to år etter utgangen av fristen i første ledd, og tingretten kjem til at saksøkjaren har hatt rimeleg grunn til fristforsøminga, og at det ville føre til eit openbert urimeleg resultat om vedtaket skulle reknast som gyldig.

§ 58 Dom om ugyldig vedtak

(1) Ein dom som slår fast at eit vedtak av årsmøtet er ugyldig, eller som endrar vedtaket, har verknad for alle som har rett til å reise søksmål etter § 56.

(2) Dommen kan berre gå ut på endring av vedtaket dersom det er lagt ned påstand om det, og retten kan slå fast kva innhald vedtaket skulle ha hatt.

(3) Er vedtaket meldt til Foretaksregisteret, skal dommen meldast og registrerast der. Foretaket ber utgiftene.

VII Gransking

§ 59 Framlegg om gransking

(1) Ein medlem kan gjere framlegg om gransking av stiftinga eller forvaltinga av foretaket eller nærmare oppgitte forhold ved forvaltinga eller rekneskapane. Framlegget kan gjerast i eit ordinært årsmøte eller på eit årsmøte der det går fram av innkallinga at sak om slik gransking skal takast opp.

(2) Får framlegget tilslutning frå minst ein tidel av dei medlemmane som møter på årsmøtet, kan kvar medlem innan ein månad etter årsmøtet krevje at tingretten ved orskurd tek avgjerd om gransking.

§ 60 Avgjerd i tingretten

(1) Tingretten skal ta til følgje eit krav etter § 59 andre ledd om gransking dersom retten meiner at det har rimeleg grunn.

(2) Før det blir tatt avgjerd, skal tingretten gi foretaket og i tilfelle den granskinga elles vil omfatte, høve til å uttale seg.

(3) Retten skal oppnemne ein eller fleire granskarar. Det som er fastsett om revisor i revisorlova §§ 4-1 til 4-7 og § 5-2 tredje ledd, gjeld tilsvarande for granskarane. Dei har teieplikt etter same reglar som revisor, jf. revisorlova § 6-1.

(4) Retten skal fastsetje godtgjersle for granskarane. Kostnadene ved granskinga skal berast av foretaket. Retten kan fastsetje at foretaket skal deponere ein høveleg sum på førehand.

§ 61 Granskingsrapporten

(1) Granskarane skal gi ein skriftleg rapport om granskinga til tingretten.

(2) Retten skal kalle inn årsmøtet til behandling av granskingsrapporten. Rapporten skal sendast til kvar medlem med kjend adresse slik at den normalt er framme seinast ei veke før møtet. Skal medlemmane vere representerte ved utsendingar, jf. § 37, er det nok å sende rapporten til utsendingane.

VIII Representantskap og kontrollkomité

§ 62 Representantskap

(1) Dersom det er fastsett i vedtektene at foretaket skal ha representantskap, skal representantskapet veljast av årsmøtet. Styremedlem, dagleg leiar og revisor kan ikkje vere medlem av representantskapet.

(2) Representantskapet skal føre tilsyn med at formålet til foretaket blir fremja i samsvar med lov, vedtekter og vedtak i årsmøtet, og elles utføre oppgåver som er fastsette i vedtektene.

(3) Vedtektene kan fastsetje nærmare reglar om saksbehandlinga. Dersom vedtektene ikkje seier noko anna, gjeld reglane om saksbehandling i styret så langt dei høver.

§ 63 Kontrollkomité

(1) Dersom det er fastsett i vedtektene at foretaket skal ha kontrollkomité, skal kontrollkomiteen veljast av årsmøtet. Styremedlem, leiar av representantskapet, dagleg leiar og revisor kan ikkje vere medlem av kontrollkomiteen.

(2) Kontrollkomiteen skal føre tilsyn med verksemda til foretaket og sjå til at foretaket følgjer lover, forskrifter, vilkår, vedtekter og vedtak som organa i foretaket har gjort. Kontrollkomiteen kan ta opp alle forhold i foretaket til behandling.

(3) Kontrollkomiteen kan alltid krevje å få lagt fram protokollane og dokumenta til foretaket og kan krevje at tillitsvalde og tilsette gir dei opplysingane som komiteen meiner er nødvendige for at den skal kunne utføre vervet.

(4) Dersom foretaket er eit morforetak i eit konsern, jf. § 5, kan vedtektene fastsetje at andre og tredje ledd også skal gjelde i forhold til dotterforetak.

(5) Vedtektene kan fastsetje nærmare reglar om saksbehandlinga. Dersom vedtektene ikkje seier noko anna, gjeld reglane om saksbehandling i styret så langt dei høver.

Kapittel 6 Leiinga av foretaket

I Krav om styre og dagleg leiar. Val av styre, tenestetid o.a.

§ 64 Styret

(1) Foretaket skal ha eit styre med minst tre medlemmar, dersom ikkje vedtektene seier at det skal vere to. Berre myndige personar kan vere styremedlemmar.

(2) Styret skal velje styreleiaren om ikkje årsmøtet har gjort det, eller om det ikkje er gjort av eit vedtektsfesta foretaksorgan som etter vedtektene har mynde til å velje styreleiaren.

§ 65 Dagleg leiar

(1) Foretaket skal ha ein dagleg leiar om ikkje vedtektene seier noko anna.

(2) Styret skal tilsetje dagleg leiar dersom ikkje vedtektene seier at eit anna vedtektsfesta organ skal gjere det.

§ 66 Val av styremedlemmar

(1) Medlemmane av styret blir valde av årsmøtet, som også avgjer om det skal veljast varamedlemmar. Har styret to medlemmar, skal det veljast minst ein varamedlem.

(2) Første ledd gjeld ikkje styremedlemmar som dei tilsette i foretaket skal velje etter § 67.

(3) Vedtektene kan fastsetje at andre enn årsmøtet skal ha valretten etter første ledd. Årsmøtet skal likevel velje meir enn halvparten av styremedlemmane, om ikkje valretten blir overført til eit vedtektsfesta foretaksorgan. Valrett kan ikkje overførast til styret eller til ein styremedlem.

§ 67 Rett for tilsette til å velje styremedlemmar

(1) I foretak med fleire enn 30 tilsette kan eit fleirtal av dei tilsette krevje at ein styremedlem og ein observatør med varamedlemmar skal veljast av og mellom dei tilsette.

(2) I foretak med fleire enn 50 tilsette kan eit fleirtal av dei tilsette krevje at opp til ein tredel og minst to av styremedlemmane med varamedlemmar skal veljast av og mellom dei tilsette.

(3) I foretak med fleire enn 200 tilsette skal dei tilsette velje ein styremedlem med varamedlem eller to observatørar med varamedlemmar i tillegg til den representasjonen som følgjer av andre ledd.

(4) Forskrifter etter aksjelova § 6-4 fjerde ledd gjeld tilsvarande for val etter paragrafen her så langt dei høver.

§ 68 Rett for tilsette til å velje styremedlemmar i konsern og føderative samvirke

(1) Når eit foretak tilhøyrrer eit konsern, kan Kongen etter søknad frå konsernet, frå fagforeiningar som omfattar to tredelar av dei tilsette i konsernet, eller frå eit fleirtal av dei tilsette i konsernet fastsetje at dei tilsette i konsernet ved bruk av § 67 skal reknast som tilsette i foretaket.

(2) Første ledd gjeld tilsvarande når eit foretak tilhøyrrer ei gruppe av foretak som er knytt saman gjennom eigarinteresser eller sams leiing, medrekna føderativt samvirke.

(3) Kongen kan fastsetje at paragrafen her berre skal gjelde for delar av eit konsern, eit føderativt samvirke eller ei anna gruppe som nemnd i andre ledd.

§ 69 Krav om representasjon av begge kjønn i styret

(1) I styret i samvirkeforetak med meir enn 1 000 medlemmar på det tidspunktet valet av styremedlemmar skjer skal begge kjønn vere representert på følgjande måte:

1. har styret to eller tre medlemmar, skal begge kjønn vere representert,
2. har styret fire eller fem medlemmar, skal kvart kjønn vere representert med minst to,
3. har styret seks til åtte medlemmar, skal kvart kjønn vere representert med minst tre,
4. har styret ni medlemmar, skal kvart kjønn vere representert med minst fire, og har styret fleire medlemmar, skal kvart kjønn vere representert med minst 40 prosent.
5. Reglane i nr. 1 til 4 gjeld tilsvarende ved val av varamedlemmar.

Reglane i første punktum nr. 1 til 5 gjeld ikkje dersom eit av kjønna utgjer mindre enn fem prosent av det samla talet på fysiske personar som er medlemmar i foretaket på det tidspunktet valet skjer.

(2) Første ledd nr. 1 til 5 omfattar ikkje styremedlemmar som skal veljast mellom dei tilsette etter § 67. Når det skal veljast to eller fleire styremedlemmar som nemnt i første punktum, skal begge kjønn vere representert. Det same gjeld for varamedlemmar. Andre og tredje punktum gjeld ikkje dersom eit av kjønna utgjer mindre enn 20 prosent av det samla talet på tilsette i foretaket på det tidspunktet valet skjer.

§ 70 Tenestetid for styremedlemmane

(1) Styremedlemmar gjer teneste i to år. I vedtektene kan tenestetida setjast kortare eller lengre, men ikkje til meir enn fire år. Kortare tenestetid kan fastsetjast ved suppleringsval.

(2) Tenestetida skal reknast frå valet om ikkje anna er fastsett. Den varer ut det ordinære årsmøtet det året tenestetida er slutt.

(3) Sjølv om tenestetida er slutt, har styremedlemmen rett til å bli ståande i vervet til ein ny medlem er valt.

(4) Første og andre ledd gjeld ikkje ein styremedlem som er valt etter § 67, jf. § 68.

§ 71 Avgang og avsetjing før tenestetida er slutt

(1) Ein styremedlem har rett til å gå av før tenestetida er slutt dersom det er særleg grunn til det. Styret og den som har valt styremedlemmen, skal ha rimeleg førehandsvarsel.

(2) Ein styremedlem kan avsetjast av den som har valt styremedlemmen. Det gjeld ikkje ein styremedlem som er valt etter § 67, jf. § 68.

§ 72 Suppleringsval

(1) Fell vervet for ein styremedlem bort før tenestetida er slutt, og det ikkje finst varamedlem, skal resten av styret syte for val av ny styremedlem for resten av tenestetida. Det same gjeld dersom ein styremedlem blir umyndig eller blir sett i konkurskarantene etter konkurslova §§ 142 og 143.

(2) Høyrrer valet under årsmøtet, kan det vente til neste ordinære årsmøte dersom styret framleis er vedtaksført.

§ 73 Varamedlemmar og observatørar

Føresegnene i lova om styremedlemmar gjeld tilsvarende for varamedlemmar og observatørar så langt dei høver.

§ 74 Godtgjersle

Eventuell godtgjersle til styremedlemmar, varamedlemmar og observatørar skal fastsetjast av årsmøtet. Ved konkurs fell retten til godtgjersle bort frå konkursopninga.

§ 75 Krav om bustad

(1) Dagleg leiar og minst halvparten av styremedlemmane skal vere busette her i riket, om ikkje Kongen gjer unntak i det einskilde tilfellet.

(2) Første ledd gjeld ikkje statsborgarar i statar som er part i EØS-avtalen, når dei er busette i ein slik stat.

II Oppgåver for leiinga. Saksbehandling o.a.

§ 76 Forvaltninga av foretaket

(1) Forvaltninga av foretaket høyrer under styret. Styret skal syte for forsvarleg organisering av verksemda.

(2) Styret skal så langt det trengst, fastsetje planar og budsjett for verksemda. Styret kan også fastsetje retningslinjer for verksemda.

(3) Styret skal halde seg orientert om den økonomiske stoda for foretaket og skal sjå til at det blir ført fullgod kontroll med verksemda, rekneskapen og formuesforvaltninga.

(4) Styret kan setje i verk dei undersøkingane som det meiner det treng for å kunne utføre oppgåvene sine. Styret skal setje i verk slike undersøkingar dersom ein eller fleire av styremedlemmane krev det.

§ 77 Tilsynsansvar for styret

Styret skal føre tilsyn med den daglege leiinga og verksemda i foretaket elles. Styret kan fastsetje instruks for den daglege leiinga.

§ 78 Dagleg leiing

(1) Dagleg leiar skal stå for den daglege leiinga av verksemda i foretaket og skal følgje dei retningslinjene og påleggja som styret har gitt.

(2) Den daglege leiinga omfattar ikkje saker som etter tilhøva i foretaket er av uvanleg slag eller har mykje å seie.

(3) Dagleg leiar kan elles avgjere ei sak etter fullmakt frå styret i kvart einskild tilfelle eller når det er til vesentleg ulempe for foretaket å vente på styrevedtak. Styret skal ha melding om avgjerda snarast råd.

(4) Dagleg leiar skal syte for at rekneskapen for foretaket er i samsvar med lov og forskrifter, og at formuesforvaltninga er ordna på ein fullgod måte.

§ 79 Plikter for dagleg leiar overfor styret

(1) Dagleg leiar skal minst kvar fjerde månad, i møte eller skriftleg, gi styret melding om verksemda i foretaket, stoda for foretaket og resultatutviklinga.

(2) Styret kan til kvar tid krevje at dagleg leiar gir styret ei nærmare utgreiing om bestemte saker. Kvar styremedlem kan også krevje slik utgreiing.

(3) Føresegna i første ledd kan fråvikast i vedtektene.

§ 80 Gjensidig opplysningsplikt i konsern og føderative samvirke

(1) Styret i eit dotterselskap skal gi styret i morforetaket opplysingar som trengst for å kunne vurdere stoda for foretaket og resultatet av verksemda i konsernet.

(2) Morforetaket skal gi melding til styret i eit dotterselskap om forhold som kan ha noko å seie for heile konsernet. Morforetaket skal også gi melding til styret i dotterselskapet om vedtak som kan ha noko å seie for dotterselskapet, før endeleg vedtak blir gjort.

(3) Føresegnene i første og andre ledd gjeld tilsvarande så langt dei høver for foretak som inngår i føderative samvirke.

§ 81 Kravsmål om gjelds- og konkursbehandling

(1) Kravsmål om gjeldsforhandling eller konkursbehandling for foretaket kan berre setjast fram av styret.

(2) Styret representerer foretaket som konkursskyldnar.

§ 82 Saksbehandlinga i styret

(1) Styret skal behandle sakene i møte om ikkje styreleiar meiner at saka kan leggjast fram skriftleg eller takast opp på annan fullgod måte. Årsrekneskap og årsmelding skal styret behandle i møte.

(2) Styreleiar skal syte for at styremedlemmane lengst råd kan vere med på ei samla behandling av saker som skal behandlast utan møte. Styremedlemmane og dagleg leiar kan krevje saksbehandling i møte.

(3) Styreleiar leier saksbehandlinga. Er korkje styreleiar eller varaleiar med, vel styret ein leiar for styrebehandlinga.

(4) Dagleg leiar har rett og plikt til å vere med på saksbehandlinga i styret og til å uttale seg, om ikkje anna er fastsett av styret i kvar einskild sak.

(5) Føresegnene i denne paragrafen kan fråvikast i vedtektene.

§ 83 Krav om styrebehandling o.a.

Styreleiar skal syte for behandling av aktuelle saker som høyrer under styret. Styremedlemmane og dagleg leiar kan krevje at styret tek opp bestemte saker.

§ 84 Førebuing av saker og varsling

(1) Dagleg leiar skal førebu styresakene i samråd med styreleiar. Alle saker skal førebuast og leggjast fram slik at styret har eit tilfredsstillande grunnlag for behandlinga.

(2) Styresakene skal varslast på tenleg måte og med nødvendig frist.

§ 85 Styreinstruks

(1) I foretak der dei tilsette har representasjon i styret, skal styret fastsetje ein styreinstruks som gir nærmare reglar om styrearbeidet og saksbehandlinga.

(2) Instruksen skal mellom anna innehalde reglar om kva saker som skal behandlast i styret, og om kva arbeidsoppgåver og plikter dagleg leiar har overfor styret. Instruksen skal også innehalde reglar for innkalling og behandling i møte.

(3) Kongen kan gi forskrift om styreinstruks.

§ 86 Når kan styret gjere vedtak

(1) Styret kan gjere vedtak når meir enn halvparten av medlemmane er til stades eller er med på saksbehandlinga, om ikkje andre krav er fastsette i vedtektene.

(2) Styret kan likevel ikkje gjere vedtak utan at alle styremedlemmane så langt det er mogleg har fått høve til å delta i behandlinga av saka.

(3) Har nokon forfall, og det finst varamedlem, skal varamedlemmen kallast inn.

§ 87 Vanleg fleirtalskrav

(1) Eit styrevedtak krev at fleirtalet av dei styremedlemmar som er med på behandlinga av ei sak, har røysta for. Står røystene likt, gjeld det som møteleiar har røysta for. Dei som har røysta for eit framlegg som inneber ei endring, må likevel alltid utgjere meir enn ein tredel av alle styremedlemmane.

(2) Andre vedtakskrav kan fastsetjast i vedtektene.

§ 88 Fleirtalskrav ved val og tilsetjingar

(1) Ved val og tilsetjing er den valt eller tilsett som får flest røyster. Styret kan på førehand fastsetje at det skal røystast på nytt dersom ingen får fleirtal av dei røystene som er gitt.

(2) Står røystetalet likt ved val av styreleiar eller møteleiar, blir valet avgjort ved loddrekning. I andre tilfelle der røystene står likt, gjeld det som møteleiar har røysta for.

(3) Andre vedtakskrav kan fastsetjast i vedtektene.

§ 89 Inhabilitet

(1) Ein styremedlem må ikkje vere med i behandlinga eller avgjerda av spørsmål som har så mykje å seie særleg for styremedlemmen eller for nærstående at medlemmen må reknast å ha ei klar personleg eller økonomisk særinteresse i saka. Det same gjeld for dagleg leiar. Ved avgjerda av om nokon er nærstående etter denne føresegna, gjeld aksjelova § 1-5 første ledd tilsvarande.

(2) Ein styremedlem eller ein dagleg leiar må heller ikkje vere med i behandlinga av ei sak om lån eller annan kreditt til seg sjølv eller om trygdgiving for eiga gjeld.

§ 90 Misbruk av posisjon i foretaket o.a.

(1) Styret og andre som etter §§ 92 til 94 representerer foretaket, må ikkje gjere noko som er skikka til å gi visse medlemmar eller andre ein urimeleg fordel til skade for andre medlemmar eller foretaket.

(2) Styret eller dagleg leiar må ikkje etterkome noko vedtak av årsmøtet eller eit anna organ dersom vedtaket strir mot lov eller vedtekter.

§ 91 Styreprotokoll

(1) Det skal førast protokoll over styresakene som minst gir opplysning om tid og stad, deltakarane, behandlingmåten og styrevedtaka. Det skal gå fram at saksbehandlinga oppfyller krava i § 86.

(2) Er ikkje styrevedtaket samrøystes, skal det opplysast om kven som har røysta for og mot. Styremedlem og dagleg leiar som ikkje er samd i eit vedtak, kan krevje oppfatninga si ført inn i protokollen.

(3) Protokollen skal skrivast under av styremedlemmane som har vore med på styrebehandlinga. Har styret minst fem medlemmar, og er vedtak gjort i møte, kan styret velje to til å skrive under. I så fall skal utskrift sendast til alle styremedlemmane med frist for merknader, som i tilfelle kan krevjast tekne inn i protokollen.

III Tilhøvet utetter

§ 92 Representasjon

Styret representerer foretaket utetter og teiknar foretaksnamnet.

§ 93 Fullmakt til å teikne foretaksnamnet

(1) Styret kan gi styremedlemmar, dagleg leiar eller namngitte tilsette rett til å teikne foretaksnamnet. Slik fullmakt kan fastsetjast i vedtektene, som også kan avgrense det myndet styret har til å gi rett til å teikne foretaksnamnet.

(2) Retten til å teikne foretaksnamnet kan når som helst kallast tilbake. Styret kan kalle tilbake ei vedtektsfesta fullmakt når ein ikkje utan skade for foretaket kan vente på vedtak i årsmøtet.

(3) Føresegnene om dagleg leiar i § 89 gjeld tilsvarande for ein foretaksteiknar som ikkje er dagleg leiar eller medlem av styret.

§ 94 Representasjon ved dagleg leiar

Dagleg leiar representerer foretaket utetter i saker som inngår i den daglege leiinga.

§ 95 Overskriding av mynde

Har nokon som representerer foretaket etter reglane i §§ 92 til 94, ved disposisjon på vegner av foretaket gått ut over sitt mynde, er disposisjonen ikkje bindande for foretaket når foretaket godtgjer at medkontrahenten forstod eller burde ha forstått at myndet vart overskride, og det ville stride mot heider og god tru å gjere disposisjonen gjeldande.

§ 96 Manglar ved val av styremedlem eller tilsetjing av dagleg leiar

Etter at val av styremedlem eller tilsetjing av dagleg leiar er registrert i Foretaksregisteret, kan manglar ved valet eller tilsetjinga ikkje gjerast gjeldande overfor ein tredjeperson, om ikkje foretaket godtgjer at tredjepersonen kjende til mangelen.

Kapittel 7 Revisjon

§ 97 Val av revisor

(1) I foretak som har revisjonsplikt etter revisorlova, skal årsmøtet velje ein eller fleire revisorar og kan velje ein eller fleire vararevisorar.

(2) Årsmøtet skal godkjenne godtgjersla til revisor.

§ 98 Bortfall av oppdraget

(1) Revisor gjer teneste fram til ein annan revisor er valt.

(2) Fell oppdraget for revisor bort før tenestetida er ute, skal styret utan opphald syte for val av ein ny revisor. Det same gjeld dersom revisor ikkje lenger fyller vilkåra for å kunne veljast til revisor i foretaket.

§ 99 Nyval av revisor

(1) Årsmøtet kan berre velje ny revisor når det er sagt i innkallinga at det vil bli gjort framlegg om nyval. Revisor har rett til å gjere greie for sitt syn på framlegget for årsmøtet.

(2) Har årsmøtet forkasta framlegg om nyval av revisor, kan ein tidel av alle medlemmane innan ein månad etter årsmøtet krevje at tingretten ved orskurd oppnemner ein revisor i tillegg til andre revisorar i foretaket. Kravet skal takast til følgje dersom det har rimeleg grunn.

(3) Tingretten fastset tenestetid og godtgjersle for revisor som retten har oppnemnt. Vil revisor slutte før tenestetida er ute, skal det givast rimeleg førehandsvarsel til tingretten.

§ 100 Revisjonsmelding

Revisor skal gi revisjonsmelding til årsmøtet for kvart rekneskapsår. Revisjonsmeldinga skal vere styret i hende seinast to veker før det ordinære årsmøtet.

§ 101 Revisor er med på årsmøtet

Revisor skal møte i årsmøtet når det skal behandlast saker som gjer dette nødvendig. Utover dette har revisor rett til å møte i årsmøtet.

Kapittel 8 Fusjon

§ 102 Fusjonsomgrepet

(1) Samanslåing av samvirkeforetak er omfatta av reglane om fusjon i kapitlet her når eit samvirkeforetak (overdragande foretak) skal overdra egedelar, rettar og skyldnader under eitt til eit anna samvirkeforetak (overtakande foretak), og medlemskap i det overdragande foretaket skal bytast om i medlemskap i det overtakande foretaket.

(2) Det overtakande foretaket kan vere eit eksisterande foretak eller eit foretak som blir stifta ved fusjonen.

§ 103 Vedtak om fusjon

(1) I kvart samvirkeforetak blir vedtak om fusjon gjort ved at årsmøtet godkjenner ein fusjonsplan, jf. §§ 104 og 105.

(2) Vedtak om fusjon blir gjort med fleirtal som for vedtektsendring. Dersom fusjonen inneber at medlemmane av eit overdragande eller overtakande foretak får krav på ein større andel av dei gjenverande midlane ved oppløysing, krevst fire femdels fleirtal av dei røystene som er gitt i vedkomande foretak. Vedtak etter andre punktum kan berre gjerast dersom det er sakleg grunn for det, og krev godkjenning frå Stiftelsestilsynet. Det kan stillast vilkår i ei slik godkjenning.

(3) Vedtektene kan fastsetje strengare vedtakskrav enn det som følgjer av andre ledd.

§ 104 Fusjonsplan

(1) Styra i dei foretaka som skal fusjonere, skal utarbeide og vedta ein sams fusjonsplan.

(2) Fusjonsplanen skal minst innehalde:

1. foretaksnamn for foretaka, forretningskommunar, adresser og organisasjonsnummer,
2. frå kva tid transaksjonar i det overdragande foretaket rekneskapsmessig skal sjåast å vere gjorde for rekning av det overtakande foretaket,
3. det vederlaget som skal ytast til medlemmane i det eller dei overdragande foretaka, medrekna storleiken på eit eventuelt vederlag utover medlemskapen i det overtakande foretaket (jf. § 106),
4. vilkår for utøving av rettar som medlem i det overtakande foretaket og for innføring i medlemsregisteret,
5. kva rettar medlemmar med særlege rettar i det eller dei overdragande foretaka skal ha i det overtakande foretaket,
6. særlege rettar eller fordelar som medlemmar av styret eller dagleg leiar skal få ved fusjonen,
7. utkast til opningsbalanse for det overtakande foretaket. Opningsbalansen skal setjast opp i samsvar med gjeldande rekneskapsreglar. For foretak som er revisjonspliktige etter revisorlova, skal ein statsautorisert eller registrert revisor gi ei fråsegn om at balansen er sett opp i samsvar med desse reglane.

(3) Dersom det overtakande foretaket er eit eksisterande foretak, skal fusjonsplanen innehalde eventuelle framlegg til vedtektsendringar i det overtakande foretaket. Blir det overtakande foretaket stifta ved fusjonen, skal planen i staden innehalde framlegg til stiftingsdokument for det overtakande foretaket, jf. §§ 8 til 10.

(4) Fusjonsplanen kan fastsetje at det overtakande foretaket skal overta forvaltninga av det eller dei overdragande foretaka så snart fusjonsplanen er godkjent av alle foretaka som er med på fusjonen. Eigedelane og sakene til det eller dei overdragande foretaka skal i så fall haldast åtskilte til fusjonen blir sett i verk.

§ 105 Vedlegg til fusjonsplanen

Som vedlegg til fusjonsplanen skal følgje:

1. vedtektene til overdragande og overtakande foretak,
2. siste årsrekneskap, årsmelding og revisjonsmelding for dei foretaka som er med på fusjonen og som har rekneskapsplikt og revisjonsplikt.

§ 106 Fastsetjing av vederlagskrava

(1) Kvar medlem i det overdragande foretaket skal ved fusjonen få tildelt ein medlemskap i det overtakande foretaket, eller få auka eit eventuelt andelsinnskot dersom vedkomande er medlem i det overtakande foretaket når årsmøtet i det overdragande foretaket vedtek fusjonsplanen. Eventuelt vederlag utover dette skal fordelast mellom medlemmane på grunnlag av deira andel i omsetninga med foretaket dei siste fem åra. Vedtektene kan fastsetje ein annan periode enn fem år, likevel ikkje under eitt år. Tilleggsvederlag som nemnt i andre punktum, kan også fordelast på grunnlag av medlemmane si omsetning med det overtakande foretaket i ein overgangsperiode som ikkje kan vere lengre enn fem år.

(2) Det samla fusjonsvederlaget til medlemmane i det overdragande foretaket må ikkje stå i mishøve til dei verdiane som det overdragande foretaket har tilført det overtakande foretaket ved fusjonen.

§ 107 Rapport om fusjonen

Når fusjonsplanen er ferdig, skal styret i kvart foretak utarbeide ein skriftleg rapport om fusjonen og kva den vil ha å seie for foretaket. Rapporten skal gjere greie for grunnivinga for framlegget om fusjon, dei hovudsynspunkta som ligg til grunn for fastsetjinga av vederlaget, og kva fusjonen vil få å seie for dei tilsette i foretaket.

§ 108 Utgreiing om fusjonsplanen

(1) I foretak som er revisjonspliktige etter revisorlova, skal styret syte for at det blir utarbeidd ei utgreiing om fusjonsplanen. I utgreiinga må styret grunnngi og stadfeste at fusjonen ikkje vil vere i strid med kravet til forsvarleg eigenkapital i § 25, og at fusjonsvederlaget er fastsett i samsvar med føresegnene i § 106.

(2) Utgreiinga skal stadfestast av ein statsautorisert eller registrert revisor. Stadfestinga må tidlegast vere dattert åtte veker før årsmøtevedtaket om fusjon.

§ 109 Forholdet til dei tilsette

(1) Tillitsvalde i dei foretaka som skal fusjonere, skal ha informasjon og har rett til drøfting i samsvar med reglane i arbeidsmiljølova § 16-5.

(2) Fusjonsplanen med vedlegg og rapporten frå styret skal alltid gjerast kjent for dei tilsette i foretaka. Det kan skje ved bruk av elektronisk kommunikasjon, likevel slik at ein tilsett som ber om det, skal få tilgang til dokumenta i papirkopi.

(3) Innkomne skriftlege fråsegner frå dei tilsette eller representantane deira skal vere ein del av saksdokumenta ved den vidare behandlinga av fusjonsplanen i foretaket.

§ 110 Melding til medlemmane

(1) Seinast fire veker før årsmøtet skal behandle fusjonsplanen, skal det sendast ei melding til medlemmane med opplysing om dei viktigaste følgjene ein fusjon vil få for dei. Dersom medlemmar i eit overdragande foretak skal motta vederlag utover medlemskap i det overtakande foretaket, skal meldinga innehalde ei oversikt over kor mykje kvar einskild medlem skal motta i vederlag.

(2) I meldinga skal medlemmane gjerast merksame på at dei etter førespurnad har krav på å få tilsendt fusjonsplanen med vedlegg, rapporten og utgreiinga frå styret og eventuelle fråsegner frå dei tilsette eller representantane deira. Dersom ein medlem ber om å få tilsendt desse dokumenta, skal dei sendast til medlemmen utan ugrunna opphald.

§ 111 Opplysningsplikt

Styret i eit overdragande foretak skal gi opplysingar til sitt årsmøte og til styra i andre foretak som er med på fusjonen, om vesentlege endringar i egedelar, rettar og skyldnader som har funne stad i tida mellom underteikninga av fusjonsplanen og behandlinga av fusjonsplanen på årsmøtet. Dersom det overtakande foretaket er eit eksisterande foretak, har styret i dette ei tilsvarende opplysningsplikt.

§ 112 Søknad til Stiftelsestilsynet

(1) Dersom eit fusjonsvedtak krev godkjenning av Stiftelsestilsynet (jf. § 103 andre ledd), kan søknad om slik godkjenning tidlegast sendast når årsmøta i alle foretaka som er med på fusjonen, har gjort sine vedtak om fusjon.

(2) Søknaden må innehalde fusjonsplanen med vedlegg og rapporten frå styret. Dei som har røysta imot fusjonen, skal ha høve til å gjere kort greie for hovudsynspunkta sine i eit vedlegg til søknaden.

§ 113 Melding til Foretaksregisteret

(1) Seinast ein månad etter at fusjonen er vedtatt i alle dei foretaka som er med på fusjonen, skal kvart foretak melde sine vedtak til Foretaksregisteret.

(2) Dersom eit fusjonsvedtak krev godkjenning av Stiftelsestilsynet (jf. § 103 andre ledd), skal foretaka ikkje melde sine vedtak før godkjenning er gitt, og klagefristen etter forvaltningslova er ute, eller departementet har gjort vedtak i klagesaka. Fristen for å melde vedtaket er ein månad etter at klagefristen er overseten, eller departementet har gjort vedtak i klagesaka. Godkjenninga skal leggjast ved meldinga til Foretaksregisteret.

(3) Er vedtaket ikkje meldt til Foretaksregisteret innan fristen i første og andre ledd, kan registrering ikkje finne stad. Vedtaket er då ikkje lenger bindande. Det same gjeld om registrering blir nekta på grunn av feil som ikkje kan rettast.

§ 114 Kreditorvarsel

(1) Foretaksregisteret skal kunngjere vedtaka om fusjon og varsle kreditorane i foretaket om at motsegner mot fusjonen må meldast til vedkomande foretak innan to månader frå kunngjeriinga i Brønnøysundregistra sin elektroniske kunngjeringspublikasjon.

(2) Kunngjeriinga skal setjast inn i Brønnøysundregistra sin elektroniske kunngjeringspublikasjon og to gongar med minst ei veker mellomrom i ei avis som er vanleg lesen på forretningsstaden for foretaket. Kunngjeriinga i avisa kan takast inn i kortform med tilvising til den elektroniske kunngjeriinga.

§ 115 Motsegn frå kreditor

(1) Dersom ein kreditor med uomtvista og forfalle krav kjem med motsegn innan fristen etter § 114, kan fusjonen ikkje gjennomførast før kravet er betalt.

(2) Ein kreditor med omtvista krav eller krav som ikkje er forfalle, kan krevje fullgod trygd for kravet dersom det ikkje er sikra slik frå før. Tingretten avgjer tvist om kravet er til, og om trygda er fullgod.

(3) Retten kan forkaste krav om trygd etter andre ledd når det er klart at kravet ikkje er til, eller at utsiktene til dekning ikkje blir dårlegare på grunn av fusjonen.

(4) Kravsmål om avgjerd i tingretten må vere sett fram innan to veker etter at kreditor kravde betaling eller trygdgiving.

§ 116 Iverksetjing av fusjonen

(1) Når fristen for motsegn etter § 114 er ute for alle foretaka som er med på fusjonen, og tilhøvet til kreditorar som har kome med motsegn etter § 115, er avgjort, skal eit overdragande foretak gi melding til Foretaksregisteret om at fusjonen skal setjast i verk. Dersom det overtakande foretaket er eit eksisterande foretak, kan i staden dette foretaket gi melding om iverksetjing.

(2) Sjølv om forholdet til kreditorar som har kome med motsegner etter § 115, ikkje er avklart, kan tingretten etter kravsmål frå det foretaket kravet gjeld, vedta at fusjonen kan gjennomførast og meldast til Foretaksregisteret.

(3) Iverksetjinga av fusjonen skjer ved registrering av melding etter første eller andre ledd. Iverksetjinga har følgende verknader:

1. det eller dei overdragande foretaka er oppløyste,
2. det overtakande foretaket er stifta og registrert, eller dei samla andelsinnskota i foretaket er auka,
3. medlemmane i det eller dei overdragande foretaka har blitt medlemmar i det overtakande foretaket,
4. det eller dei overdraganda foretaka har overført egedelar, rettar og skyldnader til det overtakande foretaket,
5. andre verknader som følgjer av fusjonsplanen.

(4) Det overtakande foretaket skal ta vare på rekneskapsmateriale og bøker frå det eller dei overdragande foretaka i samsvar med bokføringslova § 13 i minst ti år etter at fusjonen er registrert. Registrerte rekneskapsopplysingar i det overdragande foretaket på fusjonstidspunktet skal kunne bli gjengitt i samsvar med bokføringslova § 6 i minst ti år etter at fusjonen er registrert.

§ 117 Ugyldig fusjon

(1) Søksmål med påstand om at vedtak i foretaket om fusjon skal kjennast ugyldig, må reistast før fusjonen er registrert i Foretaksregisteret etter § 116. Søksmål som blir reist etter at fristen er gått ut, skal avvissast.

(2) Blir det reist søksmål om at fusjonen er ugyldig, skal tingretten gi foretaket ein frist på tre månader for å rette det tilhøvet søksmålet byggjer på.

(3) Dom som kjenner vedtak om fusjon ugyldig, har verknad for alle i foretaket.

(4) Er vedtaket om fusjonen meldt til Foretaksregisteret etter § 116, skal retten utan opphald melde dommen til

Foretaksregisteret, som skal kunngjere dommen på foretaket sin kostnad i Brønnøysundregistra sin elektroniske kunngjeringspublikasjon og i ei avis som er vanleg lesen på forretningsstaden for foretaket. Kunngjeringa i avisa kan takast inn i kortform med tilvising til den elektroniske kunngjeringa.

(5) Når vedtaket til årsmøtet blir kjent ugyldig, heftar foretaket solidarisk med dei andre foretaka som er med på fusjonen, for skyldnader frå tida etter at fusjonen skulle ha hatt verknad, og fram til kunngjeringa av dommen etter fjerde ledd.

§ 118 Fusjon mellom samvirkeforetak og heileigd dotterselskap

(1) Dersom eit samvirkeforetak eig alle aksjane i eit aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, kan styra i foretaka vedta ein fusjonsplan som går ut på at dotterselskapet vederlagsfritt skal overføre eigedelar, rettar og skyldnader under eitt til morforetaket.

(2) For gjennomføringa av fusjonen gjeld aksjelova § 13-23 og allmennaksjelova § 13-24 tilsvarande.

Kapittel 9 Fisjon

§ 119 Fisjonsomgrepet

(1) Deling av eit samvirkeforetak er omfatta av reglane om fisjon i kapitlet her når eigedelane, rettane og skyldnadene til foretaket skal fordelast på foretaket sjølv (det overdragande foretaket) og eitt eller fleire overtakande samvirkeforetak (overtakande foretak), og alle eller nokre av medlemmane i det overdragande foretaket får medlemskap i eitt eller fleire av dei overtakande foretaka.

(2) Fisjon etter dette kapitlet ligg også føre dersom det overdragande samvirkeforetaket skal opphøyre ved fisjonen, og dei samla eigedelane, rettane og skyldnadene til foretaket skal fordelast på to eller fleire overtakande samvirkeforetak mot at medlemmane i det overdragande foretaket får medlemskap i eitt eller fleire av desse.

(3) Eit overtakande foretak kan vere eit eksisterande foretak eller eit foretak som blir stifta ved fisjonen.

§ 120 Vedtak om fisjon

(1) Vedtak om fisjon blir gjort ved at årsmøtet godkjenner ein fusjonsplan, jf. § 121.

(2) Vedtak om fisjon blir gjort med fleirtal som for vedtektsendring. Dersom fisjonen inneber at medlemmane av eit overdragande eller overtakande foretak får krav på ein større andel av dei gjenverande midlane ved oppløysing, krevst fire femdels fleirtal av dei røystene som er gitt i vedkomande foretak. Vedtak etter andre punktum kan berre gjerast dersom det er sakleg grunn for det, og krev godkjenning frå Stiftelsestilsynet. Det kan stillast vilkår i ei slik godkjenning.

(3) Vedtektene kan fastsetje strengare vedtakskrav enn det som følgjer av andre ledd.

§ 121 Fusjonsplan o.a.

(1) Styret i det foretaket som skal delast, skal utarbeide og underteikne ein fusjonsplan som minst inneheld opp-

lysingar om forhold som nemnt i § 104 andre ledd. I tillegg skal fisjonsplanen oppgi:

1. fordelinga av eigedelar, rettar og skyldnader på dei foretaka som er med på fisjonen,
2. fordelinga av medlemskap og eventuelt anna vederlag på medlemmane i det overdragande foretaket.

(2) Dersom eit overtakande foretak er eit eksisterande foretak, skal fisjonsplanen innehalde eventuelle framlegg til vedtektsendringar i det overtakande foretaket. Dersom eit overtakande foretak skal stiftast ved fisjonen, skal planen i staden innehalde framlegg til stiftingsdokument for det overtakande foretaket, jf. §§ 8 til 10.

(3) Ved fisjon ved overføring til eitt eller fleire eksisterande samvirkeforetak skal styra i dei foretaka som deltek, utarbeide ein sams fusjonsplan.

(4) Føresegnene i §§ 105 til 110 gjeld tilsvarande.

§ 122 Opplysningsplikt

Styret i det foretaket som skal delast, skal gi opplysingar til sitt årsmøte og til styret i eit eksisterande overtakande foretak om vesentlege endringar i eigedelar, rettar og skyldnader som har funne stad i tida mellom under-teikninga av fisjonsplanen og behandlinga av fisjonsplanen på årsmøtet. Styret i eit eksisterande overtakande foretak har ei tilsvarande opplysningsplikt overfor sitt årsmøte og overfor styret i andre foretak som er med på fisjonen.

§ 123 Søknad til Stiftelsestilsynet, melding til Foretaksregisteret, kreditorvarsel o.a.

Føresegnene i §§ 112 til 115 gjeld tilsvarande ved fisjon.

§ 124 Iverksetjing o.a.

(1) Føresegnene i § 116 gjeld tilsvarande ved fisjon, bortsett frå føresegnene i § 116 tredje ledd andre punktum.

(2) Iverksetjinga av fisjonen har følgjande verknader:

1. det overdragande foretaket er oppløyst eller eksisterer for den gjenverande delen,
2. det eller dei overtakande foretaka er stifta og registrerte, eller dei samla andelsinnskota i eit eksisterande foretak er auka,
3. alle eller nokre av medlemmane i det overdragande foretaket er medlemmar i eitt eller fleire overtakande foretak,
4. eigedelane, rettane og skyldnadene til det overdragande foretaket er heilt eller delvis overført til eitt eller fleire overtakande foretak,
5. andre verknader som følgjer av fisjonsplanen.

§ 125 Ugyldig fisjon

Reglane om ugyldig fusjon i § 117 gjeld tilsvarande ved fisjon.

§ 126 Fordeling av eigedelar, rettar og skyldnader

(1) Dersom det utfrå fisjonsplanen ikkje let seg gjere å fastsetje kva foretak som skal eige ein eigedel, er denne i sameige mellom foretaka etter forholdet mellom dei net-

toverdiane foretaka er tilførte ved fisjonen. Det same gjeld for andre rettar enn eigedomsrett.

(2) Dersom det ut frå fisjonsplanen ikkje let seg gjere å fastsetje kva foretak som skal hefte for ein skyldnad som var oppstått før iverksetjinga av fisjonen, heftar dei foretaka som er med på fisjonen, solidarisk for skyldnaden.

(3) Dersom det foretaket som skal hefte for ein skyldnad etter fisjonsplanen, ikkje oppfyller skyldnaden, heftar dei foretaka som er med på fisjonen, solidarisk for skyldnaden. Heftinga er likevel for kvart av dei andre foretaka avgrensa til eit beløp tilsvarande den nettoverdien som foretaket vart tilført ved fisjonen.

Kapittel 10 Oppløysing o.a.

§ 127 Vedtak om oppløysing

(1) Vedtak om å løyse opp samvirkeforetaket blir gjort av årsmøtet med fleirtal som for vedtektsendring. Vedtektenene kan fastsetje eit strengare vedtakskrav.

(2) Ligg det føre forhold som etter vedtektenene skal medføre oppløysing av foretaket, eller skal foretaket løysast opp som følgje av ei lovføresegn, skal årsmøtet så snart som mogleg gjere vedtak om oppløysing av foretaket. Vedtaket blir gjort med fleirtal av dei røystene som er gitt.

(3) Årsmøtet kan ikkje gjere vedtak om oppløysing etter at foretaket er vedtatt oppløyst ved orskurd etter § 141.

§ 128 Avviklingsstyre og andre organ i foretaket

(1) Når foretaket er vedtatt oppløyst, skal årsmøtet velje eit avviklingsstyre som kjem i staden for styret og dagleg leiar. Valet gjeld på ubestemt tid med ein oppseingsfrist for medlemmane på tre månader.

(2) Reglane om styret i kapittel 6, medrekna reglane om rett for tilsette til å velje styremedlemmar, gjeld tilsvarande for avviklingsstyret.

(3) Reglane om årsmøte, representantskap og kontrollkomité gjeld så langt dei høver under avviklinga.

§ 129 Melding til Foretaksregisteret

Vedtak om å løyse opp foretaket skal meldast til Foretaksregisteret straks avviklingsstyret er valt. Meldinga skal innehalde opplysingar om medlemmane av avviklingsstyret.

§ 130 Kreditorvarsel

(1) Ved registrering av meldinga om oppløysing skal Foretaksregisteret kunngjere vedtaket om å oppløyse foretaket. I kunngjeringa skal kreditorane til foretaket varslast om at dei må melde sine krav til leiaren av avviklingsstyret innan to månader frå kunngjeringa i Brønnøysundregistra sin elektroniske kunngjeringspublikasjon. Namn og adresse til leiaren av avviklingsstyret skal gå fram av kunngjeringa.

(2) Kunngjeringa skal setjast inn i Brønnøysundregistra sin elektroniske kunngjeringspublikasjon og to gonger med minst ei veker mellomrom i ei avis som er vanleg lesen på forretningsstaden for foretaket. Kunngjeringa i avi-

sa kan takast inn i kortform med tilvising til den elektroniske kunngjeringa.

(3) Alle kreditorar med kjend adresse skal så vidt mogleg varslast særskilt av foretaket.

§ 131 Stillinga for foretaket under avviklinga

(1) Når oppløysing er vedtatt, skal foretaket på brev, kunngjeringar og andre dokument leggje orda «under avvikling» til foretaksnamnet.

(2) Verksemda til foretaket kan halde fram så langt det er ønskeleg for ei tenleg gjennomføring av avviklinga.

(3) Under avviklinga skal årsrekneskap avleggjast, reviderast og sendast til Rekneskapsregisteret etter same reglar som elles.

§ 132 Avviklingsbalanse o.a.

(1) Avviklingsstyret skal lage ei oppteikning over dei eigedelane, rettane og skyldnadene som foretaket har, og gjere opp ein balanse med sikte på avviklinga. For foretak som har revisjonsplikt etter revisorlova, skal balansen vere revidert.

(2) Oppteikninga og balansen skal leggjast ut på foretakskontoret til ettersyn for medlemmane. Kopi av balansen, eventuelt med fråsegn frå revisor, skal sendast til alle medlemmar med kjend adresse eller på anna forsvarleg vis gjerast tilgjengeleg for medlemmane. Ein medlem har etter førespurnad krav på å få tilsendt kopi av balansen med fråsegn frå revisor.

§ 133 Dekning av skyldnadene

(1) Avviklingsstyret skal syte for at dei skyldnadene foretaket har, blir dekte i den grad kreditor ikkje har fråfalle kravet sitt eller samtykkjer i å ta ein annan som debitor i staden.

(2) Kan ein kreditor ikkje finnast, eller nektar ein kreditor å ta imot sitt tilgodehavande, skal summen deponerast i Noregs Bank etter reglane i lov 17. februar 1939 nr. 2 om deponering i gjeldshøve.

§ 134 Omgjering av eigedelar og rettar i pengar

Eigedelane og rettane til foretaket skal gjerast om i pengar så langt dette er nødvendig for å dekkje skyldnader. Utover dette skal eigedelane eller rettane gjerast om i pengar dersom ikkje medlemmane er samde om noko anna.

§ 135 Utdeling til medlemmane og anna disponering over gjenverande midlar

(1) Utdeling til medlemmane eller anna disponering over gjenverande midlar kan ikkje finne stad før foretaks-skyldnadene er dekte, og det er gått minst to månader frå kunngjeringa av kreditorvarselet i Brønnøysundregistra sin elektroniske kunngjeringspublikasjon etter § 130.

(2) Slike utbetalingar kan likevel skje dersom det berre står igjen uvisse eller omtvista skyldnader, og det blir sett av ein tilstrekkeleg sum til å dekke dei. Om ikkje anna er avtalt, skal summen setjast inn på ein felleskonto for foretaket og den kreditoren det gjeld, slik at uttak ikkje kan skje utan skriftleg samtykke frå begge partar eller endeleg dom.

(3) Medlemmane i foretaket har rett til å få utbetalt andelsinnskota og innestående på medlemskapitalkonti dersom det er midlar i foretaket etter at skyldnadene er dekte. Renter på andelsinnskot eller medlemskapitalkonti har medlemmane berre krav på å få utbetalt dersom det følger av vedtektene at forrenting skal skje. Vedtektene kan fastsetje at medlemmane ved oppløysing ikkje skal ha krav på å få utbetalt andelsinnskota eller innestående på medlemskapitalkonti.

(4) Gjenverande midlar utover dette skal gå til samvirkeformål eller allmenntytige formål. I eit sekundærsamvirke skal midlane i staden fordelast på dei som er medlemmar på oppløysingstidspunktet, dersom ikkje noko anna følger av vedtektene. Føresegnene i femte ledd andre og tredje punktum gjeld i så fall tilsvarande.

(5) Vedtektene kan fastsetje at dei gjenverande midlane heilt eller delvis skal gå til dei som er medlemmar på oppløysingstidspunktet, eventuelt også tidlegare medlemmar. Fordelinga av midlane må i tilfelle skje på grunnlag av deira omsetning med foretaket dei siste fem åra. Vedtektene kan fastsetje ein annan periode enn fem år, likevel ikkje under eitt år.

(6) Ei vedtektsendring som inneber at medlemmane får ein større andel av dei gjenverande midlane ved oppløysing, krev fire femdels fleirtal av dei røystene som blir gitt. Slik vedtektsendring kan berre gjerast dersom det er sakleg grunn for det, og krev godkjenning frå Stiftelsestilsynet. Det kan stillast vilkår i ei slik godkjenning. Godkjenninga skal leggjast ved meldinga til Foretaksregisteret om vedtektsendring.

§ 136 Endeleg oppløysing

(1) Etter avslutta utdeling skal avviklingsstyret leggje fram revidert oppgjer for årsmøtet. Når oppgjeret er godkjent, skal det meldast til Foretaksregisteret at foretaket er endeleg oppløyst. Kravet i første punktum om at oppgjeret skal vere revidert gjeld ikkje for foretak som ikkje har revisjonsplikt etter revisorlova.

(2) Føresegnene om skadebot i §§ 155 til 157 gjeld også etter endeleg oppløysing.

(3) Avviklingsstyret skal syte for at rekneskapsmateriale blir tatt vare på etter bokføringslova § 13 i minst ti år etter den endelege oppløysinga. Det same gjeld bøkene til foretaket. Registrerte rekneskapsopplysingar skal kunne bli gjengitt i samsvar med bokføringslova § 6 i minst ti år etter den endelege oppløysinga.

§ 137 Etterutlodning

Det som måtte tilfalle foretaket av summar som er sette av etter § 135 andre ledd, eller som elles måtte vise seg å tilhøre det oppløyste foretaket, skal behandlast som fastsett i § 135 tredje til femte ledd. Er beløpet så lite at ei etterutlodning til medlemmane vil valde uforholdsmessig ulempe eller kostnad, kan avviklingsstyret i staden nytte det til samvirkeformål eller til allmenntytige formål.

§ 138 Ansvar for udekte skyldnader

(1) Overfor kreditorar som ikkje har fått dekning etter § 133 og heller ikkje er tilstrekkeleg sikra ved avsetjing

etter § 135 andre ledd, heftar medlemmane solidarisk inn til verdien av det som vedkomande har mottatt som utdeling etter § 135. Overfor ein slik kreditor heftar dessutan medlemmane av avviklingsstyret solidarisk utan avgrensing, dersom det ikkje blir godgjort at dei har handla forsvarleg.

(2) I regressomgangen skal fordelinga skje mellom medlemmane i forhold til det kvar einskild har fått utdelt. Lov 17. februar 1939 nr. 1 om gjeldsbrev § 2 tredje ledd gjeld tilsvarande.

(3) Krav etter første ledd blir forelda tre år etter at den endelege oppløysinga av foretaket vart registrert i Foretaksregisteret.

§ 139 Omgjering av vedtak om oppløysing

(1) Vedtak om å løyse opp foretaket kan gjerast om av årsmøtet med det fleirtalet som var nødvendig for vedtaket om oppløysing. Er foretaket oppløyst på grunn av føresegner i lov eller vedtekter, kan vedtaket berre gjerast om når oppløysingsgrunnen ikkje lenger ligg føre.

(2) Har foretaket delt ut midlar til medlemmane etter § 135, kan omgjering berre skje dersom medlemmane fører tilbake midlane til foretaket.

(3) Omgjeringa av eit vedtak om oppløysing og medlemmane av det nye styret skal straks meldast til Foretaksregisteret.

§ 140 Tingretten overtek ansvaret for avviklinga

(1) Tingretten kan ved orskurd vedta å overta ansvaret for avviklinga av foretaket når særlege grunnar talar for det, dersom

1. foretaket ikkje er meldt endeleg oppløyst til Foretaksregisteret seinast eitt år etter registrering av melding etter § 129, eller
2. minst ein femdel av medlemmane krev det.

(2) Styret eller i tilfelle avviklingsstyret skal få høve til å uttale seg før avgjerda blir tatt. Foretaksregisteret skal gi tingretten melding om at fristen etter første ledd nr. 1 er ute.

(3) Har tingretten overtatt avviklinga, skal den vidare avviklinga skje etter reglane i § 144. Orskurden har verknad som ein orskurd om konkursopning etter konkurslova kapittel VIII.

(4) Er foretaket oppløyst på grunn av føresegner i lov eller vedtekter, kan buet leverast tilbake til foretaket etter konkurslova § 136 dersom oppløysingsgrunnen ikkje lenger er til stades. § 139 andre ledd gjeld tilsvarande.

§ 141 Oppløysing etter orskurd frå tingretten

(1) Dersom ikkje årsmøtet vedtek oppløysing, skal tingretten ved orskurd vedta foretaket oppløyst i desse tilfella:

1. når foretaket skal løysast opp som følge av føresegner i lov eller vedtekter,
2. når foretaket ikkje har meldt til Foretaksregisteret eit styre som fyller dei vilkåra som følgjer av føresegnene gitt i eller i medhald av lov,
3. når foretaket etter lova skal ha dagleg leiar, og ikkje har meldt til Foretaksregisteret ein dagleg leiar som fyller dei vilkåra som er fastsette i lov,

4. når foretaket er revisjonspliktig etter revisorlova og ikkje har meldt til Foretaksregisteret ein revisor som fyller dei vilkåra som er fastsette i lov,
  5. når årsrekneskap, årsmelding og revisjonsmelding som foretaket skal sende til Rekneskapsregisteret etter rekneskapslova § 8-2, ikkje er innsende innan seks månader etter fristen for slik innsending, eller når Rekneskapsregisteret når fristen er ute, ikkje kan godkjenne det innsende materialet som årsrekneskap, årsmelding og revisjonsmelding.
- (2) Retten kan berre vedta foretaket oppløyst som følge av føresegnar i vedtektene når ein medlem har sett fram krav om det og årsmøtet har lete vere å gjere vedtak om oppløysing etter § 127.

§ 142 Behandling av saker om oppløysing etter § 141

(1) Når vilkåra i § 141 første ledd nr. 1 til 4 er oppfylte, skal Foretaksregisteret gi foretaket varsel om dette. I tilfelle som nemnt i § 141 første ledd nr. 5, skal Rekneskapsregisteret gi varselet. Foretaket skal få ein frist på ein månad til å rette tilhøvet. Følgjene av at fristen ikkje blir halden, skal også opplysast.

(2) Har foretaket ikkje retta tilhøvet når fristen går ut, skal Foretaksregisteret eller Rekneskapsregisteret ta opp igjen varselet ved kunngjering i Brønnøysundregistra sin elektroniske kunngjeringspublikasjon og i kortform i ei avis som er vanleg lesen på forretningsstaden for foretaket. I kunngjeringa skal det opplysast at vilkåra for oppløysing av foretaket er oppfylte, og at foretaket har ein frist på fire veker frå kunngjeringa i Brønnøysundregistra sin elektroniske kunngjeringspublikasjon til å rette tilhøvet. Følgjene av at fristen ikkje blir halden, skal også opplysast.

(3) Dersom det er tenleg, kan tingretten gi varsel etter føresegna her.

§ 143 Orskurden frå tingretten

(1) Har foretaket ikkje halde fristen etter § 142 andre ledd, skal Foretaksregisteret eller Rekneskapsregisteret varsle tingretten om dette.

(2) Tingretten skal utan vidare varsel ved orskurd vedta foretaket som oppløyst etter § 141, dersom ikkje vedtak om oppløysing allereie er gjort av årsmøtet. Orskurden har verknad som orskurd om konkursopning etter konkurslova kapittel VIII.

(3) Dersom vesentlege samfunnsmessige omsyn tilseier det, kan Kongen av eige tiltak gjere vedtak om at foretaket kan drive vidare, og at saka likevel ikkje skal sendast til tingretten for tvangsoppløysing, men at foretaket skal få ein ytterlegare frist før tvangsoppløysing blir gjennomført. Kongen skal gjere vedtak om at foretaket i så fall skal betale ei løpande tvangsmulkt til staten frå ein frist som blir sett og fram til forholdet er retta.

§ 144 Avvikling av foretaket

(1) Når tingretten har vedtatt foretaket oppløyst, skal foretaket avviklast etter føresegnene i konkurslova og dekningslova.

(2) Buet kan berre leverast tilbake til foretaket etter konkurslova § 136 dersom oppløysingsgrunnen ikkje lenger er til stades.

Kapittel 11 Omdanning til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

§ 145 Omdanningsomgrepet

(1) Føresegnene i kapitlet her gjeld omdanning av samvirkeforetak til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

(2) Ei omdanning ligg føre dersom eit samvirkeforetak overdreg egedelar, rettar og skyldnader under eitt til eit aksjeselskap eller allmennaksjeselskap som blir stifta ved omdanninga, og medlemmane i det omdanna samvirkeforetaket blir aksjeeigarar i aksjeselskapet eller allmennaksjeselskapet.

(3) Omdanninga krev ikkje samtykke frå kreditorane.

§ 146 Vedtak om omdanning

(1) Vedtak om omdanning blir gjort ved at årsmøtet godkjenner ein omdanningsplan, jf. §§ 147 og 148.

(2) I samvirkeforetak der medlemmane har krav på alle gjenverande midlar ved oppløysing, blir vedtak om omdanning gjort med fleirtal som for vedtektsendring, dersom ikkje vedtektene inneheld strengare vedtakskrav. I andre foretak krevst fire femdels fleirtal av røystene. Vedtak etter andre punktum kan berre gjerast dersom det er sakleg grunn for det, og krev godkjenning frå Stiftelsestilsynet. Det kan stillast vilkår i ei slik godkjenning.

(3) Samvirkeforetaket må ved omdanninga ha ein eigenkapital som minst svarer til den aksjekapitalen selskapet skal ha som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Reglane i aksjelova og allmennaksjelova § 2-6 og § 2-7 gjeld tilsvarende, dersom ikkje noko anna går fram av lova her.

§ 147 Omdanningsplan

(1) Styret skal utarbeide og underteikne ein omdanningsplan med framlegg til vedtektsendring.

(2) Omdanningsplanen skal minst innehalde:

1. frå kva tid transaksjonar i det omdanna foretaket rekneskapsmessig skal sjåast å vere gjorde for rekninga av aksjeselskapet eller allmennaksjeselskapet,
2. fordelinga av aksjar mellom medlemmane i samvirkeforetaket, jf. tredje ledd,
3. kven som skal vere medlemmar av styret i selskapet, og kven som skal vere revisor for selskapet,
4. særlege rettar eller fordelar som medlemmar av styret eller dagleg leiar skal få ved omdanninga,
5. framlegg til vedtekter for selskapet, jf. aksjelova og allmennaksjelova § 2-2.

(3) Fordelinga av aksjar skal skje etter føresegnene i § 135 femte ledd andre og tredje punktum.

§ 148 Vedlegg til omdanningsplanen

(1) Som vedlegg til omdanningsplanen skal følgje:

1. siste årsrekneskap, årsmelding og revisjonsmelding for samvirkeforetak med rekneskaps- og revisjonsplikt,
2. utkast til opningsbalanse for selskapet.

(2) Opningsbalansen skal setjast opp i samsvar med gjeldande rekneskapsreglar. Ein statsautorisert eller registrert revisor skal gi ei fråsegn om at balansen er sett opp i samsvar med desse reglane. Opningsbalansen med fråsegn frå revisor skal tidlegast vere datert åtte veker før årsmøtevedtaket om omdanning. Kongen kan gi forskrift med nærmare reglar om kravet til opningsbalanse. I forskrifta kan det gjerast unntak frå reglane i første til tredje punktum.

§ 149 Rapport om omdanninga, forholdet til dei tilsette, melding til medlemmane

Føresegnene i §§ 107, 109 og 110 gjeld tilsvarende ved omdanning så langt dei høver.

§ 150 Søknad til Stiftelsestilsynet

Føresegna i § 112 gjeld tilsvarende ved omdanning.

§ 151 Melding til Foretaksregisteret

(1) Foretaket skal melde omdanningsvedtaket til Foretaksregisteret innan tre månader etter at årsmøtet godkjende omdanningsplanen, jf. § 146 første ledd.

(2) Dersom vedtaket krev godkjenning av Stiftelsestilsynet (jf. § 146 andre ledd), skal foretaket ikkje melde vedtaket før godkjenning er gitt, og klagefristen etter forvaltningslova er ute, eller departementet har gjort vedtak i klagesaka. Fristen for å melde vedtaket er tre månader etter at klagefristen er overseten, eller departementet har gjort vedtak i klagesaka. Godkjenninga skal leggjast ved meldinga til Foretaksregisteret.

(3) Er vedtaket ikkje meldt til Foretaksregisteret innan fristen i første og andre ledd, kan registrering ikkje finne stad. Vedtaket er då ikkje lenger bindande. Det same gjeld om registrering blir nekta på grunn av feil som ikkje kan rettast.

§ 152 Iverksetjing av omdanninga

Omdanninga til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap skjer når omdanningsvedtaket blir registrert i Foretaksregisteret. Iverksetjinga har følgjande verknader:

1. samvirkeforetaket er omdanna til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap,
2. medlemmane i samvirkeforetaket er blitt aksjeeigarar i aksjeselskapet eller allmennaksjeselskapet,
3. egedelane, rettane og skyldnadene til samvirkeforetaket er overtatt av aksjeselskapet eller allmennaksjeselskapet,
4. andre verknader som følgjer av omdanningsplanen.

Kapittel 12 Skadebot m.m.

§ 153 Skadebotansvar

(1) Foretaket, medlem eller andre kan krevje at dagleg leiar, styremedlem, medlem av representantskapet eller kontrollkomiteen, granskar eller medlem skal erstatte

skade som dei i den nemnde eigenskapen forsettleg eller aktlaust har valda vedkomande.

(2) Foretaket, medlem eller andre kan også krevje skadebot av den som forsettleg eller aktlaust har medverka til skadevalding som nemnd i første ledd. Skadebot kan krevjast av medverkaren sjølv om skadevaldaren ikkje kan haldast ansvarleg fordi han eller ho ikkje har handla forsettleg eller aktlaust.

§ 154 Lemping

Skadebotansvar etter § 153 kan lempast etter skadeserstatningslova § 5-2.

§ 155 Vedtak om å fremje krav

(1) Årsmøtet avgjer om foretaket skal fremje skadebotkrav etter § 153. Er det opna gjeldsforhandling eller konkurs, gjeld føresegnene i konkurslova.

(2) Første ledd gjeld tilsvarende for inngåing av førehandsavtale mellom foretaket og nokon som er nemnd i § 153, som regulerer eller avgrensar skadebotansvaret deira.

§ 156 Krav på vegner av foretaket

(1) Har årsmøtet gitt ansvarsfritak eller forkasta framlegg om å krevje skadebot etter § 153, kan ein tidel, men minst fem, av medlemmane som har teikna medlemskap før siste årsskifte, gjere skadebotansvar gjeldande på vegner av og i namnet til foretaket. Er søksmål om skadebot reist, kan det halde fram sjølv om nokre medlemmar trekkjer seg frå søksmålet eller melder seg ut av foretaket.

(2) Søksmålet om skadebot må reisast ved sams fullmektig innan tre månader etter at vedtaket vart gjort av årsmøtet. Er det kravd gransking etter §§ 59 til 61, blir fristen rekna frå den dagen kravet er endeleg avslege eller i tilfelle granskinga er avslutta.

(3) Kostnadene med søksmålet om skadebot er foretaket uvedkomande. Kostnadene kan likevel krevjast dekte av foretaket med opp til den summen som er komen foretaket til gode ved søksmålet.

(4) Paragrafen her gjeld ikkje når vedtak som nemnt i første ledd er gjort med fleirtal som for vedtektsendring. Det same gjeld ved inngått forlik.

§ 157 Ansvarsfritak

Har årsmøtet gjort vedtak om ansvarsfritak eller om at ansvar ikkje skal gjerast gjeldande, kan foretaket likevel fremje krav grunna på omstende som årsmøtet på vesentlege punkt ikkje fekk rette og fullstendige opplysingar om då vedtaket vart gjort.

§ 158 Konkurrerande krav

Medlemmar, kreditorar eller andre som har lide tap fordi foretaket er påført tap, er bundne av skadeoppgjær med foretaket, og deira krav står tilbake for foretaket sitt krav.

§ 159 Andre krav på vegner av foretaket

(1) Føresegnene i §§ 155 til 157 gjeld tilsvarende for myndet til å krevje offentleg påtale og reise privat straffesak.

(2) Føresegnene i §§ 156 og 157 gjeld tilsvarende for krav foretaket har på tilbakeføring etter § 31 andre ledd.

Kapittel 13 Rettargangsreglar

§ 160 Rettssak mellom foretaket og styret

I saker mellom foretaket og styret eller enkelte styremedlemmar skal årsmøtet velje ein eller fleire personar til å representere foretaket i saka. Blir ikkje det gjort, kan forkyning for foretaket skje til ein av medlemmane.

§ 161 Saksbehandlinga i tingretten o.a.

(1) Når tingretten behandlar saker etter lova her, gjeld reglane i skiftelova §§ 22 til 25 når ikkje anna går fram av lova her.

(2) Orskurdar og andre avgjerder som tingretten tek etter lova her, kan ankast dersom ikkje noko anna går fram av lova her.

(3) Ein anke kan ikkje grunnast på at orskurden eller avgjerda er utenleg eller uheldig. Dette gjeld ikkje orskurd etter §§ 59 til 61.

Kapittel 14 Iverksetjing og overgangsreglar. Endringar i andre lover

§ 162 Iverksetjing

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset. Dei einskilte føresegnene kan setjast i verk til ulik tid.

§ 163 Overgangsreglar

1. Samvirkeleg eller økonomiske foreiningar som er stifta før lova blir sett i verk, er ikkje underlagde lova før det har gått fem år frå iverksetjinga. Årsmøtet kan med fleirtal som for vedtektsendring vedta at samanslutninga skal registrerast som samvirkeforetak (SA) i Foretaksregisteret på eit tidlegare tidspunkt. Samanslutninga skal i så fall meldast til Foretaksregisteret innan tre månader etter at vedtaket er gjort. Elles fell vedtaket bort. Foretaket er underlagt lova frå registreringstidspunktet.

2. Samvirkeleg og økonomiske foreiningar som er stifta før lova blir sett i verk, skal bringe vedtektene i samsvar med lova innan fem år etter iverksetjinga, eller innan eit eventuelt tidlegare tidspunkt etter nr. 1 andre punktum. Vedtektsendringane skal meldast til Foretaksregisteret.

Vedtektsendringar som er nødvendige for å bringe vedtektene i samsvar med lova, kan årsmøtet vedta med fleirtal av dei røystene som er gitt. Står røystetalet likt, avgjer møteleiaren kva vedtaket skal gå ut på, sjølv om møteleiaren ikkje har røysterett.

Er vedtektene ikkje brakt i samsvar med lova innan fristen etter første ledd, og gjer ikkje foretaket dei nødvendige endringane etter krav frå Foretaksregisteret, skal tingretten etter melding frå Foretaksregisteret vedta foretaket oppløyst. Føresegnene i §§ 141 til 144 gjeld tilsvarende.

3. Foretak som på tidspunktet for iverksetjing av lova har ei ordning med omsetjelege andelar, kan opprett-

halde ordninga også etter at lova er sett i verk. Andelar kan berre omsetjast til andre medlemmar, eller til personar som blir medlemmar ved kjøp av andelar.

4. Foretak som på tidspunktet for iverksetjing av lova har vedtekter som gir dei tilsette rett til å vere representerte i årsmøte og eventuelt representantskap, kan oppretthalde ordninga også etter at lova er sett i verk.
5. Endringa i § 164 nr. 22 i lov 21. juni 1985 nr. 79 om enerett til foretaksnavn og andre forretningskjenne-tegn (foretaksnavneloven) § 2-2 gjeld også for foretaksnavnelova.
6. Det skal ikkje betalast gebyr for Foretaksregisterets kunngjering av endringar i foretaksnavn som følgje av § 164 nr. 22.
7. For bustadbyggjelag og gjensidige forsikringsselskap som er stifta og registrerte i Foretaksregisteret for § 164 nr. 35 og 38 blir sett i verk, skal styret vere sett saman i samsvar med lova innan to år etter iverksetjinga.
8. Kongen kan gi nærmare overgangsføresegner.

§ 164 Endringar i andre lover

Frå den tid lova blir sett i verk, blir det gjort følgjande endringar i andre lover:

1. I lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov (straffeloven) blir det gjort følgjande endringar:

§ 48 a andre ledd skal lyde:

Med foretak menes her selskap, *samvirkeforetak*, forening eller annen sammenslutning, enkeltpersonforetak, stiftelse, bo eller offentlig virksomhet.

§ 79 første ledd første punktum skal lyde:

Er fornærmede et selskap, *et samvirkeforetak*, en forening eller en stiftelse, kan offentlig påtale begjæres av styret.

2. I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven) blir det gjort følgjande endringar:

§ 106 nr. 5 skal lyde:

5. når han styrer eller er medlem eller varamedlem av styret for et selskap, *et samvirkeforetak*, en forening, sparebank, stiftelse eller offentlig innretning eller ordfører eller varaordfører i en kommune eller fylkeskommune som står i et slikt forhold til saken som nevnt i nr. 1, eller når han styrer eller er medlem eller varamedlem av styret for et bo som står i slikt forhold til saken, og det ikke er tingretten selv som styrer boet;

§ 191 andre ledd skal lyde:

For offentlige indretninger og for stiftelser, sparebanker, foreninger, selskaper, *samvirkeforetak*, statsforetak eller boer mottages forkyndelser og meddelelser av den, som styrer deres anliggender eller, hvis de styres av flere i forening, av styrets formand. Er der ingen formand, kan de rettes til ethvert medlem av styret.

3. I lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. skal § 4 første ledd andre og tredje punktum lyde:

Det samme gjelder aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper, *samvirkeforetak* og andre sammenslutninger hvor minst 2/3 av kapitalen og stemmene eies av foretak organisert etter lov om statsforetak, en eller flere kommuner eller fylkeskommuner, såfremt utbyggingen av vedkommende vannfall hovedsakelig skal utnyttes til alminnelig kraftforsyning. Staten har forkjøpsrett til aksjer eller parter etter denne bestemmelse dersom 2/3 av kapitalen og stemmene i aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper, *samvirkeforetak* og andre sammenslutninger ikke lenger eies av en eller flere kommuner eller fylkeskommuner.

4. I lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer skal § 10 nr. 2 første ledd lyde:

2. Når en regulering hovedsakelig skal utnyttes til alminnelig kraftforsyning og hensynet til andre almene interesser ikke taler mot det, kan reguleringskonseksjon gis på ubegrenset tid for vassdrag hvor vannkraften skal utnyttes av foretak organisert etter lov om statsforetak, en norsk kommune eller flere norske kommuner eller fylkeskommuner i fellesskap eller av aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper, *samvirkeforetak* eller andre sammenslutninger hvor minst 2/3 av kapitalen og stemmene eies av foretak organisert etter lov om statsforetak, en eller flere kommuner eller fylkeskommuner.

5. Lov 25. juni 1936 nr. 4 om enkelte bestemmelser angående meieriselskaper blir oppheva.

6. I lov 17. februar 1939 nr. 1 om gjeldsbrev blir det gjort følgende endringer:

§ 4 skal lyde:

Ihendehavargjeldsbrev skal betalast i forretningslokalet til skyldnaren når ikkje anna er sagt.

Det same gjeld gjeldsbrev som blir utgjevne mange i samanheng og med sams tekst (mengdegjeldsbrev), og gjeldsbrev som bankar eller *samvirkeforetak* gjev ut for innlån.

§ 30 skal lyde:

Innskotsbøker i bankar og *samvirkeforetak* fylgjer føresegnene om enkle gjeldsbrev.

7. I lov 8. juli 1949 nr. 13 om produksjon, transport og omsetning av agn skal § 1 første ledd nr. 1 lyde:

1. at omsetningen av agn til fisker bare skal skje gjennom et *samvirkeforetak* av fiskere hvis vedtekter er godkjent av vedkommende departement;

8. I lov 14. desember 1951 nr. 3 om omsetningen av råfisk skal § 3 første ledd lyde:

Vedkommende departement kan i henhold til § 2 i denne loven godkjenne vedtekter for salgsorganisasjoner av fiskere når fiskerne eller eiere av båt eller redskaper kan bli medlemmer ved direkte medlemskap eller ved med-

lemskap gjennom båtlag, lokale salgslag eller gjennom den faglige fiskerorganisasjon og salgsorganisasjonen er et *samvirkeforetak*.

9. I lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker skal § 18 første ledd andre punktum lyde:

Han må heller ikke ta del i behandlingen eller avgjørelsen av noe spørsmål som har økonomisk særinteresse for kommune, selskap, *samvirkeforetak*, forening eller annen offentlig eller privat institusjon hvis interesser han i egenkap av ordfører, styremedlem, daglig leder, forretningsfører eller partsrepresentant har som oppdrag å ivareta.

10. I lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker blir det gjort følgende endringer:

§ 1 tredje ledd skal lyde:

Samvirkeforetak kan ta imot innskudd fra medlemmer uten å komme inn under loven. *Samvirkeforetak* som tar imot innskudd fra medlemmene, skal gi melding til Kredittilsynet med opplysninger om ordningens omfang og hvordan midlene kan disponeres. Kredittilsynet skal gi pålegg om etablering av betryggende sikkerhet for innskuddene dersom det mottas innskudd fra en ubestemt krets. Kredittilsynet kan fastsette regler om hva som skal anses som betryggende sikkerhet. *Samvirkeforetak* som tar imot innskudd fra medlemmene, og sikringsordninger for sikring av slike innskudd, kan undergis tilsyn av Kredittilsynet etter nærmere regler fastsatt av Kongen.

§ 17 første ledd andre punktum skal lyde:

Han må heller ikke ta del i behandlingen eller avgjørelsen av noe spørsmål som har økonomisk særinteresse for kommune, selskap, *samvirkeforetak*, forening eller annen offentlig eller privat institusjon hvis interesser han i egenkap av ordfører, styremedlem, daglig leder, forretningsfører eller partsrepresentant har som oppdrag å ivareta.

11. I lov 21. juni 1963 nr. 23 Veglov skal § 55 sjette ledd lyde:

Det som er bestemt i paragrafen her om den einskilde sine rettar og plikter, gjeld òg om ansvaret for drifta av vegen ligg i eit sameige, *et samvirkeforetak*, eller er skipa på annan måte.

12. I lov om 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) skal § 6 første ledd bokstav e lyde:

e) når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for, et selskap som er part i saken og ikke helt ut eies av stat eller kommune, *et samvirkeforetak*, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken.

13. I lov 7. juli 1967 nr. 13 om husleieregulering m.v. for boliger skal § 3 andre ledd nr. 2 lyde:

2. utleie av bolig i hus som eies av aksjeselskap, allmennaksjeselskap eller *samvirkeforetak* der leietakeren er aksjonær eller andelshaver. Det samme gjelder ved fremleie av slik bolig.

14. I lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift blir det gjort følgende endringer:

§ 11 andre ledd tredje punktum skal lyde:

Bestemmelsene i dette ledd gjelder ikke institusjoner eller virksomhet som er organisert som aksjeselskap, allmennaksjeselskap, *samvirkeforetak* eller statsforetak.

§ 44 a første ledd første punktum skal lyde:

Departementet kan gi forskrifter om at foreninger og *samvirkeforetak* som hovedsakelig omsetter produkter fra medlemmenes fiske, skogbruk eller jordbruk med binæringer, skal kunne anføre avgift i sitt avregningsoppgjør med leverandør som ikke er registrert hos avgiftsmyndigheten.

§ 51 første ledd skal lyde:

Oppgaveplikten etter bestemmelsene i dette kapittel påhviler i enkeltpersonforetak innehaver, i selskap, *samvirkeforetak*, forening, institusjon eller innretning den daglige leder av virksomheten eller styrets formann hvis det ikke er noen slik leder.

§ 52 andre ledd skal lyde:

Pålegg til selskap, *samvirkeforetak*, forening, innretning eller organisasjon rettes til styret og sendes hvert medlem i rekommandert brev. Tvangsmulkt kan inndrives såvel hos medlemmene av styret som hos selskapet, *samvirkeforetaket*, foreningen, innretningen eller organisasjonen.

15. I lov 10. juni 1977 nr. 1 om anerkjennelse og fullbyrding av nordiske dommer på privatrettens område skal § 7 nr. 1 bokstav f lyde:

f) avgjørelse eller forlik om konkursbehandling eller offentlig akkordforhandling, omstøting eller tilsidesetting av rettsstiftelser på grunn av konkurs, dersom ikke avgjørelsen eller forliket gjelder omstøting eller tilsidesetting av rettsstiftelser på grunn av en konkurs som er åpnet i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige, og retten ved åpningen av konkurs grunnet sin kompetanse på at skyldneren er eller ved sin død var bosatt i landet, eller at et selskap, *et samvirkeforetak*, en forening eller en stiftelse hadde sitt sete i landet.

16. I lov 9. juni 1978 nr. 49 om reindrift skal § 17 tredje ledd lyde:

Samvirkeforetak, aksjeselskap, allmennaksjeselskap eller liknende sammenslutning har bare krav på å få registrert ett reinmerke.

17. I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant blir det gjort følgende endringer:

Ny § 4-2 b skal lyde:

§ 4-2 b *Medlemskap i samvirkeforetak*

Panterett i medlemskap i samvirkeforetak som kan pantsettes etter samvirkeoven § 21, får rettsvern ved at foretaket får melding om pantsettelsen. Bestemmelsen i § 1-4 gjelder ikke for panterett som får rettsvern på denne måten. Er medlemskapet knyttet til fast eiendom (jf. § 2-2

første ledd bokstav c), får panteretten rettsvern ved tinglysing i grunnboken.

§ 5-7 skal lyde:

§ 5-7 *Utlegg i verdipapir, finansielle instrumenter registrert i et verdipapirregister, innløsningspapir, aksjer, medlemskap i samvirkeforetak eller enkle krav*

(1) Utleggspant i verdipapir får rettsvern etter reglene om håndpant i § 3-2 annet og tredje ledd.

(2) Utleggspant i innløsningspapir som ikke er verdipapir, får rettsvern etter reglene om håndpant i § 3-2 annet og tredje ledd, når det dessuten er gitt melding til den forpliktete etter papiret etter reglene i § 4-5.

(3) Utleggspant i aksjer som ikke er registrert i et verdipapirregister, får rettsvern etter reglene i § 4-2 a annet ledd.

(4) *Utleggspant i medlemskap i samvirkeforetak får rettsvern etter § 4-2 b.*

(5) Utleggspant i enkle krav får rettsvern etter reglene i § 4-5 første ledd. Lov av 17. februar 1939 om gjeldsbrev §§ 25 til 28 gjelder tilsvarende.

(6) I de tilfelle som er nevnt i de foregående ledd, får utlegget rettsvern mot saksøktes kreditorer også ved at utlegget blir tinglyst på saksøktes blad i Løsøreregisteret.

(7) Utleggspant i finansielle instrumenter registrert i et verdipapirregister får rettsvern ved registrering i verdipapirregisteret, jf verdipapirregisterloven.

18. I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) blir det gjort følgende endringer:

§ 6-11 nr. 4 skal lyde:

4. Bestemmelsene i nr. 1-3 gjelder tilsvarende for sparebanker, gjensidige forsikringselskaper, *samvirkeforetak av låntakere*, og selveiende finansieringsforetak som har utstedt grunnfondsbevis, jf. sparebankloven § 2 annet ledd, forsikringsloven § 4-2 annet ledd og finansieringsvirksomhetsloven og for selskaper og sammenslutninger der medlemmene har begrenset ansvar og som noen eier formuesandeler i eller mottar inntektsandeler fra, unntatt boligselskaper hvor andelshaverne lignes etter skatteloven § 7-3.

§ 6-14 nr. 1 til 3 skal lyde:

1. Oppgaveplikten etter dette kapittel påligger i enkeltpersonforetak innehaveren og i selskap, *samvirkeforetak*, forening, institusjon eller innretning den daglige leder av virksomheten, eller hvis det ikke er noen daglig leder, styrets formann.

2. Oppgaveplikten etter § 6-2 nr. 1 i påligger reder og fører (hovedsmann, notbas) for fiske- og fangstfartøy og plikten etter § 6-2 nr. 1 j formannen for arbeidslaget. Når det foreligger forhold som nevnt i § 3 annet ledd i skattebetalingsloven, påhviler oppgaveplikten den som har plikt til å foreta forskuddstrekk. Oppgaveplikten etter § 6-3 nr. 4 påligger fondsstyret.

3. I selskap, *samvirkeforetak*, forening, institusjon eller innretning som ikke er skattepliktig, påligger oppgaveplikten også revisor.

§ 6-17 første ledd nr. 1 andre punktum skal lyde:

For selskaper, *samvirkeforetak*, foreninger, sammenlutninger m.v. skal oppgaven inneholde organisasjonsnummer eller når slikt ikke finnes, annen identifikasjon etter regler gitt av Skattedirektoratet.

§ 10-6 nr. 2 skal lyde:

2. Pålegg til selskap, *samvirkeforetak*, forening, innretning eller organisasjon rettes til styret og sendes hvert medlem i rekommandert brev. Tvangsmulkten kan inndrives såvel hos medlemmene av styret som hos selskapet, *samvirkeforetaket*, foreningen, innretningen eller organisasjonen.

19. I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) skal § 142 femte ledd lyde:

Med selskap i tredje og fjerde ledd menes aksjeselskap, allmennaksjeselskap, forretningsavdeling av utenlandsk selskap, næringsdrivende stiftelse, boligbyggelag, borettslag, *samvirkeforetak*, gjensidig forsikringsselskap og statsforetak.

20. I lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven) skal § 1-3 andre og tredje ledd lyde:

Fristdagen ved tvangsoppløsning etter konkurslovens regler av aksjeselskaper i medhold av aksjeloven § 16-15, jf § 16-18, og av allmennaksjeselskaper i medhold av allmennaksjeloven § 16-15, jf § 16-18, er dagen da kunngjøring som nevnt i aksjeloven § 16-16 annet ledd eller allmennaksjeloven § 16-16 annet ledd for vedkommende selskap ble kunngjort i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon. *Det samme gjelder ved tvangsoppløsning av samvirkeforetak i medhold av samvirke-loven § 141, jf § 144.*

Fristdagen ved avvikling etter konkurslovens og dekningslovens regler av aksjeselskaper i medhold av aksjeloven § 16-14, jf § 16-18, og av allmennaksjeselskaper etter allmennaksjeloven § 16-14, jf § 16-18, er dagen da tingretten traff kjennelse om å overta ansvaret for avviklingen. *Det samme gjelder ved avvikling av samvirkeforetak i medhold av samvirke-loven § 140, jf § 144.*

21. I lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak blir det gjort følgende endringer:

§ 2-1 første ledd skal lyde:

Følgende norske foretak skal registreres:

1. Aksjeselskaper
2. Allmennaksjeselskaper og europeiske selskaper
3. Andre næringsdrivende selskaper
4. *Samvirkeforetak og europeiske samvirkeforetak*
5. Næringsdrivende stiftelser, jf. stiftelsesloven § 4 annet og tredje ledd
6. Foreninger og andre innretninger som driver næringsvirksomhet eller har til formål å drive slik virksomhet
7. Enkeltpersonforetak som driver handel med dertil innkjøpte varer eller som sysselsetter mer enn fem fast ansatte i hovedstilling

8. Statsforetak

9. Interkommunale selskaper

10. Kommunale og fylkeskommunale foretak

11. Regionalt helseforetak og helseforetak, jf. lov 15. juni 2001 nr. 93 om helseforetak m.m.

12. Foretak som i særlovgevingen er pålagt registreringsplikt.

§ 3-2 skal lyde:

§ 3-2 (samvirkeforetak og andre foretak med begrenset ansvar)

For *samvirkeforetak* og andre foretak hvor ikke noen av deltakerne har personlig ansvar for foretakets forpliktelser, udelt eller for deler som tilsammen utgjør selskapets forpliktelser, får § 3-1 første ledd nr. 1 til 6 tilsvarende anvendelse.

For samvirkeforetak, boligbyggelag og gjensidige forsikringsselskaper skal registeret også inneholde opplysninger om foretaket er underlagt krav til kjønnsrepresentasjon i styret etter lov om samvirkeforetak § 69, lov 6. juni 2003 nr. 38 om bustadbyggjelag § 6-4 a og lov 10. juni 2005 nr. 44 om om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. § 5-3 annet punktum. Dersom foretaket er underlagt et krav til kjønnsrepresentasjon, skal registeret også inneholde opplysninger om styremedlemmers og varamedlemmers kjønn, og om de er valgt blant de ansatte etter reglene i lov om samvirkeforetak § 67, lov 6. juni 2003 nr. 38 om bustadbyggjelag § 6-4 og lov 10. juni 2005 nr. 44 om om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. § 5-1.

Dersom ikke annet er bestemt i lov eller med hjemmel i lov, skal vedtektene i foretak som omhandles i denne bestemmelse, inneholde regler om følgende forhold:

1. Foretakets navn
2. Foretakets forretningskommune
3. Foretakets formål
4. Deltakernes ansvar for foretakets forpliktelser
5. Foretakets organer og deres myndighetsområder
6. Hvem som representerer foretaket utad og tegner dets foretaksnavn
7. Krav om stemmeflertall ved beslutninger
8. Rett til eierskifte av foretaksandeler.

§ 4-1 første ledd skal lyde:

Registreringspliktige foretak skal meldes til registeret før næringsvirksomheten begynner. Aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper og *samvirkeforetak* skal være meldt senest 3 måneder etter at stiftelsesdokumentet er undertegnet. Stiftelser skal være meldt innen de frister som følger av stiftelsesloven § 13 annet og tredje punktum. Andre foretak med begrenset ansvar, jf. § 3-2, og foreninger og andre innretninger som nevnt i § 3-6 og som har til formål å drive næringsvirksomhet skal, selv om næringsvirksomhet ikke har begynt, være meldt senest 6 måneder etter at stiftelsesdokumentet er undertegnet. Førstegangsmeldingen skal inneholde opplysninger som nevnt i kapittel III.

§ 4-4 bokstav a skal lyde:

a) Gjenpart av stiftelsesdokument og utskrift av protokollen fra generalforsamlinger som viser meldte opplysninger i aksjeselskap, allmennaksjeselskap, *samvirkeforetak* og *annet foretak* med begrenset ansvar, forening og annen innretning; selskapsavtalen for ansvarlig selskap, kommandittselskap og europeisk økonomisk foretaksgruppe, selskapsavtalen for interkommunalt selskap, for stiftelser, stiftelsesdokumentet eller den disposisjonen som ellers danner grunnlaget for stiftelsen, og gjenpart av vedtak om opprettelse av regionalt helseforetak og helseforetak.

§ 4-4 bokstav e skal lyde:

e) Erklæring fra revisor om at de opplysninger som er gitt om innbetaling av aksjekapital, selskapskapital i kommandittselskap, jf. § 3-3 nr. 6 og 7, grunnkapital i stiftelse og innskuddskapital i *samvirkeforetak*, statsforetak, interkommunalt selskap, regionalt helseforetak og helseforetak er riktige. I tilfelle også dokumenter og *erklæringer* som nevnt i:

1. aksjeloven § 2-4 annet ledd, § 2-5 annet ledd, § 2-6, § 2-8, § 10-2, § 13-10, § 14-4 tredje ledd, jf. § 13-10, og § 15-1 annet ledd annet punktum
2. allmennaksjeloven § 2-4 annet ledd, § 2-5 annet ledd, § 2-6, § 2-8, § 10-2, § 13-10, og § 14-4 tredje ledd, jf. § 13-10
3. *samvirke*loven § 11, § 104 annet ledd nr. 7, § 121 første ledd, jf. § 104 annet ledd nr. 7, § 146 tredje ledd, jf. aksjeloven § 2-6 og allmennaksjeloven § 2-6, og § 148 første ledd nr. 2 og annet ledd
4. selskapsloven § 3-3 tredje ledd tredje punktum
5. stiftelsesloven § 12 første ledd bokstav d og annet ledd og § 23 annet punktum.

22. I lov 21. juni 1985 nr. 79 om enerett til foretaksnavn og andre forretningskjenninger (foretaksnavneloven) blir det gjort følgende endringer:

§ 2-2 åttande ledd skal lyde:

Foretaksnavn for samvirkeforetak skal inneholde ordet samvirkeforetak eller forkortelsen SA.

Noverande § 2-2 åttande til fjortande ledd blir § 2-2 niande til femtande ledd.

23. I lov 21. juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven) skal § 2-13 første ledd fjerde punktum lyde:
Bare *myndige* personer kan være styremedlemmer.

24. I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner blir det gjort følgende endringer:

§ 3-2 første ledd skal lyde:

Finansieringsforetak kan ikke uten samtykke av Kongen organiseres på annen måte enn som aksjeselskap, allmennaksjeselskap, selveiende institusjon (stiftelse) eller *samvirkeforetak av låntakere*. Som vilkår for tillatelsen kan Kongen stille krav til foretakets organisasjon.

§ 3-10 første og andre ledd skal lyde:

Foretaket skal ha et representantskap med minst tolv medlemmer. Kongen kan samtykke i at representantskapet skal ha et lavere antall medlemmer. Er foretaket organisert som aksjeselskap eller *samvirkeforetak*, kan Kongen samtykke i at *foretaket* ikke skal ha representantskap.

Er foretaket organisert på annen måte enn som *aksjeselskap, allmennaksjeselskap eller samvirkeforetak*, utøver representantskapet den øverste myndighet i foretaket.

25. I lov 27. april 1990 nr. 9 om regulering av eksporten av fisk og fiskevarer skal § 4 første ledd lyde:

Departementet kan ved forskrift bestemme at forhandlinger om og gjennomføring av salg av bestemte fiskeslag og fiskevarer til nærmere bestemte utenlandske markeder, bare skal kunne foretas av ett eller flere *salgsforetak* med begrenset ansvar (sentralisert salg).

26. I lov 19. juni 1992 nr. 59 om bygdeallmenninger skal § 4-2 første ledd nr. 3 lyde:

3. For eiendom som eies av en fylkeskommune, en kommune, et selskap, *et samvirkeforetak*, en stiftelse, en forening, et bo eller lignende, utøves stemmeretten ved skriftlig fullmakt undertegnet av rette vedkommende.

27. I lov 19. juni 1992 nr. 60 om skogsdrift m.v. i statsallmenningene skal § 3-2 første ledd nr. 3 lyde:

3. For eiendom som eies av en fylkeskommune, en kommune, et selskap, *et samvirkeforetak*, en stiftelse, en forening, et bo eller lignende, utøves stemmeretten ved skriftlig fullmakt undertegnet av rette vedkommende.

28. I lov 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eiendom (avhendingslova) skal § 3-4 andre ledd bokstav d lyde:

d) Sameigepart, bruksrett, part i sams driftsting og driftstiltak, og *medlemskap i samvirkeforetak*, når dette ligg til eignedomen.

29. I lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) skal § 3-2 første ledd nr. 5 lyde:

5. foreninger, *samvirkeforetak* og lignende sammenslutninger som har helt norsk styre med sete i Norge, og hvor minst to tredjedeler av medlemmene er norske statsborgere eller likestilt med slike etter denne paragraf

30. I lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret skal § 4 første ledd lyde:

Følgende enheter skal registreres i Enhetsregisteret hvis de registreres i tilknyttet register:

- a) Staten, fylkeskommuner og kommuner.
- b) Selskaper, *samvirkeforetak*, foreninger, stiftelser, verdipapirfond, bo og andre juridiske personer. Dødsbo og felleseiebo som identifiseres ved fødselsnummer, og indre selskaper, er likevel ikke registreringspliktige.
- c) Enkeltpersonsforetak.
- d) Tingsrettslige sameier som opptrer som sådanne utad.

31. I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven) blir det gjort følgende endringer:

§ 1-1 tredje ledd nr. 3 skal lyde:
3. *Samvirkeforetak.*

§ 6-8 første ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder hvis et styremedlem *blir umyndiggjort eller* blir satt i konkurskarantene etter konkursloven §§ 142 og 143.

§ 6-11 skal lyde:

§ 6-11 *Krav til styremedlemmer og daglig leder*

(1) Daglig leder og minst halvdel av styrets medlemmer skal være bosatt her i riket, med mindre Kongen gjør unntak i det enkelte tilfellet. *Første punktum* gjelder ikke statsborgere i stater som er part i EØS-avtalen, når de er bosatt i en slik stat.

(2) *Bare myndige personer kan være styremedlemmer.*

§ 8-5 første ledd andre punktum skal lyde:

Som konsernselskap regnes også foretak som inngår i et konsern etter samvirke-loven § 5.

32. I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven) blir det gjort følgende endringer:

§ 6-8 første ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder hvis et styremedlem *blir umyndiggjort eller* blir satt i konkurskarantene etter konkursloven §§ 142 og 143.

§ 6-11 skal lyde:

§ 6-11 *Krav til styremedlemmer og daglig leder*

(1) Daglig leder og minst halvdel av styrets medlemmer skal være bosatt her i riket, med mindre Kongen gjør unntak i det enkelte tilfellet. *Første punktum* gjelder ikke statsborgere i stater som er part i EØS-avtalen, når de er bosatt i en slik stat.

(2) *Bare myndige personer kan være styremedlemmer.*

§ 8-5 første ledd andre punktum skal lyde:

Som konsernselskap regnes også foretak som inngår i et konsern etter samvirke-loven § 5.

33. I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) blir det gjort følgende endringer:

§ 7-25 tredje ledd skal lyde:

Samvirkeforetak som har medlemskapitalkonti i sam-svar med lov om samvirkeforetak § 29, skal gi opplysninger om årets utbetaling og avsetning. Det skal også opplyses om eventuelle vedtektsbestemmelser og årsmøtevedtak eller forslag til vedtak knyttet til medlemskapitalkonti.

§ 7-42 sjette ledd skal lyde:

Samvirkeforetak som har medlemskapitalkonti i sam-svar med lov om samvirkeforetak § 29, skal gi opplysninger om årets utbetaling og avsetning. Det skal også opplyses om eventuelle vedtektsbestemmelser og årsmøtevedtak eller forslag til vedtak knyttet til medlemskapitalkonti.

34. I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) blir det gjort følgende endringer:

§ 2-2 første ledd bokstav h nr. 2 blir oppheva. Noverande nr. 3 og 4 blir nr. 2 og 3.

§ 2-30 første ledd bokstav i skal lyde:

i. selveiende finansieringsforetak og *samvirkeforetak av låntakere*, unntatt

1. sparebanker
2. finansieringsforetak og *samvirkeforetak av låntakere* som driver virksomhet som har konsesjon etter lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner
3. finansinstitusjoner og foretak som driver leasingvirksomhet.

§ 6-40 femte ledd bokstav a skal lyde:

a. renter som sparebank og gjensidige forsikringsselskap, *samvirkeforetak av låntakere* og selveiende finansieringsforetak har utbetalt på grunnfondsbevis, jf. lov om sparebanker § 2 annet ledd, forsikringsloven § 4-2 annet ledd og finansieringsvirksomhetsloven,

§ 10-2 første ledd skal lyde:

(1) Aksjeselskap og allmennaksjeselskap kan kreve fradrag ved inntektslikningen for konsernbidrag så langt dette ligger innenfor den ellers skattepliktige alminnelige inntekt, og for så vidt konsernbidraget ellers er lovlig i forhold til aksjelovens og allmennaksjelovens regler. Likestilt selskap og sammenslutning kan kreve fradrag for konsernbidrag i den utstrekning aksjeselskap og allmennaksjeselskap kan gjøre det. *Bestemmelsen i § 10-4 første ledd annet punktum gjelder likevel ikke når et samvirkeforetak yter konsernbidrag til et foretak som inngår i samme føderative samvirke, jf. samvirke-loven § 32.*

§ 10-11 sjette ledd skal lyde:

(6) *Etterbetalinger* som nevnt i § 10-50 første ledd, samt *utbetalinger fra medlemskapitalkonti* som nevnt i § 10-50 femte ledd, regnes ikke som utbytte etter §§ 10-11 til 10-13.

§ 10-50 skal lyde:

§ 10-50 *Samvirkeforetaks etterbetaling og avsetning til andelskapital*

(1) Samvirkeforetak kan kreve fradrag i inntekten for *etterbetalinger til medlemmene etter samvirke-loven § 27*. I tillegg kan det gis fradrag for avsetning til felleseid andelskapital med inntil 15 prosent av inntekten. Fradrag gis bare i inntekt av omsetning med medlemmene. Omset-

ning med medlemmene og likestilt omsetning må fremgå av regnskapet og kunne legitimeres.

(2) Første ledd omfatter følgende samvirkeforetak:

- a. *Forbrukersamvirke* med fast utsalgssted, når mer enn halvparten av den regulære omsetning skjer til *foretakets* medlemmer.
- b. *Innkjøpsforetak* som fordeler forutbestilte varer blant sine medlemmer.
- c. *Foretak* som utelukkende eller hovedsakelig
  1. kjøper inn råemner eller driftsmidler til bruk i jordbruk, skogbruk eller fiske,
  2. forhandler produkter fra medlemmenes jordbruks-, skogbruks- eller fiskerivirksomhet, eller
  3. foredler produkter fra medlemmenes jordbruks- eller fiskerivirksomhet.

(3) Likestilt med kjøp fra egne medlemmer er:

- a. fiskesalgslags innkjøp fra medlem av annet fiskesalgslag hvis leveransen gir fiskeren rett til *etterbetaling* på lik linje med lagets egne medlemmer,
- b. innkjøp som salgssamvirkeforetak i jordbrukets tjeneste foretar fra et tilsvarende samvirkeforetak i markedsregulerende hensikt,
- c. kjøp etter pålegg fra statlig myndighet.

(4) Som jordbruksvirksomhet regnes også hagebruk, gartneri, biavl og pelsdyravl som blir drevet i forbindelse med jordbruk.

(5) *Utbetalinger fra medlemskapitalkonti etter samvirkeloven § 29 likestilles i denne paragraf med etterbetalinger til medlemmene etter første ledd. Fradrag for utbetaling fra medlemskapitalkonto gis bare i den utstrekning midlene ved avsetning kunne ha vært utbetalt til medlemmet som etterbetaling med fradragrett for foretaket etter første ledd.*

(6) Boligbyggelag som omfattes av lov om boligbyggelag, kan kreve fradrag for avsetning til felleseid andelskapital. Første ledd annet til fjerde punktum gjelder tilsvarende, men slik at fradrag kan gis i inntekt av omsetning med medlemmene og tilknyttede borettslag.

(7) Departementet kan gi forskrift om hvordan inntekt fra medlemmene skal fastsettes, og om kravene til legitimasjon.

§ 11-2 andre ledd skal lyde:

(2) To eller flere samvirkeforetak kan fusjoneres uten skattlegging av foretakene eller deltakerne når fusjonen skjer etter reglene i samvirkeloven kapittel 8.

Noverande andre ledd blir tredje ledd.

§ 11-4 andre ledd skal lyde:

(2) Et samvirkeforetak kan fusjoneres uten skattlegging av foretakene eller deltakerne når fusjonen skjer etter reglene i samvirkeloven kapittel 9.

Noverande andre ledd blir tredje ledd.

§ 14-5 fjerde ledd bokstav f skal lyde:

- f. Dette ledd omfatter ikke
  1. banker,
  2. finansieringsforetak og *samvirkeforetak av låntakere* som driver virksomhet med konsesjon etter lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner.

§ 16-10 første ledd første punktum skal lyde:

Personlig skattyter gis til og med det inntektsåret vedkommende fyller 33 år, fradrag i inntektsskatt og trygdeavgift for innskudd på boligsparekonto i innenlandsk bank, *samvirkeforetak* eller fast organisert innenlandsk spareforening, eller i tilsvarende spareinstitusjon i annen EØS-stat, når innskuddet skal brukes til erverv av – eller til nedbetaling av gjeld på – egen bolig som er anskaffet etter at kontrakt om sparing ble inngått.

35. I lov 6. juni 2003 nr. 38 om bustadbyggjelag skal ny § 6-4 a lyde:

§ 6-4 a *Krav om representasjon av begge kjønn i styret*
(1) I styret i bustadbyggjelag med meir enn 1 000 andelseigarar på det tidspunktet valet av styremedlemmer skjer skal begge kjønn vere representert på følgjande måte:

1. *Har styret to eller tre medlemmer, skal begge kjønn vere representert.*
2. *Har styret fire eller fem medlemmer, skal kvart kjønn vere representert med minst to.*
3. *Har styret seks til åtte medlemmer, skal kvart kjønn vere representert med minst tre.*
4. *Har styret ni medlemmer, skal kvart kjønn vere representert med minst fire, og har styret fleire medlemmer, skal kvart kjønn vere representert med minst 40 prosent.*
5. *Reglane i nr. 1 til 4 gjeld tilsvarende ved val av varamedlemmer.*

(2) Første ledd nr. 1 til 5 omfattar ikkje styremedlemmer som skal veljast blant dei tilsette etter § 6-4. Når det skal veljast to eller fleire styremedlemmer som nemnt i første punktum, skal begge kjønn vere representert. Det same gjeld for varamedlemmer. Andre og tredje punktum gjeld ikkje dersom eit av kjønna utgjer mindre enn 20 prosent av det samla talet på tilsette i laget på det tidspunktet valet skjer.

36. I lov 12. desember 2003 nr. 109 om heleide datter-samvirkeforetak skal ny § 2 lyde:

Foretaket skal til enhver tid ha en egenkapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i foretaket.

Hvis det må antas at egenkapitalen er lavere enn det som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i foretaket, skal styret straks behandle saken. Styret skal innen rimelig tid innkalle årsmøtet, gi det en redegjørelse for foretakets økonomiske stilling og foreslå tiltak som vil gi foretaket en forsvarlig egenkapital.

Hvis styret ikke finner grunnlag for å foreslå tiltak som nevnt i annet ledd, eller slike tiltak ikke lar seg gjennomføre, skal styret foreslå å løse opp foretaket.

Noverande § 2 blir ny § 3.

37. I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven) skal § 27 andre ledd lyde:

Med foretak menes selskap, *samvirkeforetak*, forening eller annen sammenslutning, enkeltpersonforetak, stiftelse, bo eller offentlig virksomhet.

38. I lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. blir det gjort følgende endringer:

§ 3-1 tredje ledd skal lyde:

Aksjeloven og *samvirke*loven gjelder ikke for gjensidige forsikringsselskaper, med mindre noe annet er bestemt i eller i medhold av loven her.

§ 4-1 andre ledd andre punktum skal lyde:

Like med personer som er bosatt i riket, regnes staten og norske kommuner samt norske selskaper med begrenset ansvar, *samvirkeforetak*, foreninger og stiftelser.

§ 5-3 nytt andre punktum skal lyde:

For gjensidige forsikringsselskaper med mer enn 1 000 medlemmer på tidspunktet for valg av styremedlemmer gjelder *samvirke*loven § 69 tilsvarende.

39. I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven) skal § 5-16 andre ledd lyde:

Pålegg om tvangsmulkt til selskap, *samvirkeforetak*, forening, innretning eller organisasjon rettes til styret, og sendes hvert medlem.

40. I lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) skal § 2-1 bokstav d lyde:

d) *samvirkeforetak*, sparebanker og stiftelser,

41. I lov 30. juni 2006 nr. 50 om europeiske *samvirkeforetak* ved gjennomføring av EØS-avtalen vedlegg XXII nr. 10c (rådsforordning (EF) nr. 1435/2003) (SCE-loven) blir det gjort følgende endringer:

§ 5 første ledd første punktum skal lyde:

Ved stiftelse av et europeisk *samvirkeforetak* ved fusjon etter SCE-forordningen artikkel 2 nr. 1, jf. artikkel 19 til 34, gjelder reglene om fusjon mellom *samvirkeforetak* tilsvarende så langt de passer for norske foretak som deltar i fusjonen, jf. SCE-forordningen artikkel 20.

§ 6 første ledd første punktum skal lyde:

Ved offentliggjøring av omdanningsplanen etter SCE-forordningen artikkel 35 nr. 4 gjelder reglene i *samvirke*loven § 151 tilsvarende så langt de passer.

§ 7 andre ledd første punktum skal lyde:

Ved flytting av et europeisk *samvirkeforetak* gjelder reglene i *samvirke*loven §§ 113 til 116 om gjennomføring av fusjon tilsvarende så langt de passer.

§ 8 første og andre ledd skal lyde:

For et europeisk *samvirkeforetak* som er organisert etter to-nivåsystemet etter SE-forordningen artikkel 37 til 41, gjelder reglene i *samvirke*loven kapittel 6 og andre regler i *samvirke*loven om foretakets ledelse så langt de passer, og såfremt noe annet ikke følger av SCE-forordningen. For ledelsesorganet gjelder *samvirke*lovens regler

om styret tilsvarende så langt de passer, og for kontrollorganet gjelder *samvirke*lovens regler om kontrollkomiteen tilsvarende så langt de passer. Foretaket skal ha en daglig leder med mindre vedtektene bestemmer noe annet. For den daglige lederen gjelder *samvirke*lovens regler om daglig leder tilsvarende så langt de passer.

Ledelsesorganet skal ha minst tre medlemmer.

Noverande andre og tredje ledd blir nye tredje og fjerde ledd.

§ 9 skal lyde:

For et europeisk *samvirkeforetak* som er organisert etter ett-nivåsystemet etter SE-forordningen artikkel 42 til 44, gjelder reglene i *samvirke*loven kapittel 6 og andre regler i *samvirke*loven om foretakets ledelse så langt de passer, og såfremt noe annet ikke følger av SCE-forordningen. For administrasjonsorganet gjelder *samvirke*lovens regler om styret tilsvarende så langt de passer.

Foretaket skal ha en daglig leder med mindre vedtektene bestemmer noe annet. For den daglige lederen gjelder *samvirke*lovens regler om daglig leder tilsvarende så langt de passer.

Administrasjonsorganet skal ha minst tre medlemmer.

§ 12 andre ledd skal lyde:

Ved tvungen avvikling av et SCE-foretak etter SCE-forordningen artikkel 73 gjelder bestemmelsene i *samvirke*loven §§ 141 til 144 tilsvarende så langt de passer.

42. I lov 6. juni 1975 nr. 29 om eidegdomsskatt til kommunane (eidegdomsskattelova) skal § 21 første ledd bokstav e lyde:

e) når han styrer eller er med i styret for eit selskap, *eit samvirkeforetak*, eit lag, ein sparebank, ei stifting eller ein offentlig skipnad som eig, har pant i, leiger eller bur til leige på eidegdomen.

Presidenten: Presidenten vil først la votere alternativt mellom innstillingens kapittel 1 § 1 annet ledd nr. 1 og kapittel 4 § 30 første ledd og annet ledd første punktum, og forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«§ 30 første ledd skal lyde:

(1) Når det er fastsett i vedtektene, kan årsmøtet vedta at årsoverskot som kan delast ut etter § 27 tredje ledd, heilt eller delvis skal brukast til forrentning av andelsinnskot og medlemskapitalkonti.

§ 30 annet ledd første punktum skal lyde:

Auke av andelsinnskota kan mellom anna skje ved at innskota blir forrenta etter første ledd, eller ved at medlemmane gjer ytterlegare innskot.

§ 1 annet ledd nr. 1 utgår.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 48 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.34.34)

Presidenten: Det voteres så over resten av kapittel 1, kapittel 2 og kapittel 3 §§ 14–19.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres så alternativt mellom innstillingens kapittel 3 § 20 første og andre ledd og forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«§ 20 første og andre ledd skal lyde:

(1) Medlemskap i et samvirkeforetak kan gå over til et nytt medlem for så vidt annet ikke er bestemt i vedtektene. Erverver av medlemskap skal meddele overdragelsen til foretaket.

(2) Når overdragelsen av medlemskap er betinget av samtykke fra styret, daglig leder eller andre som har slik myndighet eller det er fastsatt i vedtektene at erververe skal ha visse egenskaper, skal erververen få melding om avgjørelsen så snart som mulig.»

Kristelig Folkeparti har varslet at de vil støtte forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 43 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.35.31)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingens kapittel 3 § 22 fjerde ledd, og forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«§ 22 fjerde ledd skal lyde:

(4) Vedtektene kan fastsette at et medlem som melder seg ut, skal ha krav på å få utbetalt sin andel av nettoformuen i foretaket.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 48 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.36.02)

Presidenten: Det voteres så over resten av kapitlene 3 og 4, kapittel 5 og kapittel 6 §§ 64–68.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres så alternativt mellom innstillingens kapittel 6 § 69 og forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«§ 69 utgår.»

Kristelig Folkeparti har varslet at de vil støtte forslaget fra Fremskrittspartiet.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 51 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.36.55)

Presidenten: Det voteres så over resten av kapittel 6, samt kapitlene 7 til og med kapittel 10 § 135 tredje ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Presidenten vil nå la votere alternativt mellom innstillingens kapittel 10 § 135 fjerde ledd første punktum og forslag nr. 4 fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«§ 135 fjerde ledd første punktum skal lyde:

(4) Gjenverande midlar utover dette skal gå til allmenntilrettelegging og andre formål.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 46 mot 27 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.37.51)

Presidenten: Det voteres så over resten av kapittel 10, samt kapitlene 11 til og med 14.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i bilansvarslova (gjennomføring av femte motorvognforsikringsdirektiv mv.)

I

I lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogn fører (bilansvarslova) blir det gjort følgende endringer:

§ 9 skal lyde:

§ 9 (*ansvarsgrense ved skade på gods*)

Når gods vert skadd, kan skadebota vera opptil 10 000 000 kroner for det som vert skadd i same hending. Var det meir enn ei vogn som gjorde skaden, hefter dei som har ansvaret for kvar vogn, for heile summen.

Er skaden på gods større enn 10 000 000 kroner og meir enn ein har lide skade, vert summen bytt mellom dei etter storleiken på kvart skadebotkrav. Krav om skadebot må setjast fram til trygdeverket eller, om så er, staten eller den kommunen eller kommunale institusjonen som det gjeld, jf § 16, seinast ein måned etter skaden vart gjort. Skadelidar som set fram kravet sitt etter den tid og etter at skadebota til andre skadelidarar er utreidd, kan krevja sitt berre av det som står att av ansvarssummen (trygdesummen).

Attåt skadebot som er nemnd i paragrafen her, skal det svarast rente etter § 6 og sakskostnad.

Departementet kan gje føresegner om indeksregulering av summane som er nemnde i fyrste og andre leden.

§ 10 annet ledd skal lyde:

Har ei motorvogn gjort skade på folk *eller gods*, men ingen veit å seia kva for vogn det var, skal dei trygdelaga som er godkjende eller registrerte etter § 17 bokstav a, bera skaden i lag som om vogna hadde vore lovleg trygda hjå dei. *For gods gjeld dette likevel berre når det ved hendinga også er gjort meir enn uvesentleg skade på person. I vurderinga av om det er gjort meir enn uvesentleg skade på person, skal det leggjast vekt på kor stor og varig skaden er.* Regelen i første punktum i leden her gjeld tilsvarande for skade på fast eigedom og dyr med unntak for lause hundar.

§ 17 første ledd bokstav f og ny bokstav g og h skal lyde:

- f) utreiing av skadebot etter § 10, og om korleis slik skadebot skal bytast på trygdelaga,
- g) *at motorvogn som ikkje skal trygdast, skal reknast som utrygda etter reglane i bilansvarslova § 10, og om attsøkjingsrett for dei trygdelaga som har reidd ut skadebot for slik skade,*
- h) *trygding for motorvogner som blir ført inn til riket utan å vere registrert her.*

II

Loven gjelder fra 11. juni 2007. Det beløpet som er fastsatt i bilansvarslova § 9 første og annet ledd, skal likevel først gjelde fra 1. januar 2008. Fra 11. juni 2007 til og med 31. desember 2007 skal beløpet være 2 000 000 kroner.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har det blitt satt fram fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Hans Frode Kielland Asmyhr på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 2–4, fra Hans Frode Kielland Asmyhr på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en egen stortingsmelding om reindrift innen våren 2008.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede en omlegging til stasjonær reindrift i Vest-Finnmark.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fjerne § 8 i FOR 2001-05-04 nr 468: Forskrift om erstatning for tap og følgekostnader når tamrein blir drept eller skadet av rov-vilt.»

Disse forslagene blir i tråd med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om reindrift (reindriftsloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Lovens formål

For det samiske reinbeiteområdet skal loven legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindriftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig. For å nå disse mål skal loven gi grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning av reindriften. Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv.

Loven skal bidra til sikring av reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriften viktigste ressursgrunnlag. Ansvaret for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindriftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene.

Utenfor det samiske reinbeiteområdet skal loven legge forholdene til rette for en økologisk og økonomisk bærekraftig utnyttning av reinbeiteressursene med basis i lokal kultur og tradisjon i de områder hvor det er gitt tillatelse til reindrift etter reglene i § 8.

Både i og utenfor det samiske reinbeiteområdet skal loven bidra til å sikre forsvarlig dyrevelferd for tamrein.

§ 2 Virkeområde

Loven gjelder for riket med de begrensninger som følger av lov 9. juni 1972 nr. 31 om svensk reinbeiting i Norge og norsk reinbeiting i Sverige.

For reindrift i Trollheimen og omegn gjelder reglene i lov 21. desember 1984 nr. 101 om reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal.

§ 3 *Forholdet til folkeretten*

Loven skal anvendes i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter.

§ 4 *Det samiske reinbeiteområdet*

Den samiske befolkningen har på grunnlag av alders tids bruk rett til å utøve reindrift innenfor de delene av fylkene Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark hvor reindriftssamene fra gammelt av har utøvet reindrift (det samiske reinbeiteområdet).

Innenfor det samiske reinbeiteområdet skal det legges til grunn at det foreligger rett til reinbeite innenfor rammen av denne lov, med mindre annet følger av særlige rettsforhold.

Ved inngrep i reindriftssamenes reindrifftsrettigheter skal det ytes erstatning i samsvar med alminnelige ekspropriasjonsrettslige grunnsetninger.

§ 5 *Samiske regionale reinbeiteområder*

Det samiske reinbeiteområdet deles inn i samiske regionale reinbeiteområder som skal være åpne for reindrift med slike særlige rettigheter og plikter som er fastsatt i eller i medhold av denne lov. Kongen fastsetter inndelingen.

§ 6 *Samiske reinbeitedistrikter*

Reindrifftsstyret deler inn de samiske regionale reinbeiteområdene i samiske reinbeitedistrikter etter reglene i § 42.

§ 7 *Ekspropriasjon for å sikre reinbeiteareal*

Kongen kan kreve avstått til staten grunn og rettigheter, herunder rettigheter som nevnt i kapittel 3, samt rett til erstatning for skade voldt av rein, når dette finnes nødvendig av hensyn til reindriften i det samiske reinbeiteområdet og det må regnes med at inngrepet utvilsomt vil være til mer gagn enn skade.

Gjelder saken avståelse av rettigheter som nevnt i kapittel 3, kan saksøkeren fritas for å erstatte saksøktets saks-kostnader så fremt saksøkte etter forhandlinger har avslått eller unnlatt å svare på et tilbud, og saksøkte ved skjønnsavgjørelsen ikke oppnår mer enn tilbudet. For øvrig gjelder saks-kostnadsreglene i lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker.

§ 8 *Reindrift utenfor det samiske reinbeiteområdet*

Utenfor det samiske reinbeiteområdet kan reindrift ikke utøves uten særskilt tillatelse fra Kongen. Slik tillatelse kan bare gis til den som kan legge frem skriftlig samtykke fra vedkommende grunneiere og rettighetshavere eller på annen måte disponerer tilstrekkelig store og hensiktsmessig avgrensede reinbeitearealer. Tillatelse bør ikke gis for villreinområde. Det bør også vises varsomhet med å gi tillatelse for områder som ligger slik til i nærheten av reinbeiteområder at det kan skape konflikter. Tilla-

telse kan gis for begrenset tid og gjelder under ingen omstendighet etter at beiteretten er falt bort. Det kan settes nærmere vilkår for driften.

Sameiestrekning utenfor det samiske reinbeiteområdet kan disponeres til tamreindrift ved flertallsvedtak i samsvar med lov 18. juni 1965 nr. 6 om sameige.

Dersom eiere og brukere som rår over den største del av et fjellområde som er høvelig til tamreindrift, ønsker området disponert til slik virksomhet, men hindres i dette av enkelte grunneiere som ikke vil være med, kan bestemmelsene om sams tiltak i jordskifteloven § 2 bokstav e brukes tilsvarende.

Med Kongens godkjenning kan allmenningstyret for inntil 10 år om gangen gi tillatelse til tamreindrift i bygdeallmenning utenom reinbeiteområde, dersom reindrift kan foregå uten vesentlig skade eller ulempe for de bruksberettigede.

Om tamreindrift i statsallmenning utenom reinbeiteområde gjelder bestemmelsene i fjellova § 17.

Kapittel 2 Reindrift i det samiske reinbeiteområdet

§ 9 *Rett til å eie rein i det samiske reinbeiteområdet*

Bare personer som har rett til reinmerke, jf. § 32, har rett til å eie rein i det samiske reinbeiteområdet.

Det er et vilkår for å eie rein at reinen inngår i en siidaandel eller sideordnet rekrutteringsandel som blir drevet av en ansvarlig leder etter reglene i §§ 10 flg.

Dersom særlige grunner foreligger, kan Reindrifftsstyret samtykke i at person som ikke fyller vilkårene etter første eller annet ledd, får eie rein i det samiske reinbeiteområdet.

Reindrifftsstyret kan videre gi tillatelse til at privatpersoner eller institusjoner eier rein for vitenskapelige formål og i forsøksøyemed under offentlig ledelse eller tilsyn. Slike tillatelser skal gis for begrenset tid og knyttes til bestemte vilkår.

§ 10 *Siidaandel*

Med siidaandel forstås en familiegruppe eller enkeltperson som er del av en siida, jf. § 51, og som driver reindrift under ledelse av en person eller av ektefeller eller samboere i fellesskap. Leder av siidaandelen må være bosatt i Norge.

Ansvarlig leder av siidaandelen bestemmer hvem som får eie rein i andelen og vedkommendes reintall.

En reineier kan være ansvarlig leder for bare én siidaandel og kan heller ikke eie rein i mer enn én siidaandel. Umyndige barn hvis foreldre ikke lever sammen, har likevel adgang til å eie rein i siidaandel både hos fars slekt og hos mors slekt.

§ 11 *Etablering av siidaandel*

Driftsenhet som ved lovens ikrafttredelse er registrert hos områdestyret, anses som siidaandel i forhold til reglene i denne lov. Den som ved lovens ikrafttredelse er innehaver av driftsenheten, anses som ansvarlig leder av vedkommende siidaandel.

Lederne av siidaandelene i en siida kan ved enstemmighet bestemme at det skal etableres en ny siidaandel i siidaen under ledelse av en utpekt person som er myndig og som fyller vilkårene i § 9 for å eie rein. Det skal ses hen til at etableringen ikke truer grunnlaget for økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft i siidaen.

Ved etablering av ny siidaandel skal reintallet holdes innenfor det øvre reintall som er bestemt for siidaen, jf. § 60 første og annet ledd. Dersom etableringen fører til overskridelse av reintallet, skal det foretas reduksjon etter reglene i § 60 tredje og fjerde ledd.

Ved avgjørelsen av hvem som skal lede en ny siidaandel, skal det bl.a. tas hensyn til arbeidsinnsatsen i siidaen og livsforholdene for den som det er spørsmål om å utpeke, samt lovens formål.

Melding om ny siidaandel skal sendes områdestyret for godkjenning. Områdestyret skal kontrollere at vilkårene for etablering av ny siidaandel er oppfylt, herunder at etableringen ikke truer grunnlaget for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift i siidaen. Områdestyret kan nekte godkjenning dersom det gjennomsnittlige reintall i den enkelte siidaandel blir under 250 rein beregnet i forhold til fastsatt øvre reintall for siidaen.

Reglene i annet til femte ledd gjelder tilsvarende ved overflytting av en siidaandel til en annen siida.

Områdestyret kan, hvis særlige grunner foreligger, pålegge et distrikt eller en siida å etablere en eller flere nye siidaandeler. Lederen for ny siidaandel utpekes etter reglene i annet til femte ledd. Oppnås ikke enighet, skal lederen utpekes av områdestyret.

§ 12 Sideordnet rekrutteringsandel

Ansvarlig leder av en siidaandel kan bestemme at det skal etableres en sideordnet rekrutteringsandel knyttet til siidaandelen.

Etableringen av en sideordnet rekrutteringsandel forutsetter at det fastsettes et høyeste reintall som siidaandelen og den sideordnede rekrutteringsandelen i sum må holde seg innenfor.

Det kan ikke etableres mer enn én sideordnet rekrutteringsandel til hver siidaandel.

En sideordnet rekrutteringsandel kan bestå i inntil syv år, og det forutsettes at det ved etablering av slik andel samtidig inngås en avtale for overtakelse av siidaandelen. Ansvar som leder av en rekrutteringsandel kan bare overlates til et barn, et barnebarn eller en annen av den yngre generasjon som oppfyller vilkårene i § 9 for å eie rein. Vedkommende må være myndig og ha deltatt i alle sider av arbeidet i reindriften sammen med lederen i minst tre år.

Lederen for den sideordnede rekrutteringsandelen har samme rettigheter og plikter som en leder av en siidaandel, med mindre noe annet følger av loven her.

Dersom lederen for siidaandelen dør eller trekker seg som ansvarlig leder, inngår den sideordnede rekrutteringsandelen i siidaandelen med lederen av den sideordnede rekrutteringsandelen som ny leder.

Melding om etablering av sideordnet rekrutteringsandel skal sendes områdestyret som skal kontrollere at de

formelle vilkår for etablering av sideordnet rekrutteringsandel er oppfylt.

§ 13 Ektefelles og samboers stilling

Dersom ansvarlig leder av en siidaandel er eller blir gift, kan begge ektefeller være ansvarlige ledere av siidaandelen. Det gjelder selv om bare den ene ektefelle fyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein. Slik felles siidaandel innebærer at ektefellene står solidarisk ansvarlige som ledere av siidaandelen.

Hvis ektefellene er enige om at begge skal stå som ansvarlig leder, må de gi melding om dette i melding om reindrift, jf. § 18.

Ektefeller som begge oppfyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein, kan være selvstendige ledere for hver sin siidaandel, med de begrensninger som følger av loven for øvrig.

Bestemmelsene i første til tredje ledd gjelder tilsvarende for to ugifte personer som lever sammen (samboere) dersom de

1. har eller har hatt felles barn,
2. tidligere har vært gift med hverandre, eller
3. har levd sammen i ekteskapslignende forhold i to år.

§ 14 Opphør av ekteskap og samboerskap

Har siidaandelen vært drevet i fellesskap mellom ektefeller eller samboere, og en av dem dør, blir den gjenlevende parten ansvarlig leder alene. Dette gjelder selv om den gjenlevende parten ikke fyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein.

Dersom ekteskapet eller samboerskapet opphører på annen måte enn ved død, mister den ektefellen eller samboeren som har fått medansvar gjennom ekteskapet eller samboerskapet, rett til å stå som medansvarlig leder. Partene kan avtale at vedkommende fortsatt likevel skal eie rein i siidaandelen og eventuelt alene skal ha lederansvaret for siidaandelen. Dette gjelder selv om vedkommende ikke fyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein.

Endringer i lederansvaret etter første og annet ledd skal meldes til områdestyret.

§ 15 Overføring av ansvaret som leder av siidaandel

Dersom sideordnet rekrutteringsandel ikke er etablert, kan lederen av en siidaandel overføre ansvaret som leder av andelen til et barn, et barnebarn eller en annen person som oppfyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein i andelen.

Den nye lederen av siidaandelen må være myndig og må ha deltatt i alle sider av arbeidet i reindriften sammen med lederen i minst tre år. Områdestyret kan i særlige tilfelle godkjenne overføring til et barn eller barnebarn som ikke oppfyller disse kravene.

Ved overføring av lederansvaret for en siidaandel har tidligere leder fortsatt rett til å eie rein i siidaandelen.

Dersom lederen av en siidaandel dør uten at det er truffet beslutning som nevnt i første ledd, har et barn, et barnebarn eller en annen slektning som oppfyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein i andelen, rett til å overta ansvaret for siidaandelen med mindre gjenlevende ektefelle

eller samboer overtar ansvaret etter reglene i § 14. Annet ledd gjelder tilsvarende.

Ved dødsfall kan det søkes områdestyret om at siidaandelen stilles i bero inntil barn, barnebarn eller annen person som oppfyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein i andelen, er myndig.

Melding om overføring av siidaandel skal sendes områdestyret som skal kontrollere at de formelle vilkår foreligger.

§ 16 *Avvikling av siidaandel*

Dersom ansvarlig leder for en siidaandel beslutter å avvikle sin reindrift eller dør uten at ansvaret overføres til en annen etter reglene i §§ 12 og 15, skal siidaandelen oppløses og reinen selges med mindre den inngår i en annen siidaandel eller i en sideordnet rekrutteringsandel. Styret i sommersiidaen, jf. § 52, eller den kontaktperson som er valgt etter § 53 annet ledd, skal påse at siidaandelen avvikles. Kostnaden ved avviklingen skal dekkes av inntektene fra salg av reinen.

Dersom ansvarlig leder for en sideordnet rekrutteringsandel beslutter å avvikle sin reindrift eller dør, går andelen inn i den siidaandelen som rekrutteringsandelen ble etablert ut fra.

Melding om avvikling etter første og annet ledd skal sendes til områdestyret.

Hvis en siidaandel eller en sideordnet rekrutteringsandel har hatt et reintall på under 50 i fem år, må den avvikles som siidaandel. Beslutningen om avvikling treffes av områdestyret. Områdestyret skal det fjerde året med et reintall på under 50 varsle lederen av siidaandelen om den forestående avviklingen. Varslingen må skje minst seks måneder før fristen for innsending av neste års melding om reindrift. Bestemmelsen om gjennomføring av avvikling i første ledd får tilsvarende anvendelse.

§ 17 *Hold av rein i strid med reglene i kapittel 2*

Den som har rein i strid med reglene i kapittel 2, kan pålegges å bringe forholdet til opphør etter reglene i kapittel 11.

§ 18 *Melding om reindrift*

Leder av siidaandel skal årlig gi melding om reindrift til områdestyret. Meldingen skal inneholde opplysninger om antall rein i siidaandelen og eiere av rein innenfor andelen, samt opplysninger om siidatilknytning. Kopi av meldingen sendes styret i det distrikt der reindriften foregår.

Departementet gir nærmere regler om hvilke opplysninger meldingen skal inneholde og om fristen for å gi melding mv.

Opplysninger i meldingen om enkeltpersoners reintall og deres personlige forhold er underlagt taushetsplikt, med mindre noe annet følger av lov. Forvaltningsloven §§ 13 a til 13 e gjelder tilsvarende.

Kapittel 3 Reindriftsrettens innhold

§ 19 *Beiterett*

Retten til å utøve reindrift gir rett til å la reinen beite i fjellet og annen utmarksstrekning, herunder også tidlige

dyrket mark og slåtteng som ligger for seg selv uten tilknytning til bebodde områder eller dyrkede arealer i drift, dersom de ikke er holdt i hevd og heller ikke er i bruk som kulturbeite, med mindre arealet er inngjerdet med gjerde som freder for rein. Kongen kan gi nærmere bestemmelser om hva som skal forstås med gjerde som freder for rein.

Kongen kan gjøre vedtak om at bestemte barskogstrekninger skal være fredet for reinbeiting i en viss tid, når dette anses påkrevet av hensyn til skogens foryngelse eller gjenvekst. Kongen kan også i andre tilfelle gjøre vedtak om fredning av nærmere bestemte områder i en viss tid når særlige hensyn tilsier dette. Fredningsvedtak kan også gjøres gjeldende for flytting med rein.

Areal som blir fredet for reinbeiting, bør kompenseres ved utlegging av tilsvarende beitearealer hvor dette er mulig.

§ 20 *Årstidsbeiter*

Beiteretten omfatter rett til nødvendige årstidsbeiter, dvs. vår-, sommer-, høst- og vinterbeiter, herunder flyttleier, kalvingsland og paringsområder.

§ 21 *Rett til husvære, buer o.l.*

Retten til å utøve reindrift gir rett til i utmark å disponere grunn til nødvendige hytter og gammer for folk og til buer og stillinger som trengs til oppbevaring av løssøre og matvarer.

En reindriftsutøver har adgang til mot vederlag å få utvist tomt til bolig dersom reindriftsutøveren ikke på annen måte kan skaffe seg bolig som er nødvendig av hensyn til en rasjonell utøvelse av reindriften. Kan ikke partene bli enige om at forutsetningene for å kreve utvisning av tomt er til stede, eller om stedsvalg, størrelse og avgrensing, vilkår og vederlag, avgjøres dette ved skjønn ved jordskifteretten.

Grunnen som er tatt i bruk eller utvist og bygninger og anlegg som er oppført med hjemmel i første eller annet ledd, kan ikke uten godkjenning av Kongen og samtykke fra grunneieren brukes til annet formål enn reindrift eller overdras til andre enn utøvere av reindrift og som fyller forutsetningene i første og annet ledd.

§ 22 *Flyttleier*

Reindriftsutøvere har adgang til fritt og uhindret å drive og forflytte rein i de deler av reinbeiteområdet hvor reinen lovlig kan ferdes og adgang til flytting med rein etter tradisjonelle flyttleier. Med til flyttlei regnes også faste inn- og avlastingsplasser for transport av reinen.

Reindriften flyttleier må ikke stenges, men Kongen kan samtykke i omlegging av flyttlei og i åpning av nye flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det. Eventuell skade som følge av omlegging av flyttlei eller åpning av ny flyttlei erstattes etter skjønn ved jordskifteretten, hvis enighet ikke oppnås. Kongen kan bestemme at også fastleggingen i detalj av den nye flyttleien skal overlates til skjønnet.

§ 23 *Motorferdsel*

Den som utøver reindrift, har adgang til bruk av nødvendige fremkomst- og transportmidler i samsvar med distriktsplan, jf. § 62.

Bruk av terrenggående kjøretøy på bar mark skal begrenses mest mulig og skal så langt mulig foregå i faste løyper. Motorisert ferdsel eller flyging inn i område fredet i medhold av lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern skal foregå i samsvar med fastsatte forskrifter om vern. Nærmere regler om slik ferdsel i fredet område kan fastsettes ved forskrift av vedkommende forvaltningsmyndighet i samråd med distriktsstyret og områdestyret.

§ 24 *Gjerder og andre anlegg*

Retten til å utøve reindrift gir rett til å føre opp arbeids- og sperregjerder, slakteanlegg, broer og andre anlegg som er nødvendige for reindriften. Gjerder og anlegg må ikke plasseres slik at de virker unødig skjemmende eller er til vesentlig skade eller ulempe for grunneieren eller for andre rettmessige interesser.

Gjerder og anlegg som skal bli stående ut over en sesong, kan ikke oppføres uten godkjenning av departementet. Godkjenning av større anlegg kan først gis etter en fagkyndig vurdering av de samlede miljømessige virkninger, sammenholdt med de reindriftsfaglige behov for anlegget. Hvis ikke grunneieren og eventuelle bruksberettigede gir sitt samtykke, kan departementet gi tillatelse til utføring av anlegget mot vederlag etter skjønn ved jordskifteretten for skade og ulempe.

Gjerder og anlegg som ikke er i samsvar med første eller annet ledd, kan områdestyret kreve fjernet eller endret av den som er ansvarlig. Er dette ikke etterkommet innen en fastsatt frist, kan reindriftsagronomen iverksette riving eller endring umiddelbart. Områdestyret kan delegerer sin myndighet etter dette ledd til reindriftsagronomen. Utgifter ved tiltak etter dette ledd skal bæres av den ansvarlige og er tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet kan gi nærmere bestemmelser om hvordan gjerder og andre anlegg skal plasseres og utformes, herunder om gjerdematerialer m.m. Departementet kan også gi bestemmelser om vedlikehold av permanente gjerder og anlegg og om plikt til å ta bort gjerder og anlegg som ikke holdes i forskriftsmessig stand eller som ikke lenger er i bruk.

§ 25 *Brensel og trevirke i det samiske reinbeiteområdet*

I det samiske reinbeiteområdet gir rett til å utøve reindrift rett til i forbindelse med lovlig utøvelse av reindrift, til eget bruk å ta lauvtrær, busker, einer, vidjer, bjørkeris, selvtørrede bartrær og tørt vindfall, nedfalne greiner og kvister, stubber, never og bark, både på offentlig og privat eiendom når virket skal brukes til:

1. brensel,
2. gammer, koier, buer eller stillinger for oppbevaring av løse og matvarer,
3. teltstenger, redskaper og enklere bruksting,
4. arbeidsgjerder (trøer, ringgjerder),
5. garving.

Friskt lauvtrevirke og friske busker må ikke tas så fremt det på stedet eller i nærheten finnes annet virke som er tjenlig for formålet.

Skogeieren kan kreve betaling for friske lauvtrær som tas i privat skog, men ellers kan det ikke kreves betaling for virke som rettmessig blir tatt i medhold av denne paragraf. Det skal uten opphold gis melding til grunneieren om uttak av trevirke som denne kan kreve betaling for. Oppnås ikke enighet om betalingen, kan beløpets størrelse kreves fastsatt ved skjønn ved jordskifteretten. Finnmarkseiendommen kan ikke kreve betaling etter bestemmelsene i leddet her.

Så langt det fremstiller seg som nødvendig av hensyn til skogens bevaring, foryngelse eller gjenvekst eller fordi det er mangel på trevirke i distriktet, kan Kongen ved forskrift begrense eller helt forby uttak av trevirke i nærmere bestemte områder og derunder bl.a. bestemme at friskt virke bare kan tas etter utvisning.

§ 26 *Jakt, fangst og fiske i det samiske reinbeiteområdet*

I det samiske reinbeiteområdet gir rett til å utøve reindrift rett til i forbindelse med lovlig utøvelse av reindrift å drive jakt, fangst og fiske i statsallmenning, i ikke særskilt matrikulert statseiendom og på Finnmarkseiendommens grunn innenfor det reinbeitedistrikt hvor reindriften foregår, på samme vilkår som gjelder for personer som er fast bosatt i den kommune, bygd eller grend hvor allmenningen, statseiendommen eller den aktuelle del av Finnmarkseiendommens grunn ligger. I statens matrikulerte skoger og høyfjellsstrekninger innenfor reinbeiteområde skal reindriftsutøvernes adgang til jakt, fangst og fiske være som den har vært fra gammelt av.

Kongen kan gjøre vedtak om at utøverne av reindriftnæringen skal ha enerett til bruk av bundne redskaper til fangst av fisk i nærmere bestemte vann og elvestrekninger i andre statseiendommer enn statsallmenningene. Kongen kan også gjøre vedtak om at visse vann og elvestrekninger i eiendommer som nevnt i foregående punktum skal være forbeholdt til bruk for dem som utøver reindrift.

For jakt, fangst og fiske som drives etter bestemmelsene i denne paragraf, skal det ikke betales leie eller kortavgift.

Kapittel 4 Alminnelige regler om utøvelse av reindrift

§ 27 *Utøvelse av reindrift*

En reineier skal under utøvelse av sin reindrift ta hensyn til andre reineieres reindrift og ikke utnytte beitene på en slik måte at de forringes for andre reineiere. Reineieren må heller ikke hindre andre i deres rettmessige utøvelse av reindrift.

En reineier skal sørge for at reindriften skjer innenfor de rammer som følger av loven her i samsvar med bruksreglene i distriktet.

§ 28 *Tilsyn*

Reinen skal holdes under slikt tilsyn at den så vidt mulig hindres fra å volde skade, komme utenfor lovlig beiteområde eller sammenblandes med annen rein.

Nærmere regler om tilsyn kan fastsettes i distriktets regler om beitebruk.

§ 29 *Innsyn*

Siida som har grunn til å tro at rein fra den har kommet inn i en annen siidas flokk, har rett til å besiktige flokken for å se om dens rein er i flokken.

Innsyn kan bare skje med en representant for siidaen til stede. Representanten skal bidra til at innsyn kan finne sted. For øvrig gjennomføres innsyn i henhold til skikk og bruk blant reieneierne i området.

Nærmere regler om innsyn kan gis i bruksreglene for distriktet.

§ 30 *Behandling av andre siidaers rein*

Siida som har fått rein fra en annen siida inn i flokken, skal snarest mulig underrette den andre siidaen om forholdet. Skilling finner sted etter reglene i § 31.

Er det vanskelig for den andre siidaen å hente reinen, eller kan utskilling ikke foretas, plikter den siidaen som har fått andres rein inn i flokken, å ta vare på reinen inntil utskilling og avhenting kan finne sted.

Nærmere regler om behandling av andre siidaers rein kan gis i bruksreglene for distriktet.

§ 31 *Skilling*

Den som har rein i en flokk sammen med andre, kan kreve skilling for uttak av egne dyr.

De andre som har rein i flokken, har plikt til å legge forholdene til rette for skilling. Ingen må forstyrre arbeidet under skillingen. Skilling bør finne sted før flokken forlater sesongbeiteområdet.

Skilling kan ikke kreves under kalving eller i forbindelse med brunst eller hvis skilling ikke er tilrådelig av dyrevernmessige grunner.

Før rein settes i gjerde for skilling, må de siidaer som kan ha rein i flokken, varsles.

Nærmere regler om skilling og varsling kan gis i bruksreglene for distriktet.

Kapittel 5 Merking av rein og registrering av reinmerke

§ 32 *Rett til reinmerke*

Rett til reinmerke har personer av samisk ætt som

1. ved lovens ikrafttredelse hadde reindrift som hovednæring i reinbeitedistrikt i samsvar med lov 9. juni 1978 nr. 49 om reindrift § 4, jf. § 3, eller
2. har foreldre eller besteforeldre som har hatt reindrift som hovednæring, og som
3. inngår i siidaandel eller skal inngå i siidaandel etter beslutning i henhold til § 10 annet ledd eller lede siidaandel eller sideordnet rekrutteringsandel i henhold til §§ 11 til 15.

Den som blir adoptert, får samme rett til reinmerke som om adoptivbarnet hadde vært adoptivforeldrenes egenfødte barn, selv om vedkommende ikke er av samisk ætt.

Den som er gift med noen som er ansvarlig leder for siidaandel, men ikke selv fyller vilkårene i første ledd for

reinmerke, har rett til reinmerke. Det samme gjelder samboer som nevnt i § 13 fjerde ledd.

Overtar en person som nevnt i tredje ledd lederansvaret for siidaandelen, jf. § 14, har vedkommende rett til reinmerke så lenge vedkommende er ansvarlig leder for en siidaandel. Vedkommendes nye ektefelle eller samboer har ikke rett til reinmerke etter tredje ledd.

Har Reindrifststyret i henhold til § 9 tredje ledd gitt en person rett til å eie rein, kan Reindrifststyret også gi vedkommende rett til reinmerke der dette er nødvendig av hensyn til en velordnet reindrift.

§ 33 *Plikt til merking av rein*

All rein i det samiske reinbeiteområdet skal merkes med eierens merke.

Reinen skal merkes med eierens registrerte merke innen 31. oktober samme år som den er født. Områdestyret kan i særlige tilfelle samtykke i at denne frist overskrides, men ikke under noen omstendighet ut over 31. mai det påfølgende år.

Merking skal skje i henhold til bestemmelsene i lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern.

§ 34 *Former for merking*

Innenfor det samiske reinbeiteområdet skal merking av rein skje ved snitt i øret med eierens registrerte reinmerke.

I tillegg til registrert reinmerke kan det anvendes øreklips ved overtagelse av eiendomsretten til rein som er merket med den tidligere eierens merke.

Midlertidig merking skjer med hårmerke eller øreklips. Midlertidig merking viser eierforholdet inntil merking i henhold til første eller annet ledd finner sted.

§ 35 *Ommerking*

Ommerking er ikke tillatt.

Ommerking straffes etter reglene i straffeloven kapittel 24.

§ 36 *Salg av rein uten lovlig merke*

Rein født tidligere år, og som etter 31. mai finnes uten lovlig merke, skal som hovedregel selges under distriktsstyrets, eventuelt siidastyrets, ansvar.

Utbyttet av salget tilfaller reinens eier. Er eieren ikke kjent, tilfaller utbyttet siidaen som reinen tilhører. Er heller ikke siidaen kjent, tilfaller utbyttet distriktet.

§ 37 *Merkenemnd og klagenemnd*

I hvert samiske regionale reinbeiteområde velges en merkenemnd på minst tre og høyst fem medlemmer fra ulike reinbeitedistrikter, med personlige varamedlemmer. Medlemmene og varamedlemmene velges av distriktslederne. Reindrifstforvaltningen utpeker sekretær for nemnda. Reindrifststyret oppnevner en klagenemnd.

§ 38 *Registrering og sletting av merke*

Alle reinmerker skal godkjennes av merkenemnda før de tas i bruk i det regionale reinbeiteområdet. Godkjente reinmerker i det regionale reinbeiteområdet registreres

hos Reindriftsforvaltningen. Reinmerket skal ha en slik form at forveksling eller misbruk ikke kan finne sted. Merkenemnda skal, under ivaretagelse av hensynet til velordnet reindrift, søke å bevare tradisjonell bruk og utforming av reinmerker, blant annet skal tradisjonelle familiermerker søkes bevart for familien.

Reinmerke kan ikke registreres som varemerke etter lov 3. mars 1961 nr. 4 om varemerker.

Et registrert reinmerke skal slettes når merke innehaveren avgår ved døden uten å etterlate seg rein som sammen med merket overtas av ektefelle eller arving.

Dersom et reinmerke ikke har vært i bruk de siste 4 år, kan merkenemnda slette merket.

Dersom et registrert reinmerke har en slik form at forveksling eller misbruk kan finne sted, kan merkenemnda slette merket.

Med reindriftsstyrets godkjenning kan merkenemnda vedta utfyllende retningslinjer for utforming av merker mv.

§ 39 Saksbehandling

Merkenemnda skal kunngjøre innkomne søknader om reinmerke for lederne i siidaandelene i vedkommende og tilstøtende distrikter. Kunngjøring skal også skje i Sverige og Finland. Merkenemndas avgjørelse av søknaden skal kunngjøres på tilsvarende måte.

Merkenemndas avgjørelse kan påklages til klagenemnda.

Departementet gir nærmere regler for saksbehandlingen i merkenemnda, herunder om registreringsavgift, og regler for klagebehandlingen.

§ 40 Utfyllende bestemmelser om reinmerker

Departementet kan gi nærmere regler om merking av rein og registrering av reinmerker, samt om overføring og sletting av reinmerker som ikke er i bruk.

§ 41 Merking utenfor det samiske reinbeiteområdet

Utenfor det samiske reinbeiteområdet gir departementet nærmere regler om reinmerke og merking av rein.

Kapittel 6 Reindriften organisering – distrikter og siida

I Reinbeitedistrikter

§ 42 Reinbeitedistrikt

Ved inndelingen av de samiske regionale reinbeiteområdene i reinbeitedistrikter skal reindriftsstyret med utgangspunkt i sedvanemessig bruk legge vekt på at et reinbeitedistrikt får grenser som driftsmessig er naturlige og hensiktsmessige.

Et distrikt skal fortrinnsvis omfatte alle årstidsbeitene for de reindriftsutøverne som er knyttet til distriktet. Hvor det er hensiktsmessig, kan årstidsbeitene være fordelt over flere distrikter.

Distriktsinndelingen er ikke til hinder for samarbeid mellom reindriftsutøvere på tvers av distriktsgrensene, så

sant et slikt samarbeid ikke går ut over andre reindriftsutøveres rettigheter. Distriktsinndelingen er heller ikke til hinder for bruk av beiter i annet distrikt når dette følger av særskilt rettsgrunnlag.

§ 43 Distriktsstyre

I hvert reinbeitedistrikt skal det være et distriktsstyre valgt av og blant de stemmeberettigede i distriktet etter reglene i annet og tredje ledd.

Lederen for styret velges av distriktsårsmøtet, jf. § 49. Resten av styret består av en representant for hver sommersiida i distriktet, jf. § 54 første ledd nr. 2. En siidas styremedlem velges av siidaårsmøtet, jf. § 53. Er antall sommersiidaer mer enn syv, velges det seks medlemmer ved loddtrekning blant styremedlemskandidatene fra de enkelte sommersiidaene, med unntak for den sommersiidaen som har lederen. Distriktsårsmøtet kan bestemme at styremedlemskap i stedet skal gå på omgang mellom sommersiidaene. Slike regler må godkjennes av områdestyret. Lederen og de øvrige styremedlemmene velges for to år av gangen med personlige varamedlemmer.

Hvis særlige grunner tilsier det, kan Reindriftsstyret fastsette at styret skal ha inntil 11 medlemmer. Hvis sterke grunner foreligger, kan Reindriftsstyret bestemme at en sommersiida som er vesentlig større enn gjennomsnittet i distriktet, skal ha sterkere representasjon i styret enn det som følger av reglene i annet ledd. Denne sommersiidaen kan imidlertid ikke ha flertall i styret.

Hvis utøverne i sommersiidaen ellers i året danner mindre vintersiidaer, kan lederne for siidaandelene i en vintersiida, eventuelt flere vintersiidaer sammen eller annen gruppering, kreve at styrevervet i distriktsstyret skal gå på omgang mellom vintersiidaene/grupper.

Hvis distriktet svarer til en sommersiida, gjelder reglene i § 52 for valg av styre, likevel slik at et styre alltid skal opprettes.

Styret er beslutningsdyktig når minst halvparten av medlemmene er til stede. Et distriktsstyre med færre enn tre medlemmer er likevel bare beslutningsdyktig når alle medlemmer møter. Ved likt stemmetall gjør lederens stemme utslaget.

§ 44 Distriktsstyrets oppgaver og myndighet

Distriktsstyret representerer reindriftsinteressene i distriktet. Distriktsstyrets oppgaver er å ivareta reinbeiteresursene i distriktet i samsvar med lover og bruksregler.

Distriktsstyret kan blant annet inngå forlik, saksøke og saksøkes på vegne av reindriftsutøverne i distriktets felles anliggender. Det gjelder også i saker som gjelder vern av arealer, selv om ikke alle utøvere er berørt. Dette er likevel ikke til hinder for at en siida eller reineier ivaretar egne særskilte interesser.

§ 45 Fullmakt

Distriktsstyret kan i bestemte saker gi styrets leder sammen med styrets sekretær eller sammen med ett av styremedlemmene fullmakt til å opptre på styrets vegne.

§ 46 *Distriktskasse*

I hvert distrikt skal det være en distriktskasse. Alle siidaandeler plikter å betale et årlig tilskudd til distriktskassen. Distriktskassens midler skal dekke godtgjørelse til distriktsstyrets medlemmer og andre utgifter til administrering av distriktet.

Tilskuddets størrelse beregnes pr. rein og fastsettes av distriktets årsmøte etter forslag fra distriktsstyret, jf. § 50 første ledd nr. 7. Distriktsstyret utregner tilskuddet for den enkelte siidaandel etter antall rein i siidaandelen, syttingsrein medregnet.

Vedtaket om det tilskudd den enkelte siidaandelen skal betale, kan bringes inn for områdestyret, som kan endre vedtaket dersom tilskuddet ikke står i rimelig forhold til distriktets gjøremål. Krav om slik overprøving må fremsettes innen åtte uker etter at siidaandelen mottok underretning om vedtaket om tilskuddet.

Dersom tilskuddet ikke betales, mister siidaandelen sin stemmerett inntil skyldig beløp er betalt. Endelig vedtak om tilskudd er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 47 *Reindrifsfond*

I distriktet skal det være et reindrifsfond. Inn i fondet går:

1. erstatning til distriktet ved ekspropriasjon av beiteretigheter o.a.
2. erstatning til distriktet for skade, ulempe mv.
3. konsesjonsavgift til distriktet ved ekspropriasjon,
4. midler fra salg av rein uten lovlig merke,
5. avgift ved brudd på bruksregler, jf. § 77,
6. andre midler som tilfaller distriktet.

Fondets midler forvaltes og disponeres av distriktsstyret etter vedtekter fastsatt i henhold til § 57 annet ledd nr. 5.

§ 48 *Revisjon*

Årsmøtet velger revisor som skal være registrert eller statsautorisert i henhold til reglene i lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer.

Områdestyret kan godkjenne at det i stedet for eksterne revisor velges et revisjonsutvalg på to, eventuelt tre medlemmer blant de stemmeberettigede i distriktet. Medlemmene må ikke være medlemmer av styret eller ha spesiell tilknytning til styremedlemmer.

§ 49 *Distriktsårsmøte*

Årsmøte skal holdes av reineierne i distriktet hvert år innen utgangen av juni måned. Møtet sammenkalles på den måten som er vanlig i distriktet, med minst fire ukers varsel.

På årsmøtet har enhver reiner tale- og forslagsrett. Ved avstemninger er den enkelte siidaandel stemmeberettiget slik at hver siidaandel har fem stemmer. En sideordnet rekrutteringsandel har to stemmer. Lederen av siidaandelen bestemmer fordelingen av stemmene blant de andre reineierne i siidaandelen. Lederen må alltid selv beholde minst én stemme, eventuelt to stemmer hvis ektefeller eller samboere har felles ledelse av siidaandelen.

Styrets årsmelding og regnskap, samt forslag til disponering av reindrifsfondets midler, skal sammen med

saksliste for årsmøtet og eventuelt kandidat til ledervervet i styret sendes lederne av siidaandelene i distriktet senest fire uker før årsmøtet holdes.

Årsmøtet ledes av en møteleder som velges av årsmøtet. Møtet er lukket, med mindre årsmøtet selv bestemmer noe annet.

For årsmøteforhandlingene og valg skal det føres en protokoll, som oppleses ved møtets slutt og undertegnes av to møtedeltagere som er valgt til det.

§ 50 *Distriktsårsmøtets saker og myndighet*

Årsmøtet skal:

1. avgi uttalelse til distriktsstyrets årsmelding og vedta årsregnskap
2. avgi uttalelse til distriktsstyrets forslag til bruksregler, jf. § 57
3. avgi uttalelse til distriktsstyrets forslag til distriktsplan, jf. § 62
4. velge leder for distriktsstyret etter § 43
5. fastsette regler for valg av styremedlemmer iht. § 43 annet ledd
6. fastsette godtgjørelse til medlemmene av distriktsstyret
7. fastsette tilskuddet pr. rein til distriktskassen, jf. § 46
8. velge revisor, eventuelt revisjonsutvalg, jf. § 48
9. avgi uttalelse i saker som noen med møterett på årsmøtet, senest en uke før årsmøtet ved henvendelse til distriktsstyret, har krevd behandlet
10. avgi uttalelse i andre saker som fremlegges av distriktsstyret med anmodning om uttalelse fra årsmøtet.

I saker der årsmøtet har uttalerett, er uttalelsen veiledende og ikke bindende for styret.

Årsmeldingen skal sendes områdestyret.

Departementet gir nærmere regler om innholdet i årsmeldingen.

II Siida

§ 51 *Siida*

Med siida forstås i denne lov en gruppe av reiere som utøver reindrift i fellesskap på bestemte arealer. Denne lov skiller mellom sommersiida og vintersiida. En sommersiida utøver reindrift i fellesskap i hovedsak på sommer- og høstbeiteområdene. En vintersiida utøver reindrift i fellesskap i hovedsak på vinter- og vårbeiteområdene.

§ 52 *Sommersiidadastyre*

I sommersiidaen skal det velges et styre som skal ha ansvaret for tilrettelegging av felles virksomhet og forvalte felles anlegg i siidaen, som slakteanlegg, gjerder o.l. Styret velges av siidaårsmøtet. Årsmøtet kan vedta at det ikke skal velges styre for siidaen, jf. § 53 annet ledd.

§ 53 *Årsmøte i sommersiidaen*

I sommersiidaer skal det holdes årsmøte hvert år innen utgangen av mai måned. Alle som har rein i siidaen, har rett til å være til stede på årsmøtet med tale- og forslags-

rett. Stemmeberettiget er den enkelte siidaandel. Bestemmelsene i § 49 annet ledd gjelder tilsvarende.

Er det ikke eget styre i sommersiidaen, må årsmøtet velge en person som skal være kontaktperson mellom siidaen og distriktsstyret. Vedkommende har ansvaret for å sammenkalle til årsmøte.

§ 54 Siidaårsmøtets saker og myndighet

Årsmøtet skal:

1. velge siidastyre etter § 52
2. velge kandidat til distriktsstyret etter § 43
3. fastsette tilskuddet til siidakassen, jf. § 55
4. fastsette regler for siidakassen, jf. § 55
5. fastsette regler for siidafondet, jf. § 56 første ledd
6. velge revisor, jf. § 56 annet ledd
7. velge kontaktperson som nevnt i § 53 annet ledd.

Årsmøtet kan gjennom vedtekter bestemme at en eller flere av de bestemmelser som gjelder for årsmøtet i distriktet, jf. § 50, også skal gjelde for siidaårsmøtet.

§ 55 Siidakasse

Er siidastyre valgt i henhold til § 52, skal det også opprettes en siidakasse. Er det ikke eget styre i siidaen, kan årsmøtet vedta at det skal opprettes en siidakasse som forvaltes av kontaktperson som nevnt i § 53 annet ledd.

Det skal utarbeides regler for bruk av siidakassen. Reglene i § 46 første til tredje ledd gjelder tilsvarende.

Enhver leder av en siidaandel kan kreve at kassen skal gjennomgås av en revisor etter reglene i § 56 annet ledd.

§ 56 Siidafond

Blir en siida tilkjent midler som nevnt i § 47, skal det opprettes et reindriftsfond for siidaen, og det skal utarbeides regler for bruk av fondets midler. Fondets vedtekter skal godkjennes av områdestyret.

Årsmøtet i siidaen velger revisor etter reglene i § 48 til revisjon av fondet. Er det ikke eget årsmøte i siidaen, velges revisor ved enighet mellom lederne av siidaandelene. Utpeker ikke siidaen en egen revisor, skal siidafondet kontrolleres av distriktets revisor.

Kapittel 7 Bruksregler i distriktet. Distriktsplan

§ 57 Bruksregler

Det skal fastsettes bruksregler for forvaltningen og bruken av distriktets ressurser. Bruksreglene må ikke stride mot loven her.

Bruksreglene skal sikre en økologisk bærekraftig utnyttning av distriktets beiteressurser og inneholde nærmere regler om:

1. beitebruk, jf. § 59
2. reintall, jf. § 60
3. bruk av vedlikehold av gjerder og andre fellesanlegg
4. bruk av motorisert kjøretøy
5. disponering av reindriftsfond, jf. § 47
6. forvaltning av distriktets øvrige midler
7. fordeling av arbeidsplikter og investeringer
8. andre forhold som det anses hensiktsmessig å regulere ved bestemmelser i distriktets bruksregler.

Der det er påkrevet, kan områdestyret pålegge to eller flere distrikter å utarbeide felles bruksregler for ett eller flere av de forhold som er nevnt i første ledd.

§ 58 Utarbeidelse og godkjenning av bruksregler

Bruksreglene utarbeides av distriktsstyret og skal godkjennes av områdestyret. Områdestyrets behandling skal, foruten en kontroll med at lovens regler for utarbeidelse av bruksregler er fulgt, også omfatte en vurdering av om bruksreglene gir grunnlag for en økologisk bærekraftig reindrift i distriktet.

Regler om beitebruk etter § 59 skal utarbeides i samarbeid med distriktets siidaer. Det samme gjelder fastsettelse av reintall etter § 60.

Før bruksreglene sendes områdestyret til godkjenning, skal et utkast være behandlet på distriktets årsmøte. Utkast skal være sendt lederne for siidaandelene i distriktet to måneder før årsmøtet. Uttalelser som kommer inn på årsmøtet, sendes områdestyret sammen med utkast til bruksregler.

Hvis områdestyret ikke godkjenner de foreslåtte bruksreglene, skal reindriftsagronomen bistå distriktet ved utarbeidelse av et nytt forslag som skal behandles etter reglene foran. Områdestyret skal, hvis dette ikke fører frem, utarbeide bruksregler for distriktet.

Hvis et flertall på distriktets årsmøte krever det, eller hvis områdestyret forlanger det, skal nye bruksregler utarbeides i henhold til reglene foran.

Reintallet for den enkelte siida, jf. § 60, skal forelegges for reindriftsstyret for endelig stadfesting og godkjenning.

§ 59 Beitebruk

Gjennom regler om beitebruk skal distriktets reineiere sikres tilgang til nødvendige beiter, herunder kalvingsland, flyttleier og paringsområder. Reglene skal ivareta prinsippene for god reindrift basert på samiske tradisjoner og sedvaner.

Reglene om beitebruk skal bygge på den tradisjonelle utøvelse av reindrift på arealene og fremme rasjonelle bruksordninger. Reglene om beitebruk må ikke være i strid med en siidas rettigheter etablert på særskilt rettsgrunnlag.

Det skal fastsettes regler om beitetid, med mindre slike er fastsatt av områdestyret i medhold av § 61.

Leder av en siidaandel kan bringe reglene om beitebruk inn for jordskifteretten innen seks måneder etter at de er godkjent av områdestyret. Regler om beitebruk som slår urimelig ut overfor enkelte, eller er i strid med rettigheter ervervet ved særskilt rettsgrunnlag, kan settes til side av jordskifteretten.

Områdestyret kan, når sterke grunner taler for det, gi dispensasjon fra beitebruksreglene.

Ved brudd på reglene om beitebruk kan det treffes tiltak som nevnt i kapittel 11.

§ 60 Reintall

I bruksreglene, jf. § 57, skal det fastsettes et øvre reintall for den enkelte sommersiida. Reintallet skal fastsettes

ut fra det beitegrunnlag som siidaen disponerer. Det skal i bruksreglene gjøres nærmere rede for de drifts- og beitemessige vurderinger som ligger til grunn for det fastsatte reintallet. Der det er påkrevet for å få en forsvarlig bruk av vinterbeitene, kan det også fastsettes et reintall for de forskjellige vintersiidaene.

En vintersiida eller annen gruppering kan be om at det fastsettes et eget reintall for dem.

Overstiger reintallet i siidaen det reintall som er fastsatt etter første eller annet ledd, skal siidaen utarbeide en reduksjonsplan. Dersom siidaen ikke gjør dette, eller ikke klarer å gjennomføre planen, skal hver siidaandel redusere det overskytende antall forholdsmessig. Reindrifststyret har ansvar for at en slik reduksjon gjennomføres. Det skal settes frister for utarbeidelse av plan og gjennomføring av reintallsreduksjon.

Det kan fastsettes et øvre reintall pr. siidaandel. En reduksjon av siidaens reintall i henhold til tredje ledd skal i så fall skje ved at de siidaandeler som har et reintall som overstiger det fastsatte reintall for siidaandelen, først reduserer ned til det fastsatte reintallet.

Departementet kan ved forskrift gi utfyllende bestemmelser om fastsettelse av reintall. Slik forskrift kan avgrenses til å gjelde ett eller flere reinbeitedistrikter eller ett eller flere reinbeiteområder.

§ 61 *Beitetider*

Der det er nødvendig for vern av årstidsbeitene, kan områdestyret fastsette beitetider for de ulike årstidsbeitene. Leder av siidaandel skal påse at rein i lederens flokk ikke oppholder seg på beiteområder i strid med disse reglene.

Der forholdene gjør det nødvendig, kan beitetidene fravikes etter tillatelse av reindrifstagnomen. Det gjelder også beitetider fastsatt etter § 59. Dispensasjon fra beitetidene utover fire uker gis av områdestyret.

§ 62 *Distriktsplaner*

Distriktsstyret skal utarbeide en distriktsplan for distriktet som skal inneholde de opplysninger om virksomheten i distriktet som er nødvendige for den offentlige planlegging.

Distriktsplanen skal inneholde:

1. angivelse av flyttemønstre i distriktet
2. oversikt over årstidsbeiter, kalvingsland o.l.
3. oversikt over nødvendige fremkomst- og transportmidler, herunder hvilke terrenggående kjøretøy som anvendes i distriktet, samt eventuell tidsbegrenset bruk av helikopter eller annet luftfartøy. Bruksregler for terrenggående barmarkskjøretøy skal også gå fram av planen
4. oversikt over alle gjerder og anlegg av permanent art, og så vidt mulig også gjerder av midlertidig art
5. eventuell inndeling i beitesoner.

Leder for en siidaandel er pliktig til å gi nødvendige opplysninger for utarbeidelse av planen.

Kommune, fylkeskommune og fylkesmann bør orienteres om planarbeidet og skal gjøres kjent med hovedinnholdet i planen før den vedtas. Kommune, fylkeskommu-

ne og fylkesmann, samt berørte nabodistrikter, skal få tilsendt den vedtatte planen. Planen skal også sendes til områdestyret.

Kapittel 8 Forholdet til annen bruk

§ 63 *Utnytting av eiendom i reinbeiteområde*

Grunneier eller bruksberettiget må ikke utnytte sin eiendom i reinbeiteområde på en slik måte at det er til vesentlig skade eller ulempe for reindrifstutøvelse i samsvar med denne lov. Første punktum er likevel ikke til hinder for vanlig utnytting av eiendom til jordbruk, skogbruk eller annen utnytting av utmark til landbruksformål.

Før tiltak som kan bli til vesentlig skade eller ulempe for reindrifstutøverne blir satt i verk, skal varsel gis til vedkommende distriktsstyre. Varsel skal gis senest tre uker før planlagt iverksetting. Om varsel ikke er gitt, eller partene er uenige om tiltaket rammes av bestemmelsen i første ledd, kan områdestyret nedlegge forbud mot iverksetting inntil overenskomst er inngått eller til jordskifte retten har behandlet saken.

Spørsmål om et tiltak kommer i strid med første ledd, kan avgjøres på forhånd ved skjønn ved jordskifteretten. Skjønnen kan også avgjøre hvordan og på hvilke vilkår tiltaket kan gjennomføres. Skjønn kan kreves av den som akter å sette et tiltak i verk eller av distriktsstyret ved lederen. Er distriktsstyre ikke opprettet, kan skjønn kreves av reindrifstutøver i distriktet som vil bli berørt av tiltaket.

§ 64 *Opptaing av reinlav*

Kongen kan ved forskrift regulere opptaingen av reinlav i reinbeitedistrikt og for nærmere avgrenset område helt forby opptaing av reinlav dersom dette anses nødvendig av hensyn til reindriften.

§ 65 *Ferdsel i område hvor rein beiter*

De som ferdes i område hvor rein beiter, plikter å vise hensyn og opptre med varsomhet slik at reinen ikke unødigg uroes eller skremmes under beiting, flytting mv. Særlig hensyn skal vises i forbindelse med reinens brunsttid, kalving, merking, skilling og slaktning.

Områdestyret kan, etter anmodning fra vedkommende distriktsstyre eller fra reieneierne i området, stille vilkår for eller nedlegge tidsbegrenset forbud mot større arrangement, idrettsstevne, jakthundprøve eller liknende virksomhet som kan være til særlig skade for reindriften. Vedtaket må gjelde et bestemt angitt område og kan bare fattes etter at grunneier og kommune er hørt. Gjelder vedtaket et konkret arrangement, skal også arrangør høres.

§ 66 *Hunder*

Om sikring av hund, opptak av løs hund, avliving av hund, reaksjoner mot hundeholderen mv. gjelder hundeloven.

Hundens eier og besitter plikter en for begge og begge for en å yte erstatning for skade som hunden volder på tamrein og for utgifter og ulemper som påføres reieneieren ved at hunden urettmessig jager eller skremmer rein under lovlig opphold eller flytting, uten hensyn til skyld.

Kapittel 9 Ansvar for skade. Skjønn

§ 67 Objektivt og felles ansvar

Med de unntak som er fastsatt i denne lov, er eier av rein ansvarlig for skade reinen voldet uten hensyn til skyld.

For skade som voldes av rein i reinbeitedistrikt, er samtlige reineiere som utøver reindrift i distriktet ansvarlige en for alle og alle for en. Er slik skade voldt utenfor reinbeitedistrikt av rein som må antas å tilhøre reineiere som utøver reindrift i nærliggende distrikt, er de reineiere som utøver reindrift i vedkommende distrikt på samme måte solidarisk ansvarlige overfor skadelidte. Kongen kan avgrense det område utenfor bestemt reinbeitedistrikt hvor slikt solidarisk ansvar skal gjelde.

For skade som voldes av rein som tilhører noen som i henhold til § 8, jf. fjellova § 17, utøver reindrift utenfor reinbeitedistrikt, er de som utøver reindrift innenfor område hvor den skadegjørende rein antas å høre hjemme, ansvarlig en for alle og alle for en.

Krav om erstatning for skade i henhold til annet ledd kan rettes mot distriktsstyret i vedkommende reinbeitedistrikt v/lederen eller direkte mot eieren av den rein som har voldt skaden.

Erstatning som blir pålagt reinbeitedistriktet ved distriktsstyret, skal distriktets årsmøte utlikne på distriktets reineiere i forhold til hvor mange rein hver enkelt reiner har, men slik at reineiere som godtgjør at deres rein ikke har medvirket til skaden, ikke kan pålegges å utrede noen del av erstatningen. Utliknet erstatningsbeløp er tvangsgrunnlag for utlegg.

Godtgjøres det at det er rein fra annet distrikt som har voldt eller medvirket til skaden, kan regress gjøres gjeldende overfor dette distriktet i samsvar med reglene i denne paragraf.

§ 68 Unntak fra det objektive ansvaret

Bestemmelsene i § 67 om erstatningsansvar uten hensyn til skyld gjelder ikke for skade som voldes under lovlig flytting, opphold eller beiting på flyttlei eller beiteområde i fjell eller utmark som nevnt i § 19 dersom det ikke er tale om skade som i vesentlig grad overstiger det som må anses som en påregnelig følge av en rasjonell og forsvarlig drift, eksempelvis fordi adgangen til reinbeite mv. er brukt på en slik måte at en grunneier eller bruksberettiget er blitt særskilt belastet på bufebeite eller skog.

Bestemmelsene i § 67 om ansvar uten hensyn til skyld gjelder heller ikke for skade som rein under ellers lovlig opphold voldet på avskåren avling dersom ikke avlingen er beskyttet ved gjerde som freder mot rein eller på annen forsvarlig måte.

§ 69 Gjerdeskjønn

I et reinbeitedistrikt kan så vel distriktsstyret som den enkelte reiner i mangel av minnelig overenskomst få avgjort ved skjønn ved jordskifteretten om reineren skal ha adgang til å føre opp gjerde til støtte for sin driveplikt og sikring mot erstatningsansvar. Jordskifteretten skal i tilfelle bestemme hvor gjerdet skal plasseres og hvordan

det skal utføres. Jordskifteretten kan også pålegge vedkommende grunneier å bære en rimelig del av kostnadene med oppføring av gjerdet og fremtidig vedlikehold i forhold til den nytte grunneieren for sin del vil ha av tiltaket.

På samme måte kan en grunneier kreve avgjort ved skjønn ved jordskifteretten om noen del av utgiftene ved oppføring av gjerde som nevnt i § 19 og i § 68 annet ledd bør utliknes på reinerne.

§ 70 Erstatningsskjønn

I mangel av enighet som er bekreftet skriftlig av reineren eller distriktsstyret ved lederen, avgjøres krav om erstatning for skade voldt av rein ved skjønn ved jordskifteretten eller tingretten.

Krav om skjønn bør fremsettes snarest mulig. I kravet om skjønn skal det gis så vidt mulig nøyaktige opplysninger om tid og sted for skadevoldelsen, skadens art og omfang og erstatningskravets størrelse. Det bør så vidt mulig gis opplysninger som kan ha betydning for å fastslå hvem som eier den reinen som har gjort skaden. Eventuelle vitner og andre bevis bør også oppgis.

Retten leder skal snarest mulig foreta befarings etter at krav om skjønn er innkommet. Med på befarings skal være representant fra vedkommende kommune og reindriftsetaten for å bistå rettens leder med faglige vurderinger. Om mulig skal også lederen i vedkommende reinbeitedistrikt være med, foruten den som har krevd skjønnet. Er det åpenbart at det ikke er skjedd noen skade voldt av reinen, kan rettens leder avvise kravet om skjønn av eget tiltak.

Skjønnet skal fremmes så snart som mulig. Gjelder det skade voldt av rein som antas å høre hjemme i reinbeitedistrikt, skal distriktsstyret ved lederen alltid innkalles til skjønnet.

Skjønnsstyret kan på ethvert trinn av saksbehandlingen forsøke meglings med sikte på å oppnå en minnelig ordning.

Skjønnet skal vurdere om skaden er voldt av rein og er av en slik art at den kan kreves erstattet og i tilfelle taksere skaden og fastsette erstatningsbeløpet.

Kapittel 10 Myndighetsorganer

§ 71 Reindrifststyret

Det opprettes et reindrifstyre på syv medlemmer med personlige varamedlemmer der fire av medlemmene med varamedlemmer oppnevnes av Kongen og tre medlemmer med varamedlemmer oppnevnes av Sametinget. Reindrifststyret er faglig rådgiver for den sentrale reindrifstadministrasjonen, reinforskningen og rettledningstjenesten, og skal behandle de saker som følger av loven her samt etter Kongens nærmere bestemmelser. Reindrifststyrets virkeområde kan avgrenses til å omfatte reindrift innenfor det samiske reinbeiteområdet.

Ved oppnevning av medlemmer til reindrifststyret skal det legges vekt på en rimelig geografisk fordeling, allsidige faglige forutsetninger og samfunns erfaring, og mest mulig lik representasjon av begge kjønn. Blant medlem-

mene skal det være aktive utøvere av reindrift i reinbeiteområde. Reindriften organisasjoner har forslagsrett.

Nærmere bestemmelser om reindriftsstyrets oppgaver, myndighet og arbeidsordning fastsettes av Kongen.

§ 72 Områdestyret

I hvert reinbeiteområde skal det være et områdestyre på fem eller syv medlemmer med personlige varamedlemmer. Fylkestinget oppnevner tre, eventuelt fire medlemmer med varamedlemmer og Sametinget oppnevner to, eventuelt tre medlemmer med varamedlemmer. Områdestyret oppnevnes for fire år av gangen under iakttakelse av samme hensyn som nevnt i § 71 annet ledd.

Nærmere bestemmelser om områdestyrenes gjøremål og myndighet ut over det som følger direkte av loven, fastsettes av Kongen. Kongen kan gi bestemmelser om områdestyrenes arbeidsordning.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser om valg av områdestyrer, bl.a. for det tilfelle at reinbeiteområdet ikke i sin helhet faller innenfor ett enkelt fylke og om funksjonstiden for medlemmene ved første gangs valg.

Hvis særlige grunner medfører at det ikke er behov for områdestyre i et reinbeiteområde, kan Kongen fritta for oppnevning av områdestyre.

§ 73 Megling

Områdestyret kan av eget tiltak eller etter ønske fra en leder av siidaandel, fra en siida eller fra et distrikt bestemme at det skal megles mellom to parter som ikke klarer å samarbeide om løsning av en konflikt.

Områdestyret eller Reindriftsstyret utpeker en person som antas å ha tillit hos begge parter som megler. Megleren innkaller til møte med rimelig varsel, og begge parter har plikt til å møte.

Nærmere regler om gjennomføring av megling fastsettes av departementet.

Kapittel 11 Sanksjoner og tvangstiltak

§ 74 Plikt til å etterleve loven

Enhver plikter å rette seg etter bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov. Det samme gjelder vedtak gjort i medhold av disse bestemmelser. Overtredelse kan medføre sanksjoner og tvangstiltak etter reglene i dette kapittel.

§ 75 Pålegg om opphør av ulovlige forhold

Drives virksomhet i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov eller vedtak gjort i medhold av disse bestemmelser, skal reindriftsstyret eller områdestyret, når offentlige interesser tilsier det, gi nødvendige pålegg for å bringe det ulovlige forholdet til opphør, herunder pålegg om retting og fjerning av ulovlig oppførte hytter og anlegg mv. Slike tiltak kan kreves gjennomført innen en nærmere fastsatt frist. Reindriftsstyret eller områdestyret kan delegere sin myndighet etter paragrafen her til henholdsvis reindriftssjefen og reindriftsagronomen.

§ 76 Tvangsmulkt

I pålegg etter § 75 kan reindriftsstyret eller områdestyret fastsette en løpende tvangsmulkt for hver dag, uke eller måned som går etter utløpet av den frist som er satt for oppfylning av pålegget, inntil pålegget er oppfylt. Kongen kan gi nærmere regler om bruk av og størrelsen på tvangsmulkt.

Reindriftsstyret og områdestyret kan helt eller delvis frafalle påløpt tvangsmulkt når sterke grunner taler for det.

Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 77 Avgift ved brudd på bruksregler

Reindriftsstyret eller områdestyret kan, etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kongen, ilegge leder av siidaandelen en avgift ved brudd på bruksregler gitt i medhold av § 57. Slik avgift skal tilfalle vedkommende fond, jf. § 47.

Vedtak om avgift er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 78 Forelegg

Reindriftsstyret eller områdestyret kan utferdige forelegg mot den som innen en fastsatt frist unnlater å etterkomme pålegg etter § 75. Dersom det er gått mer enn 6 måneder siden pålegget ble gitt, skal den som forelegget rettes mot, gis anledning til å uttale seg før forelegget utferdiges. Forelegget skal gi opplysning om bestemmelsene i annet ledd og skal så langt mulig forkynnes for den det er rettet mot.

Den som forelegget er rettet mot, kan reise søksmål mot staten for å få forelegget prøvd. Blir søksmål ikke reist innen 60 dager fra forkynnelsen, har forelegget samme virkning som rettskraftig dom, og kan fullbyrdes etter reglene for dommer. Fristen kan forlenges av reindriftsstyret eller områdestyret. Forelegg kan ikke påklages.

Blir pålegg i rettskraftig dom eller dermed likestilt forelegg ikke etterkommet, kan reindriftsstyret eller områdestyret la de nødvendige tiltak gjennomføres for dens regning som forelegget eller dommen er rettet mot uten at det er nødvendig med kjennelse etter tvangsfullbyrdesloven § 13-14.

§ 79 Tvangstiltak

Reindriftsstyret eller områdestyret kan, dersom pålegg etter § 75 ikke er etterkommet, og andre tiltak ikke anses formålstjenlig, gjøre vedtak om tvangstiltak. Vedtak om tvangstiltak kan gå ut på

1. at det foretas nødvendig arbeid og kontroll for å få gjennomført pålegg om samling, skilling, merking, utdriving og telling av rein,
2. avliving av rein hvor utdriving ikke har latt seg gjennomføre,
3. reduksjon av antallet rein i en siidaandel,
4. riving av ulovlig oppsatte hytter, gjerder eller anlegg.

Reindriftsstyret og områdestyret kan delegere sin myndighet til å treffe vedtak om tvangstiltak etter første ledd nr. 1 og 2 til henholdsvis reindriftssjefen og reindriftsagronomen.

Vedtak etter første ledd er tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdesloven kapittel 13. Vedtakene fullbyrdes etter

tvangsfullbyrdelsesloven § 13-14. Reindriftsstyret og områdestyret kan begjære tvangsfullbyrdelse. Vedtak etter første ledd nr. 1 kan iverksettes uten at det er nødvendig å bringe saken inn for namsmyndighetene.

Utgifter ved tiltak etter denne paragraf skal bæres av reineieren og er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 80 *Straffansvar*

Overtredelse av denne lov eller av forskrifter, pålegg, forbud eller andre bestemmelser som er gitt eller opprettet i medhold av loven, straffes med bøter så fremt forholdet ikke rammes av noen strengere straffebestemmelse. Forsøk straffes likt med fullbyrdet forseelse. Også uaktsom overtredelse og medvirkning er straffbar.

Kapittel 12 Avsluttende bestemmelser

§ 81 *Forskrifter*

Departementet kan fastsette nærmere forskrifter til gjennomføring av denne lov, herunder om telling av rein og kontroll av reintall.

§ 82 *Ikrafttredelse*

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves lov 9. juni 1978 nr. 49 om reindrift.

Kongen kan gi overgangsbestemmelser, herunder bestemme i hvilken grad bestemmelser gitt i medhold av den tidligere lov skal gjelde fortsatt, så fremt de ikke kommer i strid med loven her.

§ 83 *Endringer i andre lover*

Fra den tid loven her trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom § 30 oppheves henvisningen til lov 9. juni 1978 nr. 49 om reindrift og ny henvisning til lov DDMM 2007 nr. XX om reindrift føyes til.

2. I lov 21. desember 1979 nr. 77 om jordskifte o.a. gjøres følgende endringer:

§ 2 bokstav c nr. 3 skal lyde:

gi reglar om bruken i område *i det samiske reinbeiteområdet* der det går føre seg *reindrift*. Retten kan ikkje regulere tilhøva mellom dei som utøver slik reindrift.

§ 6 a første ledd første punktum skal lyde:

Jordskifteretten kan i særskild sak eller i samband med jordskifte halde skjønn etter *reindriftslova*.

§ 6 a nytt annet ledd skal lyde:

Jordskifteretten skal behandle saker etter reindriftslova § 59 fjerde ledd.

§ 35 bokstav i skal lyde:

ordne tilhøva mellom reindrifta og grunneigarar og andre rettshavarar i område *i det samiske reinbeiteområ-*

det der det går føre seg *reindrift*, når det gjeld beite, flyttlei og liknande.

§ 36 annet ledd skal lyde:

Rett til reindrift *i det samiske reinbeiteområdet* kan ikkje avløyast.

§ 88 annet ledd annet punktum skal lyde:

I område *i det samiske reinbeiteområdet* der det går føre seg *reindrift*, kan òg leiar av reinbeitedistrikt krevje grensegang.

§ 88 a første ledd skal lyde:

Eigar eller innehavar av alltidvarande bruksrett kan krevje at jordskifteretten skal klarleggje og fastsette eigedoms- og bruksrettstilhøva i *sameiger*, i andre område der det er sambruk mellom eigedomar og i område *i det samiske reinbeiteområdet* der det går føre seg *reindrift*, når dette er nødvendig av omsyn til ein rasjonell bruk av området *eller for registrering av uregistrert jordsameige*.

3. I lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet skal § 31 første ledd annet punktum lyde:

Reindriftsamenes jakt og fangst reguleres av *reindriftsloven § 26*.

4. I lov 21. desember 1984 nr. 101 om reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal gjøres følgende endringer:

§ 2 første og annet punktum skal lyde:

Utøvelse av reindrift i de kommunene loven omfatter krever særskilt tillatelse av Kongen i samsvar med *reindriftsloven § 8*. Tillatelse kan bare gis til personer som oppfyller vilkårene i *reindriftsloven § 9 for å eie rein i det samiske reinbeiteområdet*.

§ 3 første ledd skal lyde:

I kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal kan Kongen mot vederlag etter skjønn kreve avstått til staten rett til å utøve reindrift slik denne beskrives i *reindriftsloven §§ 19 til 24*, når dette finnes nødvendig for å sikre fortsatt samisk reindrift i området og det må regnes med at inngrepet utvilsomt vil være til mer gagn enn skade.

§ 4 første ledd skal lyde:

Reindriftslovens regler om reindrift *i samiske regionale reinbeiteområder og samiske reinbeitedistrikter* gjelder tilsvarende for reindriften i området som omfattes av denne lov, så langt de passer. Bestemmelsene i *reindriftsloven §§ 25, 26 og 63* gjelder likevel ikke.

5. I lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v. skal § 22 annet ledd lyde:

Reindriftssamenes fiske reguleres av *reindriftsloven § 26*.

6. I lov 4. juli 2003 nr. 74 om hundehold gjøres følgende endringer:

§ 7 annet ledd skal lyde:

Om ferdsel med hund i område hvor tamrein beiter, gjelder også *reindriftsloven § 65*.

§ 8 annet ledd skal lyde:

For bruk av hund under jakt og fangst mv. gjelder også viltloven § 23, jf. § 26, og *reindriftsloven § 65*.

§ 27 første ledd skal lyde:

Om erstatningsansvar for skade voldt av hund gjelder det som følger av andre lovfestede og ulovfestede regler, bl.a. skadeserstatningsloven § 1-5 om ansvar for dyr og *reindriftsloven § 66* om hunder.

7. I lov 17. juni 2005 nr. 101 om eigedomsregistrering § 52 nr. 9 skal endringen i lov 21. desember 1979 nr. 77 om jordskifte o.a. § 88 a lyde:

Eigar eller innehavar av alltidvarande bruksrett kan krevje at jordskifteretten skal klarleggje og fastsette eigedoms- og bruksrettstilhøva i *sameiger*, i andre område der det er sambruk mellom eigedomar og i område i *det sameiske reinbeiteområdet* der det går føre seg *reindrift*, når dette er nødvendig av omsyn til ein rasjonell bruk av området eller for registrering av uregistert jordsameige.

Presidenten: Presidenten vil la votere over kapittel 1 § 1 tredje ledd. Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 57 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.39.43)

Presidenten: Presidenten vil nå la votere alternativt over innstillingens kapittel 6 § 42 tredje ledd og forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«§ 42 tredje ledd og nytt fjerde ledd skal lyde:

Møtet hevet kl. 17.42.

Distriktsinndelingen er ikke til hinder for samarbeid mellom reindriftsutøvere på tvers av distriktsgrensene, så sant et slikt samarbeid ikke går ut over andre reindriftsutøveres rettigheter. Distriktsinndelingen er heller ikke til hinder for bruk av beiter i annet distrikt når dette følger av særskilt rettsgrunnlag. Med særskilt rettsgrunnlag menes rettskraftig dom eller avtale som omfatter alle berørte siidaer.

Departementet fastsetter maksimalt antall rein for hvert enkelt reinbeitedistrikt. Distriktsstyret fordeler distriktets reintall mellom hver enkelt Siida.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 57 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.40.18)

Presidenten: Det voteses så over resten av kapittel 1, kapitlene 2–5, resten av kapittel 6, samt kapitlene 7–12.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteses over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 4

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.